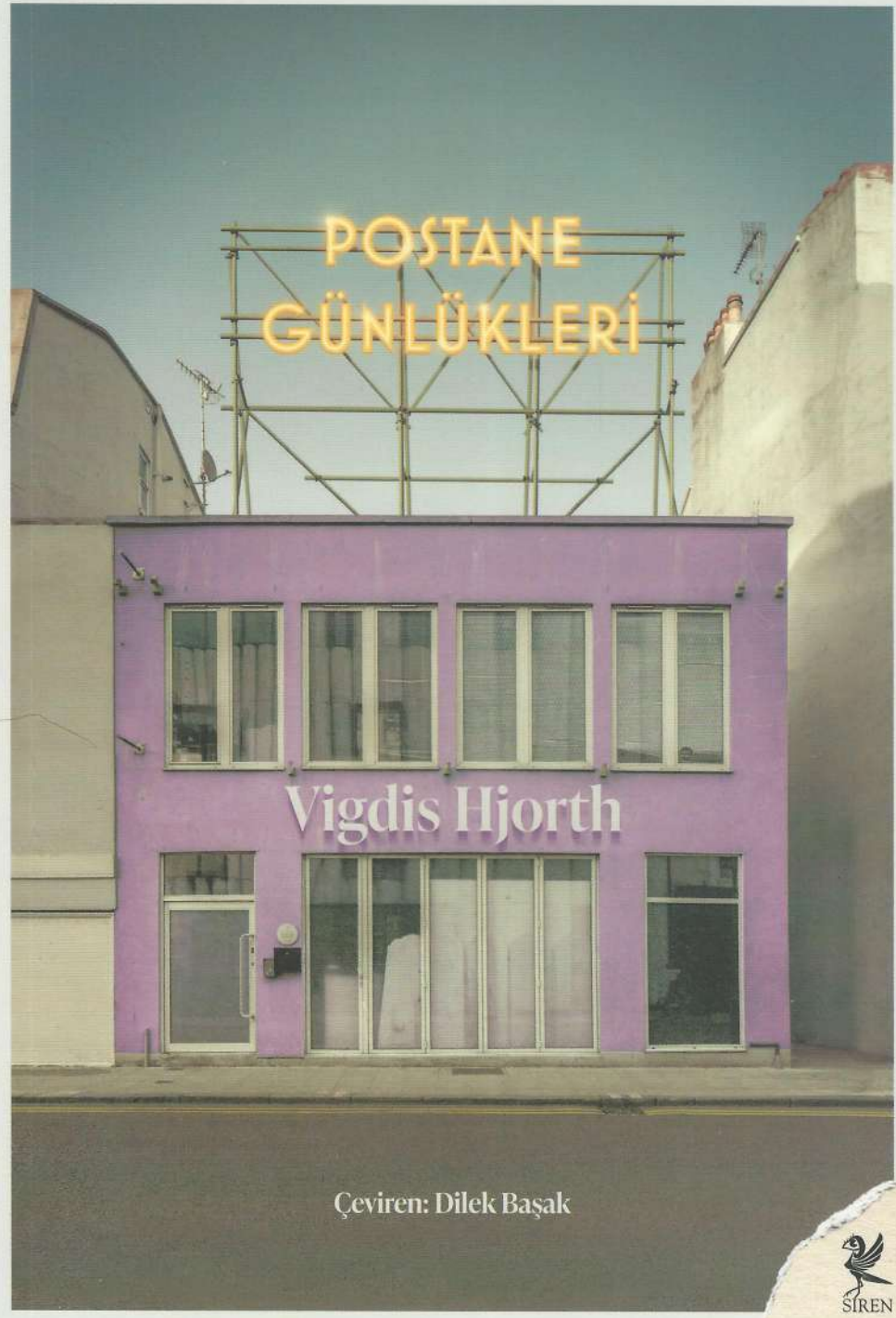

POSTANE
GÜNLÜKLERİ
Vigdis Hjorth
Çeviren: Dilek Başak
SİREN

Vigdis Hjorth

1959 yılında Oslo'da doğdu. Felsefe, edebiyat ve siyaset bilimi öğrenimi gördü. 1983'te kaleme aldığı ilk çocuk romanıyla Norveç Kültür Bakanlığı İlk Roman Ödülü'nü aldı. Ahlaki meselelere gençlerin perspektifinden bakabilen çocuk ve gençlik kitaplarıyla övgü topladı, romanları sinemaya uyarlandı. 1986'da genç bir kadının cinselliğini keşfedişini konu alan *Gjennom skogen* romanıyla yetişkin edebiyatına adım attı. İnsan olmaya dair varoluşsal sorunları, toplumsal adaletsizlikleri, cinsiyet rollerini, sınıf farkını ve bireysel mücadeleleri psikolojik ve felsefi bir derinlikle ele aldığı, toplumsal tabuları cesaretle sorguladığı otuzu aşkın romanıyla Cappelen, Aschehoug, Dobloug ve Gyldendal Edebiyat Ödülü gibi pek çok prestijli edebiyat ödülüne layık görüldü. Eserleri otuzu aşkın dilde okunan ve Dag Solstad, Thomas Bernhard, Tove Ditlevsen gibi yazarlardan ilhamla yazdığını belirten Vigdis Hjorth, bugün çağdaş Norveç edebiyatının en özgün ve en önemli isimlerinden biridir.

Türkçedeki ilk romanı *Miras* (Siren, 2021) hem Norveç'te hem de uluslararası edebiyat dünyasında büyük yankı uyandırmıştır. Amerikan Ulusal Kitap Ödülü ve Nordic Counsel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilen bu roman, Norveç Edebiyat Eleştirmenleri Ödülü, Norveç Kitabevleri Ödülü gibi pek çok ödüle değer bulunmuş, *New Yorker*'ın Yılın Kitapları (2020) seçkisinde yer almıştır.

Postane Günlükleri yazarın Türkçedeki ikinci romanıdır. Hjorth, neoliberal dünyada varoluş endişesinin, çalışma yaşamının ve anlam arayışının insan ruhunda açtığı yaraları ele alan bu romanda yazma ve yazarak insani bağlar kurma edimlerini vurgular. Søren Kierkegaard'ın felsefesinden beslenen ve günümüz insanının yaşama uğraşını irdeleyen bu varoluşçu roman, 2020 Believer Roman Ödülü ve Norveç Edebiyat Eleştirmenleri Ödülü'ne layık görülmüştür.

Dilek Başak

1962 yılında İstanbul'da doğdu. Darüşşafaka Lisesi, Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Oslo Üniversitesi Tiyatro Bilimi Bölümü'nden mezundur. Mimar Sinan Üniversitesi Tiyatro Ana Sanat Dalı'nda öğretim görevlisi olarak; AFA Yayınları, Yapı Kredi Yayınları ve Tavanarası Yayıncılık'ta editör ve telif hakları sorumlusu olarak çalışmıştır. Başak, Norveççe ve İngilizceden çeviriler yapmakta, Oslo'da öğretmenlik görevine devam etmektedir.

Leve posthornet!

© *Cappelen Damm AS, 2012*

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Kalem Ajans aracılığıyla Siren Yayınları'na aittir. Yayıncının izni olmaksızın hiçbir kısmı, hiçbir surette ve hiçbir ortamda paylaşılamaz.

© *Siren Yayınları, 2023*

Siren Yayınları - Roman
Sertifika No: 52392
ISBN: 978-605-72601-4-7

Birinci Baskı: Aralık 2023

Yayın Yönetmeni: Sanem Sirer
Yayın Koordinatörü: Erol Aydın
Şef Editör: Yankı Enki
Çeviren: Dilek Başak
Kapak Tasarım: Nazlım Dumlu
İç Tasarım: ademserel.com

Baskı: Ayhan Matbaası
Mahmutbey Mah. 2622. Sok. No: 6/31
Bağcılar-İstanbul Sertifika No:44871

Bu metin, NORLA'nın çevirmen destek fonlarından yararlanılarak yayımlanmıştır.

Siren Yayıncılık Müşavirlik
Mümessillik İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Asmalı Mescit Mah. Ensiz Sokak No. 9/312
Beyoğlu-İstanbul
t *(212) 243 45 65* **f** *(212) 251 05 32*
www.sirenyayinlari.com
info@sirenyayinlari.com

Vigdis Hjorth

Postane Günlükleri

Çeviren: Dilek Başak

SİREN
YAYINLARI

Çok yaşa posta borazanı! Tam bana göre bir alet, birçok nedeni var bunun, ama asıl sebep hiçbir zaman aynı sesi çıkartmaması; bir posta borazanında sonsuz olasılıklar saklı; onu dudağına dayayıp da bilgeliğini içine döken kişi tekerrürden suçlu duruma düşmez ve dostuna, cevap yerine, hoş vakit geçirsin diye bir posta borazanı uzatan kişi, hiçbir şey demese de, her şeyi izah etmiş olur. Sana şükürler olsun posta borazanı! Sembolüm odur benim. Eski münzevilerin masaya yerleştirdikleri kurukafayı seyrederek tefekküre dalması gibi, masamın üzerindeki posta borazanı bana daima hayatın anlamını hatırlatır.

Tekerrür - Søren Kierkegaard

İndüksiyonlu yeni ocakta kullanılamayan bazı tencereleri bodruma kaldırırken 2000 yılından kalma günlüğümü buldum. Günlük bana Noel'de hediye edilmişti ve bıkana kadar birkaç ay boyunca yazmıştım. Atmadığıma göre içinde ileride bir gün okumaya değer şeyler olduğunu düşünmüş olmalıyım. Günlüğü gördüğümde önce irkilsem de onu alıp mutfak masasına koydum. Ütü yaptım, onu görmezden geldim fakat yatmaya giderken yanıma aldım. Açıp okumaya başladım, 1 Ocak'tan 16 Mayıs'a kadar neredeyse her gün bir şeyler yazmışım. Okumayı bitirdiğimde midem öyle bir bulandı ki uyuyamadım. Kalkıp pencereyi açtım, biraz temiz havaya ihtiyacım vardı. Su içtim, yatağa dönmeden önce oturma odasında bir aşağı bir yukarı yürüdüm, sanki başka bir şey bulmayı umuyormuşçasına günlüğü tekrar açtım. Ocak ayı indirimler ve benimle ilgilendiğini sandığım Peter adında bir adam hakkındaydı. Şubatın konusu Tor adında bir adam ve yarı fiyata düşürdüğüm bir Mulberry çantayla yarım numara büyük aldığım bir çift ayakkabıydı. Belli ki beğenmediğim bir sürü film seyretmiş, canımı sıkan kız arkadaşları ziyaret etmiş ve sağlıksız beslenmişim. Arada *Romerikes* gazetesinin yayın kurulu toplantılarına katılmışım, insanlar hakkında yorumlar yazmışım ama konuşulan mevzulardan asla söz etmemişim ve tüm paskalya tatilini eve geldiğimde şu hoşlanıp hoşlanmadığımı dahi bilmediğim, şimdi hatırlayamadığım ve paskalyadan sonra da bahsi geçmeyen Tom için bronzlaşayım diye güneşin altında yatarak geçirmişim. İsimler, tarihler değiştirilebilirdi; bir ilerleme, bir bütünlük ya da keyif yoktu, sadece keyifsizlik vardı; harcanan paralar, bronzlaşmak, dedikodu, yemek; *ben* yerine *biri* diye yazsam da olurmuş hani. Şimdi durum farklı mıydı, yaşlanmanın bir faydası olmuş muydu?

2000'in baharını hatırlamaya çalıştım ama beceremedim. O baharı yaşamıştım değil mi? *Romerikes* gazetesinde çalışıyor, spor karşılaşmaları, belediye meclisi toplantıları hakkında yazıyordum ama ne bir spor karşılaşması ne de bir meclis toplantısını hatırlayabiliyordum, makaleleri saklamış mıydım acaba? Bir koşu bodruma indim, sanki tüm bunların yaşandığının ispatına ihtiyacım vardı, ama bodrumu tanıyamadım, kutuları tanıyamadım, belki bodrum da günlük de benim değildi, aradığımı bulamadım, başka ne kadar saçma sapan, atılacak şey varsa onları buldum ama, hepsini atsa mıydım yoksa yaksa mıydım acaba? Yine kapıyı kilitleyip yukarı çıktım, yattım ama uyuyamadım. Hastalanıyorum işte diye düşündüm, ateşim var.

Yazın pencereler açık, saçlarımda rüzgâr, araba kullanırken aynadan annemin arka koltukta oturduğunu gördüğüm şu eski rüyayı gördüm yine: Evet, ben buradayım. Hep takipteyim!

Çalan telefonla uyandım. Stein nerede olduğumu merak etmiş. Saat on ikide Norway Designs mağazasında buluşacaktık ve annesi için doğum günü hediyesi seçmesine yardım edecektim, hemen geleceğimi söyledim. Kalktım, unuttuğum için vicdan azabı çektiğimden acele ediyordum, oraya varınca önemi kalmazdı, o yüzden acele ediyordum, vicdan azabım geçecekti, birazdan bunu unutacaktım, 2000 yılının ve öncesindeki yılların tamamını unuttuğum gibi, birazdan her şey sanki hiç olmamış gibi karanlığa karışıp gidecekti. Stein bekliyordu. Stein'la tanışalı ne kadar olmuştu? Onunla ilk ne zaman karşılaştığımı hatırlayamadım, düşündüm, düşündüm, neyse ki hatırladım, Trond'un kırkıncı yaş gününde, neredeyse bir yıl olacaktı, Stein'la sevgili olalı bir yıl mı olmuştu? Trond yakında kırk bir olacaktı, bir doğum gününden diğerine, bu bilgi hafızaya kayıtlıydı, sadece bulup çıkarmam gerekiyordu. Neden bu kadar zordu ve bunları neden hatırlamam gerekiyordu ki, ne yemişim, ne almışım, nereye park etmişim,

arabayı ofisin park yerine bırakıp aceleyle Stein'ın beklediği dükkâna yürüdüm. Öpüştük, unuttuğum için belki de kızmıştı. Kosta Boda'dan bir vazoda karar kıldık, güzeldi, ben de bir tane almayı aklımdan geçirdim, günlüğüm aklıma gelene kadar. Norway Designs'a gidip doğum günü hediyeleri aldığım vakitler, doğum günü hediyelerinin parasını ödemek için kasa önünde dikileceğim gelecekteki vakitler. Stein yardımım için teşekkür etti, ben de onun 2000 yılında kaç yaşında olduğunu hesapladım, yirmi sekiz, 2000 yılında ne yapıyordu acaba, bunu hiç sormamıştım, sormuş olsaydım hatırlayacak mıydı ki? Vakti kısıtlıydı, acelesi vardı. Böyleyiz işte diye düşündüm, acelemiz var. Hazır şehre inmiş ve park yerine iki saatlik para ödemişken ofise de uğrayabilirim diye düşündüm, sonra Margrete aradı ve âdet görmediğini söyledi. Sanki birilerinin duymaması gerekiyormuş gibi belki de hamileyim diye fısıldadı. Ertesi gün onlara akşam yemeğine gelip gelemeyeceğimi sordu, pazar yemeği dedi, evet dedim ve Storting Caddesi'nden aşağıya yürüdüm. Çok daha ciddi duygular hissetmeliyim diye düşündüm. Günlükte ciddi şeyler yoktu. Günlük havadan sudan şeyler hakkındaydı. Ama hayatım böyleydi, buradaydım işte. Ofise gitmek istemedi canım, cumartesiydi, öyle gelse bile hiçbir şeyin acelesi yoktu. Kosta Boda vazosuna rağmen vicdan azabım hafiflemiş değildi. Bir günlük alıp başka şeyler mi yazsam? Ciddi meseleler ya da önemli olaylar mı uydursam ya da Kosta Boda markalı vazodan mı bahsetsem dedim, ateşim var, diye düşündüm sonra, eve döndüm ve iyileşmek için yatağa girdim.

Ertesi sabah uyandığımda başta kendimi daha iyi hissettim. *ByggBo Kendin-Yap* dergisinin yeni sayısı için çalışmak niyetiyle bilgisayarı açtım ama sonra kötüledim. Yapı bileşenleri bir türlü bitmiş evlere dönüşmüyor, mutlu müşteriler pek mutlu görünmüyorlardı, kullandığım dil mutlu bir dil değildi, belki de hiçbir

zaman olmamıştı. Önceki metinlerden güven verici bir şeyler bulmak için eski belgeleri açtım ama ruhsuz olmayan bir şey bulamadım. Bilgisayarı kapattım, ateşim vardı. Yine de Margrete ve Trond'ların evine gittim, annem çoktan gelmişti. Kapıyı Margrete açtı ve parmağını ağzına götürüp sus işareti yaptı, âdet konusunda bir şey söylememem gerektiği anlamına geliyordu bu. Masada her zamanki düzende oturduk; menü günlüğe yazılabilir diye düşündüm, Lom'dan pirzola ve ekolojik patates. Dramatik bir şeyler olmadı, ama kalbim yine de küt küt attı. 2000 yılını sorsa mıydım? 2000 yılında Margrete'nin kaç yaşında olduğunu hesapladım, yirmi üç, o zaman Trond'u tanımıyordu. Ne zaman Trond'la tanışmıştı? Bunu biliyordum, sadece bulup çıkarmam gerekiyordu. Neden bulup çıkarmalıydım? Çünkü Margrete'nin bir hikâyesi olmasını istiyordum. Çünkü ortada bir hikâye olsun istiyordum. Olmuş olanla, gelecek olan ve şimdi olan arasında bir bağlantı olmasını istiyordum.

"Lom'un kuzusu güzeldi," dedi annem, arabanın arka koltuğundaki halini gözümün önüne getirdim, hep aynıydı. Her zamanki gibi kuzu konusunda hemfikirdik. Ardından sessizce gece haberlerini izledik, ben sonra arabayla eve döndüm.

Pazartesi her zamanki gibi uyandım, her zamanki gibi kahve yaptım, her zamanki gibi bilgisayarı açtım, Rolf tuhaf bir sesle beni arayıp gelmemi istediğinde *ByggBo* dergisinin son sayısına bir gayret girişmek üzereydim. Meselenin ne olduğunu sordum, söylemek istemedi. Arabayla oraya gittim, ciddi bir ifadeyle beni girişte karşıladı, benim ofisime geçtik. Kapıyı kapadı ve Dag'ın gittiğini söyleyip tipik Dag elyazısıyla yazılmış bir kâğıdı bana uzattı.

Selam Rolf,

Artık dayanamıyorum, tekneye atlayıp belirsiz bir süre için yelken açıyorum, belki memlekete tekrar dönerim, ama Kraft-Kom'a

bir daha geri dönmem, iletişim uzmanlığını bırakıyorum, hiç bulaşmamalıydım zaten, ortağımız olacak o omurgasız amcığa söyle, çıkardığı her iş bok gibi, bilgisayardaki her şeyi sildim, bilgisayar bir sonraki bahtsız için hazır anlayacağın.

Dag

Şaka olmalıydı bu. Kafamı kaldırdım. Rolf omuzlarını silkti. Dag'ı defalarca aradığını, ancak telefonun kapalı olduğunu söyledi. Dag'ın eski karısını aramış, o da her şeyi bırakıp çekip gitmek tam Dag'lık bir iş demiş. Rolf, Dag'ın boşandıktan sonra zor günler geçirdiğini söyledi. Dag bir kriz geçiriyordu. Rolf yoklamaya gittiğinde dairesi kapatılmış gibiydi, teknesi de marinadan ayrılmıştı.

"Bu iş ciddi mi yani?"

Rolf yine omuz silkti. Masanın üzerinde, önümde duran kâğıda baktım ve elimle Rolf'a çıkmasını işaret ettim, buna rağmen orada dikildi.

"Ellinor?" dedi bir müddet sonra ve yutkundu. Tekrar elimi salladım, çekildi ve ona ihtiyacım olursa saat beşe kadar işte olacağını söyledi. Adımlarının uzaklaştığını duyduğumda kâğıdı tekrar okudum. Cuma günü Dag burada mıydı? Takvimi açtım, hayır, cuma günü evden çalışacağını söylemişti. Perşembe burada mıydı? Perşembe gününü hatırlamaya çalıştım. Sonsuz gibi gelen bir süreden sonra perşembeyi hatırladım, evde çalışmak için işten erken çıktığımda Mac'inin üzerine dökülen neredeyse kırlaşmış bukleleri ve burnunun ucundaki gözlüğüyle masasında oturduğunu hatırladığımı sanıyorum, ama bu belki de çarşambaydı. Son zamanlarda onunla pek konuşmamıştım, bu yüzden mi? BT konusunda yaşanan şu aptal anlaşmazlık yüzünden mi acaba? Kraft-Kom umduğumuz gibi kazançlı çıkmamıştı, ama ne yapalım? En son doğru dürüst ne konuştuk diye hatırlamaya çalıştım, ama bu aklımdan çıkıp gitmişti, Dag aklımdan çıkıp gitmişti. Rolf'u arayıp böyle bir şeyin olabileceğinden daha

önce şüphelenip şüphelenmediğini sordum. Bocaladı, demek ki şüphelenmişti. Kızmam gerekirdi diye düşündüm ama beceremedim. Üzülüp ağlamalıydım, ama onu da beceremedim. Onsuz işi yürütebilecek miydik? Sakin olmalıyım diye düşündüm, pencereye gittim, iş açısından bize neye mal olacak bu diye sordum kendime. Dışarıda ağaçların henüz dökülmemiş sarı yaprakları rüzgârda titreşiyordu, özellikle de tepedekiler; kendi sonunu kendin belirleyememek, seni yerinden söküp atacak rüzgârın ne zaman geleceğini bilememek çok asap bozucu olmalıydı.

Stein'ı aradım ama ona olanlardan bahsedemedim. Bir şeylerden söz ettim ama neydi hatırlamıyorum. Tek tük laf ediyor diye düşündüm. Aklı başka şeylerde olmalıydı. Dag'ı teknede, denizde hayal ettim. Yine Rolf'u aradım, gelmek istedi ama telefonda halledeceğimizi söyledim. Dag ne üzerine çalışıyordu? Posta direktifi. Posta direktifi mi? Posta direktifi işinin birilerine verilmesi gerekiyordu.

"Geliyorum," dedi ve hemen sonra kapıda bitiverdi.

"Canının sıkılmasını anlayabiliyorum," dedi.

"Dag çekip gittiyse bir şeyler yapmamız lazım."

Yazı masasının diğer yanındaki tek sandalyeye oturdu. Uzunca bir süre sessizlik hâkimdi. Ne diyeceğimi bilemedim, o da bilemedi herhalde.

"Belki eve gitmeliyiz," dedi, gözleri kırmızıydı. Dag'ı özlüyor, burada yalnız benimle kalma fikrine katlanamıyor diye düşündüm.

"Ortada belirsiz bir sürü şey var," dedim.

"Önce kendimizi biraz toparlasak?" dedi.

Sakindim, Dag'ın yerine hemen birini bulmamız gerektiğini düşünüp düşünmediğini sordum. Dag'ın bilgisayardaki her şeyi sildiği doğru mu dedim.

"Evet," dedi. "Ofisi boş."

En azından oraya girmem gerekmedi diye düşündüm. Tekrar sessizlik oldu. "Omurgasız" ve "amcık" lafları aramızdaki havada asılı kalmıştı.

"Posta direktifi işi nedir?"

"Müşteri Postkom."

Postkom nedir, kimin nesidir bilmiyordum ama sormak da istemiyordum.

"İşin başında birkaç toplantıya katılmıştım," dedi Rolf. "Nasıl bir iş olduğunu biliyorum, oldukça kapsamlı gerçi."

Yorgundu, bunu görüyordum ve gitmesini istiyordum ama giderse ne olurdu, bu iş başıma mı kalırdı?

"Bu meseleyi düşünmeyi yarına mı bıraksak?" deyip ayağa kalktı. İnsanlar sorunlara çözüm bulamadıklarında böyle şeyler söylerler.

Sonra da gitti, iş başıma kalmıştı işte. En azından, bir günlük tutuyor olsaydım yazacağım bir şeyler çıkmıştı. Ama bunu beceremezdim; olması gerektiği gibi, Rolf'un yaptığı gibi duygulanarak tepki vermeyi bile beceremediğim, sadece donakalmıştım; günlüğe de bu olayı sanki yediğim bir yemekten ya da aldığım bir şeyden bahsediyormuş gibi yazardım.

Stein'ı yemeğe davet ettim, neyse ki başka işi yoktu. Üç çeşit yemek yaptım, o esnada radyo dinledim. Sinirlerimi yatıştırdı. Olaydan Stein'a bahsedemedim, zaten Dag'ı doğru dürüst tanımıyordu, belki de bu bir şakaydı. Yemekten sonra yatağa gidip seviştik. Gelmedim, ama Stein'ın keyfini kaçırmamak için gelmiş gibi yaptım, sonra o yataktan çıktı, kendi evinde yatmak istediğini söyledi. Ertesi gün erkenden toplantıları varmış, Mosseveien'deki trafiğe takılmak istemiyormuş. Anladım. Beni çabucak öptü. Kapı arkasından kapandıktan, arabasının çalıştığını ve

gittiğini duyduktan sonra düşündüm: Yakında bu hikâye bitecek. Ayrıca: Şimdi arabasında oturmuş düşünüyordur. Ne düşünüyordur diye düşündüm, sadece bir an için, boşunaydı haliyle. Radyo dinliyordur muhtemelen. Ne dinlediğini bulmak için radyoyu açtım ama o kadar çok istasyon vardı ki. Bir yerim mi ağrıyordu? Kalbimin yakınlarında bir yer mi ağrıyordu? Yazıcıdan bir kâğıt aldım ama kalem bulamadım. Sonunda kalem ararken neredeyse kafayı yedim. En nihayet bir çantanın içinde kalem buldum ve kâğıda adımı yazdım, sonra da üzerini çizmek istedim ama bu çok acınası bir hareket olacaktı. Margrete aradı ve coşkulu bir sesle hamile olduğunu söyledi, sevinmem gerektiği kadar sevinemedim, ama saat çok geçti. "Yatmıştım," dedim ona.

Ertesi sabah ofisimde toplandık. Rolf posta direktifi hakkında onda ne varsa getirmişti, fazla da bir şeyi yoktu. Dag bir önceki nisandan bu yana bu işle uğraşıyordu.

"Yani bununla bir ilgisi yok, öyle mi?"

"Neyin?"

"Onun... çekip gitmesinin."

"Hayır, hayır, mesele boşanma," dedi. "Canına tak etmişti."

"Olayların böyle gelişmesi üzücü," diye de ekledi.

Dag'ın geri döneceğini sanmıyordu, Dag'ın ortadan kaybolmasını kabullenmişti bile.

"Ya posta direktifi?" diye sordum.

Derin derin iç çekti ve acilen Postkom müdürünü arayıp haber vermemiz, belgeleri temin etmemiz gerektiğini söyledi. Onu tanıdığından bunu kendisinin yapabileceğini söyledi.

Mutfağa gitti, iki kupayla geri gelip birini önüme koydu ve orada öylece durdu. Elini omuzuma koymasından ya da bana başka bir şekilde dokunmasından korktum, ama sandalyesine geri gidip

oturdu ve kahvesini içti, telefonunu çıkardı, numarayı buldu ve telefonu kulağına götürdü. "Dag Brodal şu andan itibaren geçerli olmak üzere istifa etti ve yurtdışında bulunuyor," dedi. Boşanma ve kriz gibi daha önceden bana söylediğine benzer bir şeyler anlattı. Kapanış olarak da "İşler yolunda gidecek, söz," dedi.

Telefonu bir kenara bıraktı, kaşlarını kaldırmadan önce kucağında duran ellerini inceledi. "Bu işten kurtuluş yok," dedi. "İyi bir ön çalışma yapılmış, ama nisandaki ulusal kongre için hazırlanması gerekiyor. Nisanın başı," diye ekledi, "Senin elinde ne var?"

"*ByggBo*'nun bir sonraki sayısını toparlıyorum," dedim, "ve şu Amerikan restoran zincirine teklif işiyle de uğraşıyorum. Sendika örgütlenmelerini bilen sensin!"

"O zaman bu iş bende," diye iç çekti.

Dışarı çıktı. Ofiste sadece ikimizin olduğunu düşünmek beni rahatsız ediyordu, üç kişi olduğumuzda daha iyiydi. Doğru düzgün tepki ver, diye düşündüm, esnek ol. Hava almak için pencereyi açtım ve hangi ayda olduğumuzu hatırlamaya çalıştım. Ekim tabii ki, ama mart da olabilirdi. Baharda ışık başka türlü olsa bile. Bu ışık berraktı. Havada bir şey vardı. Belki de buna karşı alerjiktim ben.

Stein akşam haber vermeden çıkageldi. Aslında telefon etti etmesine ve müsait olup olmadığımı sordu. Şaşırdım, ama olur dedim, ne istediğini merak ediyordum, Londra biletleri çoktan ödenmişti. Dag'ı mı duymuştu acaba? Geldiğinde üzerinde bir huzursuzluk vardı, uzaktan kumanda elinde televizyonun başına oturdu, ama ilgisini çeken bir şey bulamadı. Bir bardak şarabım olup olmadığını sordu, ne diyeceğini beklerken mutfağa gidip bir şişe açtım. Eve gitmeyecek herhalde diye düşündüm.

Yatağa gidip seviştik, söyleyeceğini söylemedi ve derin bir uykuya daldı ya da öyle göründü. Uykusunda kolunu sırtıma attı, sonra da uyanır gibi oldu, kolunu geri çekti. Nefes alışı tekrar derinleşti. Yüzüne baktım ve iyice dikkatli bakarsam uyanacağını düşündüm. Ama gözlerimi dikip bakmamım bir faydası olmadı. Vücudunu üstünde bir şey olmadan hayal etmeyi denedim, ama beceremedim. Gözümün önüne gelen sadece takım elbiseli bir adamdı. Onun benim vücudumu çıplak hayal edip edemeyeceğini merak ettim. Yorganı üzerinden çekip bakmaya hiç niyetim yoktu. Olabildiğince sessiz yataktan kalktım, hırsız gibi hareket ettim. Holde, onun giysilerinin durduğu sandalyeye oturdum. Ceplerini karıştırsa mıydım? İyice kafayı yiyorum diye düşündüm. Bir tünele girmiştim. Buradan çıkış yok diye düşündüm. Çığlık atmıyorsam bunları yaşayan ben değilim. Çığlık atarsam bu iş bitecek diye düşündüm. Belki çığlık atmazsam da bitecekti.

Toparlanmam gerektiğini söyledim kendime. Nefes alıp verişim yavaşladı, yataktan çıkarken gösterdiğim dikkatle tekrar yatağa girdim. Yokluğumu fark etmemişti.

Sabah uyandığımda gitmişti. Bir not aradım ama bir şey bulamadım. Neden not yazacağını ummuştum ki? Ummak aslında fazla kaçan bir sözcüktü. Kalemim de yoktu üstelik, kendime bunu hatırlattım. Dün bulduğum kalemi mutfak çekmesine koymuştum.

Bütün hafta boyunca *ByggBo*'nun sayısıyla uğraştım, ama ilerleme kaydedemedim. Hafta sonu bir baksın, görüş bildirsin diye elimdekini perşembe günü Rolf'a yolladım. Ofisten erken çıkmıştı, dağ kulübesine gitmek için tekneye yetişecekti, "tekne" der demez birdenbire durdu, Dag'dan söz etmedi. Arabasının giderek uzaklaştığını duyunca bir çıktı aldım ve okumak için pencerenin

önündeki koltuğa oturdum. Bir sürü yazım hatası vardı. Pekiştirme çekiştirme, katlı tatlı, pencere tencere olmuştu, kâğıtları bırakıp bilgisayarın başına geçtim. Word programında bir aksilik yoktu. Rolf'u arayıp belgeyi açmamasını isteyecektim ama bu onu daha da meraklandırırdı. Yanlışlıkla eski versiyonu gönderdiğimi, güncellenmiş olanın yolda olduğunu belirten ılımlı bir e-posta yazdım. Her şeyi düzelttim, ilk bakışta gözüme çarpanlardan daha fazla hata çıkmıştı, bir saat sonra yazıyı yolladım.

Arabayla eve döneceğim vakit tuhaf bir şey oldu. Anahtarı kontağa sokmuştum ki radyo çalıştı ve hiç dinlemediğim P4 istasyonundan bangır bangır bir müzik başladı. Anahtarı geri çevirdim, radyo sustu. Katlı otopark boştu. Birilerinin arabaya girmiş olabileceği hissine kapıldım. Ama kim, ne için girecekti ki? Bir şey kaybolmamıştı. Yine de bir yabancının yakınımda olduğu hissini üzerimden atamadım. Bu araba benim miydi? Eldivenlerimi bulmak için arkaya baktım, orada değillerdi. Kapıları kilitledim. Eldivenlerimi bu sabah yanıma almış mıydım? Sabahı hatırlamaya çalıştım ama zorlandım, kahve içip yumurta yemiştim değil mi?

Dışarısı karanlıktı. Kırmızı ve sarı trafik ışıkları titrek görünüyordu. Bana gözlük lazım diye düşündüm, birden arabadan inesim geldi, ama bu mümkün değildi tabii. Dag aramadı. Dag'ın arayacağını mı ummuştum ki? Koltuğunun altında belgelerle takım elbiseli Dag sabahleyin merdivenleri çıkıyor, öğleden sonraları iniyor, onu gözümde canlandırmayı denedim, gözlüğünün üzerine düşen, yakında kırlaşacak kıvırcık saçları ve rüzgâra karşı yakası yukarı kalkık paltosuyla yetti artık dediği noktaya doğru ilerliyor. Numarasını silmeliydim, ama telefonu bulamadım. Çantada değildi, koltukta da yoktu, telefonu unutmuş muydum? Arabayla geri mi dönmeliydim? Sonra telefon çaldı, arkada yerdeydi, direksiyonu bırakmadan telefonu yerden alamadım, Dag arıyor

diye düşündüm. Sonunda yoldaki bir otobüs durağı cebinde durdum, telefona ulaştım. *ByggBo* ile ilgili söyleyecekleri olan Rolf arıyordu, ne dediğini anladım. Posta direktifiyle ilgili bir e-posta yollamıştı, Postkom müdürüyle toplantı gelecek hafta yapılacaktı.

Yolun geri kalanında trafik lambalarını saydım, işe yaradı. Eve geldiğimde arabayı neredeyse sakince park edip merdivenleri neredeyse sakince çıktım ve kapıyı neredeyse sakince açtım. Kendime bir bardak çay yaptım, oturdum, korka korka e-postayı açtım, ama rahatladım. AB'nin üçüncü posta direktifi elli gramın altındaki mektup gönderilerinde serbest rekabete izin verilmesiyle ilgiliydi. Bu kulağa o kadar da korkunç gelmiyordu. Kraft-Kom, bu direktifin yürürlüğe girmesine karşı mücadelede posta çalışanlarının sendikası olan Postkom'a destek verecekti. Birinci ve ikinci direktifler Parlamento'dan herhangi bir olay çıkmadan geçmişti ve belli ki bu da olaysız geçecekti, ama aldığımız paranın karşılığını vermemiz gerekiyordu.

Bilgisayarı kapattım, dışarıdaki karanlığa gözüm daldı. Burada olmak yerine Güney'de olmayı kim istemezdi ki? Yelkenliyle Güney'e gitmek ne kadar sürerdi acaba, sürekli sıcak denizlere yol almak, bir Yunan adasında demirlemek... Peki neyle geçinirdi insan?

Elli gramın altındaki mektup gönderileri. Dag ellerinin arasına aldığı kafası, parmaklarının arasından fırlayan bukleleriyle yanımdaki odada oturmuş, Kraft-Kom'dan vazgeçmişti. Sonra da gizli bir plan yapmış, gemiyi terk edip bizi arkada bırakmıştı. Belki bir gün bize bikinili bir kadının kırk gramlık kartpostalını da yollardı. Dag, seni pislik seni diye düşündüm.

Londra hayalkırıklığı olmadı. Stein da ben de daha önce Londra'ya gitmiştik, o yüzden yanlış işlerle vakit kaybetmedik. Gardermoen Havaalanı'na indiğimizde havayı gittiğimiz zamana

kıyasla hayli soğuk bulduk. Kışın sıcak bir yerlere gitmekten söz ettik. En kötüsünün karanlık olduğu konusunda hemfikirdik. "Bitmesine bir şey kalmadı," dedi Stein. Daireme girdiğimde soğuğu fark ettim.

Postkom müdürüyle buluşmadan önceki gece, ertesi gün giyeceklerimi ortaya çıkardım, sabah erkenden kalktığımdaysa giymek üzere başka şeyler seçtim. Bir gece önceki kararıma güvenmemem canımı sıktı. Hava o kadar karanlıktı ki gece de olabilirdi. Sabah olduğuna kendimi ikna etmek için birçok kez saate baktım, yine de emin olamadım, ama trafik sabah trafiği gibiydi. Birbirinin dibine girmiş arabalar yavaş yavaş ilerleyen bir sıradaydılar ve karanlıktan dolayı şoförsüzmüş gibi görünüyorlardı. Karanlık insanın içine işliyordu, içimin karardığını hissediyordum. Stein'la ocak ayında gitmeyi konuştuğumuz sıcak yeri hayal etmeye çalıştım.

Rolf devetüyü bir palto giymişti, benim de devetüyü bir paltom vardı. Rolf'un paltosunun altında gri bir takım, benim paltomun altında bej bir etek ceket. Şehrin merkezinden geçip kötü bölgesine doğru yürüdük. Kaldırımlar tıklım tıklımdı, insanlar hasta gibi görünüyorlardı, Romanyalı dilencilerin sayısı giderek artıyordu, koyu tenli işsiz göçmenler köşebaşlarını tutmuşlardı, on metrede bir bir keşe rastlıyordunuz, *Oslo* adlı dergiyi satıyorlardı. İkimizin de herhangi bir sendikayla iş deneyimi yoktu. "Heyecan verici," dedi Rolf. Uygun bir söz değil diye düşündüm. Londra nasıldı diye sordu, uygun kaçan bir sıfat bulamadım. Møllergata 10 numaradaki ofisin girişi soğuk ve kuruydu. Rolf önden gitti, buraya daha önce gelmişti. Şimdi her şey anlaşılacak diye düşündüm. Dag'ı düşündüm. Rolf kapıyı çaldı, içeriye buyur edildik. Masasının arkasındaki adam ayağa kalktı,

elimizi sıktı ve bizi toplantı odasına götürdü. Masadaki kahve ve sandviçlere kısa süren toplantı boyunca kimse dokunmadı. Adam Dag'la iyi çalıştıklarını, ısmarlanan tüm araştırmaların beklenen sonuçları verdiğini, projeyi bırakmasının tuhaf olduğunu söyledi. Tüm bulgular direktifin yürürlüğe girmesinin sosyal dampinge yol açacağına işaret ediyordu. Birçok sendika direktife karşı kararlar almıştı. Ülkenin en büyük sendikası olan LO'dan da direktife karşı merkezi bir karar çıkacağını umuyordu. Fakat asıl tehlike İşçi Partisi hükümetinin direktifi tartışmaya açmadan partinin ulusal kongresinden önce hızlıca geçirmesiydi. Bu nedenle İşçi Partisi'nin tabanında sessizce çalışmak ve konunun nisandaki ulusal kongrede gündeme gelmesini sağlamak şarttı. Plan buydu. Tamam mı? Rolf notlar aldı. Adam İşçi Partisi'nin yerel ve eyalet grupları, diyerek iki kalın dosyayı önümüze itti ve Rolf'tan sendika temsilcilerine dağıtılmak üzere A4 kâğıdına sığacak şekilde en önemli bilgileri özetlemesini istedi. Noel'den önce iki günlük bir medya eğitimi kursu hazırlamamız gerekiyordu. Ayağa kalktık, vedalaştık. Sokağa çıktığımızda Rolf ne düşündüğümü sordu, başımı salladım. "Evet, evet," dedi.

Rolf'un başka toplantıları vardı, ben de yalnız başıma ofise döndüm ve masamın başına geçtim. Hava kararmıştı, ama olamazdı. Gökgürültülü bir fırtına kopacaktı. Pencereye gittiğimde fark ettim ve bilgisayarın fişini çeksem iyi olur diye düşündüm. Kömür karası gökyüzü giderek yakınlaşıyordu, manzaraya bakarken içimde şiddetli bir istek uyandı. Canım sanki fırtına çıksın istiyordu, sonra fırtına geçti, gök gürlemedi, tabii ki bunun yerine yağmur başladı. Aşağıdaki sokakta ağır ağır ilerleyen arabaların silecekleri yağmurla başa çıkmakta zorlanıyordu. Restoran zinciri için yapacağımız teklifi hazırlamak üzere tekrar yerime oturdum, ama faydasızdı. Eve gitmek istemiyordum, geceyi ofiste geçirmeye karar verdim. Karar verince rahatladım. Bunu ona anlatmak için Stein'ın aramasını istedim. Canlanmış

bir halde yerimden kalktım, çay yaptım ve pekâlâ eve gidebilirim diye düşündüm, işin aslı, yerde yatmayacaksam uyuyacak yer yoktu ofiste. O an karar vermek zorunda olmadığımı söyledim kendi kendime, beni rahatlatan da bu oldu. Yorgun argın eve döndüm.

Cuma günü birden açılıverdim, Amerikan restoran zinciri "En Hakiki" için tam bir sayfa teklif yazdım, günümüzde gerçek ve moda olan her şeyi kullandım, belki de iyileştim diye düşündüm. Akşama Stein'la randevum vardı. Akşam erkenden telefon etti, ekranda adını gördüğüm an, şimdi randevuyu iptal edecek diye geçti aklımdan. Bir saat erteledi.

Gittiğimde beni neredeyse merasimle karşıladı. Oğlundan dolayı onun evine sadece birkaç kez gitmiştim. Oğlan annesindeydi, holde onun olduğu anlaşılan bir fotoğraf asılıydı. Ormanda bir kütüğün üzerinde duran ciddi bir oğlan. Stein üç çeşit yemek hazırlamıştı. Kahve faslına geçtiğimizde uzun uzun yüzüme baktı ve bir hediyesi olduğunu söyledi. Kulağa tuhaf geliyordu bu, kendi de fark etti, ben topuklarımı yere bastım. Aklı karışmış sanki diye düşündüm. Cebinden dört köşe bir kutu çıkardı. Kutunun içinden çıkardığı yüzüğü parmağıma geçirip teşekkür ettim. Ne demek bu diye merak ettim ama soramadım, Dag'la ilgili olanları da anlatamadım. Margrete'nin hamile olduğu anlattım, ama anında pişman oldum, bunu neye yoracaktı? Çok güzel haber olduğunu söyledi. Yattık, korunarak seviştik. Keşke benim evde olsaydık.

Sabahleyin metroya binebileyim diye beni Majorstue kavşağında bıraktı, oğluyla futbol turnuvasına gidecekti. Trene binmedim. Bir latte alıp kafede oturdum ve eski gazeteleri okudum, o günün gazetelerini almalıydım, ama ofiste gazete vardı,

oraya gitmeyi geçirdim aklımdan. Bunu yapmak yerine şehir merkezine yürüdüm. Yeni yüzük eldivenime takıldı, eldiveni çıkarıp yüzüğü kurtarmam gerekti. Yeni yüzük eskilerle gitmemişti, yüzüklerin hepsini çıkarıp yeni bir kombinle tekrar taktım, ama eskiler uzun zamandır parmağımda olduğundan başka parmakta olmuyordu. Tam eskileri atıp sadece yenisini tutmaya niyetlenmiştim ki birden şehir merkezine yakın bir yerlerde olduğum dışında nerede olduğumu çıkaramadım. Trafiğin en sıkışık olduğu caddelerden uzak durmak için sola saptım. Reklam panoları çeşit çeşit renklerde pırıl pırıl ışıldıyordu, etrafımda saçları berelerinden fırlamış, eli kolu torbalarla dolu, kalın ve çirkin şeyler giyinmiş insanlar telaşla dükkânlara girip çıkıyorlardı, yüzleri griye kaçmıştı. Egertorget'ye doğru hızlandım ve metroya binmek için aşağıya indim, Bergkrystallen hattına giden metronun gelmesine geçmek bilmez bir dört dakika kalmıştı. Vagonlardan ucuz giysiler giymiş üzgün insanlar boşaldı, eski püskü çantaları, torbalarıyla sallana yuvarlana yürüdüler. Kim bilir kime gidiyorlardı, nereye; tren istasyonlarının çerçöp, işsiz ve kaçak göçmen kaynayan yeraltı geçitleri, benzin istasyonları ve depolar arasındaki bok gibi apartmanlarına, tozlu, tek göz dairelerine. Koltuk değnekli, işitme cihazlı, yüzleri yara bere içinde obezler, ne biçim bir hayattı bu? Sorgusuz sualsiz, rızam alınmadan atılmışım buraya, ilgisizliğimi kimlere bildirecek, kimlere şikâyet edecektim?

Bir sinir krizi geçirmek için can atıyordum. Ona teslim olma ve uzaklara, her şeyin yavaş aktığı sessiz ve huzurlu bir yere götürülme arzusu. Metro geldi, bindim, en köşede bir yere oturdum ve tanımadığım bir kadın omuzuma dokunup adımı söyledi. İlkokulda aynı sınıfta olduğumuzu iddia etti, şimdi Posta Hizmetleri idaresinde çalışıyormuş ve medya eğitimi kursuyla ilgili bir iç yazışmada adıma rastlamış. Beni biriyle karıştırdığını söyleyip

erken indim, cumartesi akşamının boş caddelerinde pencerelerden mavi ekranların parladığını gördüm. Dünyanın üzerine bir kapak kapatılmıştı. Sylvia Plath'ın *Sırça Fanus*'u gibi diye düşündüm. Kitabı tekrar okusam mı dedim ama kesin daha da beter hissederdim. Sonra o kapağı kırmaya çalışır gibi yumruğumu havaya savurdum ama bir şey olmadı. Diğerleri nerede diye düşündüm. Eğer iddia edilen doğruysa insanlar vardı. Su altında yüzüyorum diye düşündüm. Televizyonda bağırtı çağırtı devam ediyordu, neden? Bu yaşam hesabının tutmayacağını herkes görebilirdi. Dag diye düşündüm. Posta direktifi diye düşündüm.

Eve gelince Rolf'un yorumları doğrultusunda *ByggBo*'nun yeni sayısı üzerinde çalışmaya başlamak için bilgisayarı açtım, ama işler daha da kötüye gitti. Sandalyeler yerine skandallar, yaya geçidi yerine yama geçidi, idealist yerine nihilist, sınav yerine şınav yazılmıştı. Metinleri sanki ben yazmamışım ve ne hakkında olduklarını bilmiyormuşum gibi okumaya çalıştım, ama bir şey anlamadım. Eski giysileri atıp başka renklerde yenilerini almalıyım diye düşündüm. Birtakım şeyler atmıştım, ama en pahalılarını değil. O zaman hâlâ aklım başımda olmalı diye düşündüm.

On gibi Stein aradı. Buna şaşırdım, ama ondan bir yüzük almıştım. Birilerine bunu söylemeli miyim diye merak ettim, ama bu pek doğru olmazdı herhalde. Ertesi gün ormana gidelim mi diye sordu, pazar gelmişti. Oğlunla birlikte olmayacak mısın diye sordum. Olacaktı, ama o da üçümüz birlikte ormana gidelim istiyordu.

İyi uyuyamadım. Yataktan kalkıp duş aldığımda yürüyüş giysilerimin attıklarımın arasında olduğunu fark ettim. Onları torbadan çıkarmak istemiyordum ama başka çare bulamadım, onları torbadan aldım, üzerime giydim sonra da çıkardım. Yerde

duruyorlardı ve kokuları üstüme bulaşmıştı işte, tekrar duş almalıydım. Evvelden kullanmadığım bir kot pantolonu ve kendime yakıştırmadığım için giymediğim bir kazağı üzerime geçirip arabaya bindim. Margrete aradı ve düşük yaptığını söyledi. Ağladı, anneme söylemeye korkuyordu. Regl olmadığını anneme söylediğinden haberim yoktu, onu teselli etmeye çalıştım, kesinlikle yine hamile kalacağını söyledim ve Stein'a bu konuda bir şey anlatmamaya karar verdim. Oğlu gelecekti, o yüzden doğru bir karardı bu. Oğlunu görmekten korkuyordum. Bir çocukla konuşmayalı çok olmuştu. Buluşacağımız yere yakınlaştıkça daha da çok korkmaya başladım, sonunda bir benzin istasyonunda durup tuvalete girdim, oturdum ve beynime kan gitsin diye başımı öne eğdim. Birkaç dakika geçtikten sonra kalktım ve bileklerimi soğuk suya tuttum, soğukluğun kollarımdan yukarı yayıldığını hissettim. Aynaya bakmamaya çalıştım, ama bu kaçınılmazdı, ödüm patladı, fazla süslenip püslenmiştim, sanki bir oyunda rol alacaktım. Birileri dışarıdan kapının kolunu kurcaladı, bir pencere olsaydı oradan sıvışıp kaçacaktım. Arabadan Stein'ı aradım ve kendimi iyi hissetmediğimi söyledim. "Ne demek bu?" diye sordu, cevap veremedim. "Bunu düşünmem gerekiyor," dedim. "Öyle mi?" dedi. Beş dakika sonra arayacağımı söyledim. "Büfede bekliyoruz," dedi. Arabadan çıkar çıkmaz söylediği büfenin önünde onları gördüm. Yürüyüş kıyafeti giymiş Stein küçük bir oğlanın elinden tutuyordu. Stein'ın oğlu. Merhaba mı demeliydim yoksa tokalaşmalı mıydım? Oğlan tutabilsin diye elimi olabildiğince aşağıya uzattım. Oğlan elime, sonra da başını sallayan Stein'a bakıp elini uzattı, eli gevşek ve küçüktü. Adımı söyledim, o adını söylemedi. Stein, "Bu Truls," dedi. Sonra yürümeye başladık, tabii ki yavaş yavaş. Truls'un sesi çıkmıyordu. Havayı yumuşatmak için bir şeyler söylemem gerektiğini düşündüm ama ne diyecektim? Stein evvelki gün futbol maçı yaptıklarını söyledi, kimin kazandığını sordum.

"Truls bir sürü gol attı," dedi Stein, gülümsedi, şaka olduğundan ikisi de güldü. Oğlanın kaç yaşında olduğunu bilmiyordum, sormak için de çok geçti. Okula gittiğini biliyordum çünkü Stein sene sonu eğlencelerine katılıyordu. Stein cesurdu. Oğlanın ikiye gittiğini tahmin ettim, ama belki de bire gidiyordu, şimdilerde çocukların yaşlarını kestiremiyordum. Ullevålseter'e giden yolun yokuş olan son kısmında herkes yanımızdan geçip gitti. Belki de beni oğlanın annesi sanmışlardı, yüzlerden bu okunuyordu. Annesi olmadığımı söyleme ihtiyacı hissettim. Herkes öyle sanmış olmalı diye düşündüm. Ya da annesi olmadığımı, dışarıda kaldığımı görüyorlardır. Aynen böyleydi, asıl anne yanımızdan yürüyordu, onlar üç kişiydi, ben dışarıda kalıyordum. Stein'ın daha önce evlenmiş olması tuhaftı. Yeniden evlenmeyi istemek gibi kötü bir alışkanlığı var diye düşündüm, yüzüne baktım ve onu tanıyamadım, ondan ayrılmalıydım. Ullevålseter'de hepimize çilek reçelli waffle satın aldı, o ısmarladı, waffle çok şekerliydi. Ertesi gün posta direktifi toplantım olduğundan bu gece çalışmak zorunda olduğumu söyledim. Ne diyeceğimi öğrenmek için posta direktifi de ne diye soracağını umuyordum, ama sormadı. Başını sallayıp, "Anlıyorum," dedi. Akşam yemeğinden sonra Truls'u arabayla annesine götürecekti. Akşam yemekte ne olacağına Truls karar vermişti. "Ne yiyeceksiniz?" diye sordum. "Evet, ne seçtin Truls?" dedi Stein, "Ellinor'a söyler misin?" Aslında söylemek istemiyordu ama buna cesaret edemedi. "Taco," dedi. "Taco seviyor musun?" dedim, ama tabii ki çok aptal bir soruydu bu. O da cevap vermedi zaten. Stein oğlanın saçlarını okşadı, sürekli Truls'la olması gerektiği için ona acıyordum. Kalktık, tekrar kostümümü giydim, yokuş aşağı yola düştük, yolda Rolf'tan mesaj geldi, yolladığı e-postayı alıp almadığımı soruyordu, yani işle ilgili yalan söylememiştim nihayetinde.

"Güzel bir gezinti oldu Truls," dedi Stein, arabaya binmeden önce.

Eve dönerken Margrete ve Trond'a uğradım. Sözleşmiştik. Margrete kapıyı açtığında ağlamış olduğunu gördüm ve utandım. "Sorun değil," dedi, aceleyle bana sarıldı. Onun arkasındaki aynada kendi bakışımla karşılaştım, sanki ben de ağlamış gibi gözüküyordum. Gözlerim kızarmış, parlıyordu. Yalan söylüyormuşum gibi hissettim, sanki numara yapıyordum, yüzüm kızardı, nasıl kızardığımı aynadan görüyordum, botlarımı çözmek için eğildim. Neyse ki Margrete önden gitmişti. Trond bilgisayarın başında oturuyordu. Kafasını kaldırdı, baş sallayarak selamlaştık. Tabii ki ciddiydi mesele. Margrete yeşil çay yaptı. Yeşil çay çok iyi geldi, daha sık yeşil çay yapmalıyım diye düşündüm. Bu kadar sağlıklıyken neden daha sık yeşil çay yapmıyordum ki? Sonra da böyle bir durumda böyle şeyler düşündüğüm için vicdan azabı duydum ve Margrete'nin düşündüklerimi tahmin edebileceğinden korktum. Margrete atıştırmalık olarak dilimlenmiş havuç çıkardı, ona Ullevålseter'de waffle yediğimi söyledim. Truls'tan bahsetmedim, uygun kaçmayacaktı. Yüzükten de bahsetmedim. Hemen acile gitmişlerdi, kanaması fazlaymış. Kandan bu kadar çok bahsetmemiş olmasını isterdim. Rahim içinin kazınması gerekmemiş, her şey kendiliğinden atılmış, zaten çok erkenmiş. Fiziksel olarak acı çekmemiş. Psikolojik olarak acı çektiğini anladım. Anneme söyleyip söylemediğini sordum, başını salladı. "Korkuyorum," dedi, "erteliyorum," dedi.

"Mutlaka yeniden hamile kalırsın," dedim.

"Hayatta olduğun sürece umut var," dedi.

"Evet," dedim.

"Ama yaşam sanki beklemeye alındı," dedi.

Oradan ayrıldığımda içimdeki her şey çekilmiş gibi hissettim. Sıkılmış gibi, sanki içindeki son damlaları da çıkarmak için sıkılan bir meyve suyu kutusu gibi, bir boşluk. Bir günlüğüm olsaydı ne yazardım acaba? Ullevålseter'e yürüyüş, Margrete'yi ziyaret,

olay üzerine olay, ama bu olaylara karışanın ben olması dışında arada herhangi bir bağlantı yok, uçta kalmış, fosilleşmiş bir tip, başrole uygun değil, bölük pörçük sahneleri bir arada tutamayacak kadar silik biri. Omurgasız diye düşündüm ve ağlamaklı oldum, sonra Dag'a sinirlendim. "Kendini topla!" dedim sert bir şekilde ve kendimi toparlamayı, sakin olmayı başardım, mesele buydu zaten. Çalışmalıydım! Aynen bunu yapmalıydım. Bir çaydanlık yeşil çay yaptım ve Rolf'tan gelen e-postayı okumak için bilgisayarın başına geçtim. Dışarısı karanlıktı tabii ki, sokaktan geçen biri oturma odamın penceresine bakacak olursa görünmeyeceğim bir yere geçtim, sadece içeride ışık yandığını görebilirlerdi, bunu bilmek işime yaradı, işe iyice konsantre olabildim. Rolf Postkom'un, mektup posta hizmetinde rekabete izin verilmesinin üyelerinin üzerinde ücret ve çalışma koşulları açısından baskı yaratmasından korktuğunu yazmıştı. Doğal olarak konuyu önemsiyorlardı. Ancak direktifin ayrıca halkın çoğu ve ticari kurumlar için daha pahalı ve daha kötü posta hizmeti anlamına geleceğini de iddia ediyorlardı, özellikle de taşrada. Kamuoyu yaratılması ve İşçi Partisi'nin tabanına anlatılması gereken en önemli mesele buydu. Direktifin karşısındaki tek çetin ceviz İşçi Partisi diye yazmıştı. Diğer merkez ve merkez sol partiler büyük ihtimalle karşı oy kullanacaklardı, ama onların bir ağırlığı yoktu. İşçi Partisi ulusal kongresinde itiraz hakkı kullanma kararı alınırsa meclis çoğunluğuna sahip koalisyon hükümeti buna uymaya mecbur kalırdı.

Sonuç olarak, Postkom'un işe gerçekçi baktığını, bu davayı kazanma ihtimallerini yüzde beşin altında değerlendirdiklerini yazmıştı. Rolf'a kalırsa ihtimal daha da azdı. Araya da, böyle bir şey olursa tarihe geçer diye not düşmüştü.

İşçi Partisi'ne bir şey yaptırmak nasıl mümkün olabilirdi ki? Nasıl oldu da biri bize, Dag'a bu işi vermişti? Dag gençliğinde aktif

bir solcuymuş, ama bu çok öncedendi, artık bir hükmü yoktu, okyanusta bir yerlerde şimdi halimize ve başımıza attığı bu imkânsız göreve gülüyordu. Dag, seni aptal seni!

Rolf üzerinde gri bir takım elbiseyle işe geldi. Benim üzerimde gri etek ceket vardı. Takımının üzerine devetüyü paltosunu giymişti. Sanki bir rol oynayacak gibi giyinmiş görünüyorduk. Bu benim canımı sıktı ve can sıkıntım giderek arttı. Parlak deri dosyalar sanki içindekiler çok önemliymiş, biz çok önemli bir yere gidiyormuşuz hissi uyandırıyordu. Dar takımım bana iş kadını havası veriyordu. Önemli yüzlerimizle kirli şehrin sokaklarından zorlanarak geçtik. Ruhsuz bürokrasi ve sendika hareketinin muhtaç olduğu fikirlerle dolu yaratıcı beyinler, paha biçilmez tecrübe, sloganımız da "Kraft-Kom - düşüncenin gücünü satıyoruz." Steen&Støm kıyafetlerimizi çekmişiz üzerimize, müşteriye güven verip eylem planımızla onları ikna ederek ekmek paramızı çıkaracağız, Rolf da halkla ilişkiler danışmanı bebelerinin sofrasına yemek götürecek. Rolf powerpoint sunumundaki kırmızı vurgulu maddelerle dikkat çekti. Hazırlıklı gelmişti. İkna ediciydi bir bakıma. Hiç açık vermedi. Taban, diyordu gayet inanılır bir şekilde. Sendika temsilcisi diyordu. Delegeler. Paçamızı kurtarmıştı. Bir aylık maaş. Durumu bir çakmış olsalardı diye düşündüm. İyi ki çakmadılar. Geri dönerken iyi bir gösteri yaptığımız konusunda hemfikirdik. Gösteri diye düşündüm. Paralarının karşılığını almışlardı. Kimse hile yapmamıştı. Memnun olmuşa benziyorlardı. Rolf'un başlarını sallamalarını beklediği yerlerde baş salladılar. Üzerinde devetüyü paltosu, gülümsüyordu. Ona iltifat ettim. Neden eskiden hissettiğim gibi hissedemiyordum? Aslında bunu da istemiyordum.

İşten sonra alışveriş caddelerinde yürürken gözlerim eskiden neye takılmışsa, her zaman neye takılıyorsa yalnızca onlara

takıldı. Radikal bir seçim yapan Dag'ı düşündüm. Benim için radikal bir seçim söz konusu olabilir mi diye düşündüm, bu nasıl olabilirdi diye düşündüm, ama Margrete aradı ve annemin yetmişinci yaş gününü nasıl kutlayacağımızı sordu, ben bunu unutmuştum. "Her şeye varım," dedim, "böyle şeyleri organize etmekten hoşlandığın için patron sensin." Düşük yaptığını unutmuş gibiydi.

Posta kutusunda bir mektup vardı, el yazısını tanıdım: Dag. Zarfı yırttım. Rolf'un masasına bıraktığı ve bana ulaştırıldığına kesin gözüyle baktığı nottan duyduğu pişmanlığı yazmıştı. "Ulaştırılmış" onun ağzından çıktığında tuhaf bir deyimdi. Bir bira altlığının arkasına yazılmış beş kısa cümle. Abartmıştı, ama benim onun abartmalarına alışkın olduğumu yazmıştı, bir de gülen yüz emojisi vardı. Kraft-Kom'u zor duruma soktuğu için özür diliyordu, ama inancını yitirdiğini yazıyordu. Neye olan inancıydı acaba, merak ettim. Açıklama yapmamıştı. Zarfın üzerindeki mühürde Strahlsund, Almanya yazıyordu. Pek anlamlı olmasa da, Rolf'un verdiği nottaki tarzını şu bağışla beni triplerindeki mektuptan daha çok sevmiştim. Bana hayatta başarılar dilediğini yazmıştı, ama dalga geçiyor olmalıydı.

Ertesi sabah işe geldiğimde Rolf'u masasında bulamadım. Hiç böyle yapmazdı, saat ondu. Hastalandığı ya da başka sebeplerden işe gelmediği olmuştu, ama işe gelemeyeceğini anladığında her zaman haber verirdi. Endişelenmeye gerek yok diye düşündüm: Ama durum endişe vericiydi. Saat on bir buçukta giriş kapısı açıldı ve hemen sonra Rolf çarşaf gibi bembeyaz bir suratla karşımda dikildi. "Dag ölmüş," dedi. "Ne?" dedim. "Dag ölmüş," diye cevap verdi. "Boğulmuş, Nantes'taki bir limanda." "Nerede?" dedim. "Fransa'da," dedi. "Kaza değilmiş muhtemelen, öyle söylüyorlar, bilerek yapmış, intihar etmiş," dedi. Ondan bu

kadar sert bir laf duymak şaşırtıcıydı. Rolf gözümün önünde yeniden şekillendi. Ne düşündüğümü sordu. "Ben..." dedim, gerisini getiremedim, tekrar "Ben," dedim ve kekeledim: "Nutkum tutuldu." Sonra da böyle bir anda böylesine klişe bir laf etmiş olmaktan utandım, ama Rolf anladığını belirtmek için birkaç kez başını salladı. Nutkumun tutulmasını anlıyordu. Doğrusu her neyse onu hissetmeye, doğru tepki vermeye çabalıyordum çünkü buna ihtiyacı vardı ama bunu ona veremedim. Bu olayı paylaşmamız gerek diye düşündüm, ama ihtiyaçlarını alıp çekip gitsin istiyordum. Sanki aklımdan geçeni okumuşçasına aniden odadan çıktı, bu düşünceyle irkildim, belki de düşüncelerimi okuyordu ve anlamaması gereken her şeyi anlıyordu, ama kapıyı ardından kapatmadan önce yalnız kalmak istediğini söyledi. "Geri döneceğim," dedi, tehdit edercesine konuşmuştu.

Dag ölmüş, boğulmuş ha? Buna inanamıyordum. Dag'dan beklemezdim bunu. Onda böyle bir potansiyel görmemiştim. Ayağa kalktım ve Rolf'un ofisine gittim, kafası ellerinin arasında, masasında oturuyordu, gözyaşları içinde bana baktı. Duruma uygun davranıyor diye düşündüm. Ama birilerinin de sakin kalması gerekiyordu.

"Ne oldu?" diye sordum, "bunu nasıl öğrendin, haberin doğruluğuna nasıl güveniyorsun?"

"Haberin doğruluğuna güvenmek," lafı yanlış kaçtı diye hissettim. Düşüncelerim yine alıp başını gitmişti, ne dediğini duyamadım. "Tekrar söyle," dedim. Ağzının içine bakıp sözcükleri tek tek dinlemeye odaklandım, ilkin birincisini, sonra ikincisini, sonra üçüncüsünü, ama dördüncüye sıra geldiğinde ilk sözcüğü unutmuştum. Dag'ın boşandığı karısı sabahleyin telefon etmişti. Bir rahiple bir polis evine gelmişti çünkü Dag'ın bedeni Nantes'ta bir limanda yüzerken bulunmuştu. Teknede bir kavga ya da sarhoşluk izine rastlanmamış, her şey olması gereken düzende ve

yerindeymiş, ne cinnet ne de kargaşa izi varmış. Hava güzelmiş. Mektup bulunmamış, ama yollanmış olabilirmiş. Polis hemen bilgisayarı ve telefonu incelemeye almış, Rolf şimdi noktasız virgülsüz konuşuyordu, otopsi Dag'ın uyku hapı almış olabileceği kanısının doğru olup olmadığını gösterecekti, yani mesele bir kazadan ibaret değildi. Sözcükler ağzından hıçkırıklarla döküldü, onu hiç böyle görmemiştim.

"Ne yapacağız?" dedi.

Oda etrafımda döndü, pencereler bana doğru gelip açılıyorlardı, dışarıda yanıp beni içine çeken soğuk bir ışık vardı. Güçlü olan Rolf'tu, ben çökmüş, kendimi kaybetmiştim. Kendime nüfuz etmeye, kendimi bir arada tutmaya çalıştım ve cama doğru koşmamak için sırtımı koltuğa yasladım.

Kendi yazı masama nasıl geldiğimi hatırlamıyorum. Birden kendimi orada otururken buldum, sanki yeni uyanmış gibiydim. Rolf'un ofisine gitmek için ayağa kalktım, bir açıklama bekliyordum. Ama zaten oraya gitmiştim dedim. Sesi geliyor mu diye kulak verdim. Gitmiş miydi? Gitmesini mi istemiştim? Saat kaçtı? Kol saatimi çıkarıp bir yerde bırakmıştım. Cep telefonum çantamda değildi. Dışarıdaki ışık belirsizdi, gecenin bir saati de olabilirdi sabahın körü de. Ayağa kalkıp parmaklarımın ucunda kapıya ilerledim ve ses çıkarmadan kapıyı açıp koridora baktım, Rolf'un kapısının altından ışık sızıyordu, oradaydı, aynen olması gerektiği gibi.

Sanki kayıp yere düşmüş gibi telefon masamın altındaydı. Saat üçe çeyrek vardı, akşamüzeriydi, Rolf'u aradım, eve gidip birkaç gün izin kullanmasının iyi olacağını söyledim. Buna "Evet," dedi. "Onu en iyi sen tanıyordun," dedim, ama belki de doğru değildi bu. Gitmesini istiyordum, ama gitmesinden de korkuyordum, o

gidince ne yapacağımı bilmiyordum. Merdivenlerden ağır adımlarla indi, adımları yankılanıyordu.

Çalışamadım. Eve gitmek istemiyordum. Stein'a da gidemezdim, bugün çarşambaydı ve oğluyla birlikteydi. Bana gelebilseydi derdime çözüm olabilirdi. Dag öldü diye düşündüm. Paltomu giydim, dışarı çıktım ve kalabalığa karışmak niyetiyle insan dolu caddelere yürüdüm, işe yaramadı, kalabalıktan, sıkışıklıktan, dilencilerin uzanan kollarından, kapkaççılardan korktum, her şeyime sıkı sıkı sarıldım. Telefon çaldı, çantamı açıp çabucak telefonu bulmam gerekiyordu, kafa karışıklığımdan, şaşkınlığımdan istifade eden birileri onu elimden kapabilirdi, telefonu buldum, arayan Margrete'ydi. Dag öldü diye düşündüm. Anneme çalarsaat almamız gerektiğini söylüyordu, eskisi bozulmuştu. "Ne?" dedi. "Bilmiyor muydun?" dedi. Bilmeli miydim? Oraya daha sık mı gitmeliydim, anneme daha sık mı telefon etmeliydim, böyle şeyler için kurallar mı vardı? Ona gitmek, telefon etmek istemiyorum hiç, ama bunun istemekle alakası yoktu. Çalarsaat diye düşündüm, Margrete pek hevesli olmadığımı düşünmüştü. Ama bak şimdi diye bağırmak istedim. Ona kötü davranmak istedim. Düşük yaptığını unuttun mu? Çalarsaatle ne yapacak, sabah sabah ne için kalkacak, ölene kadar uyusun da dursun işte, ne olacak ki!

Mutfak çekmecesindeki tükenmezle alelade bir kâğıdın üzerine, mektupta Almanya mührü vardı diye yazdım çünkü ne günlüğüm vardı ne de öyle bir yerim, ne Almanya'da ne de dünyanın herhangi bir yerinde ufacık da olsa bir yerim vardı benim. Küresel posta hizmeti diye yazdım, savaşın bittiğini haber vermek için çıplak ayak Atina'dan Sparta'ya koşarak giden ilk postacı. Ondan önce bir dağın zirvesinden diğerine taş yığınlarının üzerinde yükselen meşalelerle göğe yollanan beyaz dumandan

sinyaller ve ondan da önce uzak tarihi medeniyetler arasında, gelecekteyse galaksiler arasında. Bir kıtadan diğerine gönderilen mühürlü iletiler, Atlantik'i ve Afrika'yı aşan "hayattayım" mesajları, Sibirya'dan, Fransa'dan, Çin'in uç noktalarındaki cephelerden gelen ölüm haberleri. Gönderenin ve benim adım el yazısıyla yazılmış, halen yaşayan birinin, damarlarında kan akan bir başka insanın eliyle. Kalemi saran bükük parmaklar, geniş tırnaklar, kimliğinize çok yakından bağlı olduğundan taklit edilemeyen art arda sıralanmış harfler. Yaz, diye yazdım, kim olduğunu bileyim. İmza parmak izi gibiydi, eşsiz ve taklidi imkânsız. Kıvrımlar, çizgiler, yaylar ve noktalar, neredeyse okunmaz, fakat yine de okunaklı. Satırın ritmi, satırın dalgası, mavi mürekkep bordürü ve başkalarının kafasında, kalbinde, elinde senin resmin, o yazarken başkasında oluşan sen fikri, kırılgan çünkü yazan, ortaya çıkan ve kendini belli edene yani bilinçaltındakine ve bastırılmış olana çok yakın, sözcüklerin seçimi, elin hafiften titreyişi, kuma değil de kâğıda yazılmış yazı, çok geç olmadan ve insanın dünyası sona ermeden, boğulmadan az önce, diye yazdım.

Yazmaya devam ettiğim sürece sanki bana verilmiş ağır ceza geçici bir süreliğine erteleniyor gibiydi.

Perşembe öğleden sonra Rolf aradı, mutfaktaydım, Stein yemeğe gelecekti. "Dag'ın karısı," dedi, "ayrıldığı karısı aradı." O ve yeni sevgilisi belgelerde onun ölenin en yakını olarak geçmesinin sorun olduğunu düşünüyorlarmış. Bu, onun cenazeyi geri getirmek zorunda olduğu anlamına geliyormuş. Bunu yapmak istemiyormuş. Rolf'u arayıp o yapabilir mi diye sormuş. Tabutu uçakla Paris'ten alıp gömüleceği Norveç'e getirecekti. Vefatla birlikte bir sürü yapılması gereken iş çıkıyordu ortaya. Dag'ın anne babasının yaşamadıklarını biliyordum, çocukları da ufaktı. Avustralya'da bir kız kardeşi vardı ama kocası kanserden ölmek üzereymiş, o yüzden de gelemeyecekmiş, bunu bilmiyordum.

Rolf başta afalladığını söyledi, ama eski eş onun yakın arkadaşı, iş arkadaşı olduğundan dem vurunca sonunda evet demişti. Benim de gelip gelemeyeceğimi soruyordu.

"Biz bir üçlüydük," dedi. "Yıllarca bir üçlü olduk, *Romerikes* gazetesinde, Kraft-Kom'un yıllar süren oturma sürecinde." Tam da eski eşin vurguladığı şeylerdi bunlar muhtemelen. "Her ne kadar işler umduğumuz gibi gitmemiş olsa da," diye ekledi kendi adına, "teklifler önümüzde sıralanmadıysa da, zengin olamadıysak da ve son iki yıldır, ilk üç yılki kadar birbirimize yakın olamadıysak da," diye geveledi. "Bizi yöneten sendin," dedi yüksek sesle. Wasabi sosunu fazla kaçırdığımda olduğu gibi boynumdan alnıma doğru bir ürperti yükseldi. "Mektubu unutmuş değilim," dedi ama bir anlamı yoktu. Dag'ı tanıyorsun, Dag'ı tanıyordun, Dag böyledir işte, Dag böyleydi işte.

Stein kapı diyafonundan aradı, otomatiğe bastım, o kapıya varmadan konuşmayı bitirmeye niyetliydim. "Bunu düşüneceğim," dedim. "İyi," dedi sanki bir karar vermişiz gibi.

Merdivenlerdeki ayak sesleri. Nereye gideceğini bilen sakin ve kararlı adımlar. Sanki resmi bir işe çıkmıştı. Kapının zinciri üzerindeydi. Yardımım olmadan içeri giremezdi. Anahtarı yoktu. Kız arkadaşlarım sevgililerinin anahtarları olmasını istiyorlardı. Kız arkadaşlarımın sevgilileriyle aralarındaki bağ, benim Stein'la aramda olmayan türdendi. Derdim neydi benim? İstemiyor muydum, yapamıyor muydum yoksa yapmaya cesaret mi edemiyordum? Hissettiğim üzüntüden daha fazlasını hissetmek. Hissettiğim mutluluktan daha fazlasını hissetmek? Bu fikir cazip gelmekten çok korkutuyordu beni çünkü kocaman bir mutluluğa inanmıyordum. Kapı çaldı, şimdi kapının önündeydi, hemen dibimde, belki de zili birkaç kez çalmıştı, kulaklarımda bir şey vardı. Kapıyı açtım, kısaca gülümseyip bana sarıldı, ceketini askıya astı ve ayakkabılarını çıkardı. Belki de her

şeyi anlatmamın bir faydası olur dedim kendi kendime. Ama nasıl başlayacaktım? Bankada işler nasıl diye sordum. Şaşırmış gibiydi, bunu daha önce hiç sormamış mıydım? Hâlâ bankada çalışıyordu değil mi? Belki de yalnızımdır diye düşündüm. Bu belli belirsiz duygu yalnızlık duygusu mu? Şimdi banka hakkında bir şeyler söylüyordu ama anlayamadım, fark etti ve tekrar söyledi. Bankada yeni bir göreve başvurmuştu, bana bu görevin ne olduğunu açıkladı. Anlamışım gibi yaptım. Postkom'daki toplantının nasıl geçtiğini sordu, demek ki ona bundan söz etmiştim. Tam dilimin ucuna geldi. Dilimi zor tuttum ve ağzımdan laf çıkmadı. Çok yorgundum. Sabah erken kalkıp kalkmayacağımı sordu, hayır dedim. O da erken kalkmayacağını söyledi. Sonra bende kalıp kalamayacağını sordu. Tabii ki dedim, neredeyse hazır yüzüğü de parmağıma takmışsın diyecektim ama şaka yapmak gelmiyordu içimden. Yatağa gidip seviştik. Sonrasında kulağıma Truls'la tanıştığıma memnun olduğunu fısıldadı ve bu kadar umursadığı için onun adına ben utandım.

O gece, tabutu uçağın kargosunda bavullarla posta çuvallarının arasında canlandırdım gözümde. Öncesinde de Dag'ı hastanenin morgunda ayak başparmağında bir etiketle çarşafın altında yatarken canlandırmıştım. Söylenenlere bakılırsa gerçek hayatta da aynen filmlerde olduğu gibi oluyordu. Kimlik belirleniyor, otopsi yapılıyor, cenaze tabuta konuyor ve uçağa yüklenmek üzere havaalanına götürülüyordu. Cenaze gönderisi için özel düzenlemeler vardı, pek çok kişi yurtdışında ölüyordu. Gömülmek istedikleri ya da başkalarının onları gömmek istedikleri, gömülmelerinin en doğal olacağı yerden başka yerlerde ölen insanların sayısı giderek artıyordu. Neyin doğal olduğu hakkında konuşacak en son kişi benim diye düşündüm, çünkü kendimi hiç doğal hissetmemiştim. Ama belki de doğal olan buydu. Benim doğal olana dair duygumun doğal olup olmadığına kim karar

verebilirdi ki? Doğal kavramının içeriğini kim belirler, bunu kim yönetirdi? Ama sözcüğü kullanan sensin diye kendi kendimin dikkatini çektim. Bazı yerlerin gömülmek için diğerlerinden daha doğal olduklarını iddia eden sensin, ne demek istediğimi anlıyorsun herhalde diye bağırdım kafamın içinde. Sonra kendime bir sus dedim, kendimi payladım: Aklını başına topla! Böyle bir yere varamazsın! Peki nasıl varayım o zaman? Nasıl? Koridordan, bir şey için yanıp tutuşmalısın diyen bir fısıltı geldi.

Yatakta doğruldum. Kalbim yerinden çıkacak gibi çarpıyordu. Fransa'ya uçacak ve cenazeye eşlik edecektim. Karar vermek tedirginliğimi hafifletmedi, hemen telefon etmek istedim, ama vakit gece yarısıydı ve sabah olunca bu olay bana gerçek dışı gelecekti. Sabah olduğunda bu olay bana gerçek dışı geldi. Kahve makinesi tıkırdadı, Stein esnedi ve gerindi. Yıkandık, giyindik. Sonra Stein birdenbire telaşlandı. Çantası koridorda ceketlerin altında duruyordu, buraya ait değildi. Her şeyi çantaya tıkıştırıp koşarak çıktı. Salondaki perdenin arkasında duruyordum, arabanın kapısını nasıl açtığını ve arabayı nasıl çalıştırdığını seyrettim. Arabasını çarpıp kötürüm kalsa ne olacak diye düşündüm. Ben arabamla bir yere çarptım ve kötürüm oldum diyelim, o zaman bana bakacak mı? Bu imkânsızdı, her şey imkânsızdı, bu yüzden geceden kalan faydasız karar yeniden ortaya çıkmıştı. Bunu söylemek niyetiyle Rolf'u aradım, ama telefona cevap vermedi, fikrimi değiştirmeden önce ona ulaşmak için arka arkaya arayıp durdum, trafik işaretlerini saydım, beşinciye gelmiştim ki Rolf telefonu açtı, ben de diyeceğimi dedim. Hemen biletleri ayırtacağını söyledi ve sekizinci kavşaktayken sms'le rezervasyon onayı geldi.

Air France ile seyahat ettik. Uçağa biner binmez yurtdışına çıkmışız gibiydi. Saat altıyı geçiyordu, dışarıda hava çoktan kararmıştı. İçecek arabasıyla geldiklerinde Rolf cin tonik ısmarladı,

iki gündür uyumamıştı. Keşke kar yağmış olsaydı, keşke ortalık beyaza bürünmüş olsaydı dedi. Ona katılıyordum, ama sürekli bunu söylemek yanlış geldi. Elçilik tecrübeli dedi, bu türden işler yapıyorlar, belli ki ağlayıp sızlanacak en yakın akrabalardan olmamamız onları rahatlattı dedi.

Farkına dahi varmadan gelmiştik bile ve halledilecek bir sürü şey vardı. Bavullar, metro, Fransızca sokak isimleri ve otel rezervasyonumuzla ilgili belirsizlik. Oteli bulduk, bizi bekliyorlardı. Nihayetinde bir ekip olduğumuzu söyledi Rolf. Odalarımıza çıkmadan önce lobide birer kadeh şarap içtik. Başka bir ülkede olmak daha kolaydı.

Ertesi sabah bizi gelip aldılar ve elçiliğin arabasıyla hastaneye götürdüler. Bir ara Rolf elini elimin üstüne koydu, hastane resepsiyonunda başı döndü, bir yere oturması gerekti. Elçi sabırlıydı. Bizi hastane müdürünün ofisine götürdü, burada bizi ciddiyetle selamladılar. Elçi arkada kaldı, biz müdürle birlikte asansöre bindik ve bodrum katındaki uzun bir koridora girdik. Müdür 204 numaralı kapının önünde durana kadar numaralandırılmış pek çok mavi kapının önünden geçtik; ben her şeye dikkat ediyordum, sakin ve makuldüm. Müdür kapıyı açtı, soğuk yüzümüze çarptı, müdür lambayı yaktı. Bir sıranın üzerinde, yeşil bir çarşafın altında bir beden yatıyordu. Müdür bedenin kafasının olduğu uca yürüdü ve yakına gelmemiz için bize işaret etti. Bizden isteneni yaptık. Müdür çarşafı bir yanından kaldırdı ve Dag'ın sakin yüzünü gördük. Gözleri kapalıydı, birileri onun gözlerini kapamıştı. Müdür yüzümüze baktı. Başımızı salladık, Rolf sakindi, bu iş umduğumuzdan kolay olmuştu. Dışarı çıktık, müdür ışığı kapattı, kapıyı kilitledi. Geride kaldığı için Dag'a üzüldüm. Sonra asansörle müdürün odasına çıktık ve Dag'ın Dag olduğuna dair bir kâğıt imzaladık. O olduğundan neredeyse emindik. Elçi bizi kapıda bekleyen arabaya götürdü.

Arabayla sokaklardan süzülürken elçi hiçbir şeyi kafamıza takmamamızı söyledi. Tabut Norveç'te cenaze arabasıyla alınıp anlaştıkları cenaze bürosuna götürülecekti.

Otelin önünde durduğumuzda ne yapacağımızı bilmiyorduk. Aç olmadığımız halde bir şeyler yemeye karar verdik. Sokaklarda öylesine dolandık ve güzel bir kafe bulduk. Yerimize oturduğumuzda Rolf bir cin tonik ısmarladı, yüzü kızarmıştı, kendini suçlu hissettiğini söyledi. Yapabileceğimiz bir şey var mıydı acaba diye sordu. Sanki bu sahneyi daha önce yaşamışım gibiydi. Hiç gerçekmiş gibi gelmiyor dedi, menüyü evirip çevirdi, ancak bir şey bulamadı, bir cin tonik daha aldı, son günlerde Dag'ı aslında ne kadar iyi tanıdığını sorguladığını söyledi. Belki de birbirimizi tanımıyoruzdur dedi ve bana baktı. Her insan bir adadır diyesim geldi. Sonra doğrusunun bunun tam tersi olduğunu hatırladım, yani "no man is an island" dendiğini. Yetersiz ya da aptalca gelmeyecek ne söyleyebileceğimi bilemedim. Acı hissetmeyen insanlar hakkında bir şeyler okumuştum, bu insanlar sürekli kendilerini yaralama tehlikesiyle karşı karşıyaymışlar. Ben de mi öyleydim? Farkına varmadan öyle olmuştum da bir gün ölümcül bir yara mı alacaktım?

Karısı aradı. İsmi görünce Rolf'un yüzü aydınlandı ve konuştuklarını duymayayım diye köşeyi döndü. Karısının söyleyeceği ne gibi bir söze bu kadar ihtiyaç duymuş olabileceğini merak ettim. Stein'ı aramak benim aklımdan bile geçmemişti, seyahatten ona bahsetmemiştim, Stein'a Dag'ı anlatacak olsaydım birden çözülüvereceğimi düşünmüştüm, sanki her şeyi ortalığa dökecektim, o da aslında ne biçim bir insan olduğumu görecekti. Ona bir kartpostal gönderebilirim diye düşündüm. Rolf'un döndüğü köşede bir gazete bayi vardı, gidip Eyfel Kulesi resimli bir kart aldım. Kulağında telefonla bilgece laflar dinliyormuş gibi duran

Rolf'a baktım. Kafedeki masaya geri döndüm ve adres kısmına Stein'ın adı yerine kendi adımla adresimi yazıp resmin üzerine yazmak üzere kartı çevirdim. O sırada Rolf geldi ve cenazenin gömülmesiyle ilgili işlere karısının yardım edeceğini söyledi, yakın zamanda teyzesini toprağa vermişti, bu işlerden anlıyordu.

Eve dönerken tabutu fark etmedik. Gardermoen Havaalanı'nda bir cenaze arabası aradım ama göremedim. Tüm yolcuların çıkmasını bekliyorlar herhalde diye düşündüm; iniş pistlerine bakan pencereli uzun koridorlarda ilerlerken de cenaze arabasını göremedim. Muhtemelen normal arabaları kullanıyorlardı, millet zaten uçmaktan korkuyordu.

Evde çantamı boşaltmadım. Işıkları yakmadım. Üstümde sokak kıyafetimle girişteki koltuğa öylece oturup kaldım. Uyuyamadım, çalışamadım, ama tüm bunlar yetmiyordu, kafasını duvara vuranları anladım, beyin sarsıntısı geçirmek, kan görmek istiyordum. Bavulu ahşap merdivenlerden indirdim, arabaya bindim, gerisingeri havaalanına geldim. Ben arabayla gelirken hava kararmıştı, kar yağdı. Paris'e bilet aldım, aklıma gelen tek yer burasıydı. Charles De Gaulle'den metroya binip aynı otele geldim, doluydu. Resepsiyon görevlisi bana yakın bir otelde oda ve gelişi çok uzun süren bir taksi ayarladı, bir işim olmamasına rağmen acelem vardı. Oda dördüncü kattaydı, pencereden Notre Dame ve nehir gözüküyordu. Biraz aşağıya bakınca yolun karşısında konuşlanmış evsizleri gördüm, kaldırımın bir kısmının üzeri tentelerle örtülüydü; çantalar, plastik torbalar, tekerlekli pazar çantaları içindeki eşyaları baş uçlarında, kartonlar ve gazetelerin üzerinde dip dibe sıralanmışlardı. Manzaradan gözümü alamadım. Birbirleriyle konuşmuyorlardı, ama ben oldukça uzaktaydım, belki de fısıldaşıyorlardı. Ben buna cesaret edemezdim. Çekinirdim. Başka çareleri yok diye düşündüm. Tek

yatabilirlerdi diye düşündüm. Ama yağmurdan, kardan korunaklı sınırlı sayıda yer vardı. Hemen altımdaki telefon kulübesinde bir adam durmuş, alnını telefonun üzerindeki duvara yaslamış uyuyordu. Altına işemişti. Sabah kalktığımda gitmişti, hepsi gitmişti. Sanki hiç burada olmamışlar gibiydi. Bir gece daha kalmalıydım. Rolf'u aradım ve hastalandığımı söyledim. Anlayışla karşıladı. Cenaze töreni cuma günü yapılacaktı, o zamana kadar iyileşmek istiyordum. Stein aradığında telefona cevap vermedim. Geceyi bekledim. Pencerenin önünde oturdum, sonra da köşedeki kafede; güneş batınca yukarı çıktım, dışarı çıkmadan önce sıkı giyindim, caddenin karşısına, insanların yattığı kaldırıma geçtim. Onlardan eser yoktu. Telefon kulübesi sidik kokuyordu. Yanımdan gelip geçenlere baktım. Minik köpekleriyle birlikte yaşlı, iyi giyimli hanımlar, kaşkol takmış erkekler, hızla hareket eden birkaç genç, Japon turistler. Evsizler neredeydi şimdi? Parklarda mı, köprü altlarında mı, köprü üstlerinde yatmayı imkânsız kılacak şekilde tasarlanmış banklarda mı, bunu bir yerlerde okumuştum ve şimdiye kadar da üzerinde hiç durmamıştım. Notre Dame etkileyiciydi, sakin sakin akan nehir huzur veriyordu. Tekrar uyudukları kaldırıma yürüdüm, yeri yanlış hatırlamıyorsam tabii. Hava kararmıştı, nehrin kenarında yürüdüm ve üçüncü kez geri döndüğümde tekerlekli bir pazar arabasını ağır ağır iten birini gördüm. Tentelerin olduğu yere vardı ve sonuna kadar gitti. Bir kartonu yere açtı, onun üzerine de bir uyku tulumu serdi. Anında uyuyakaldı, öyle görünüyordu, hiç kımıldamıyordu. Başını iyice uyku tulumuna gömmüştü. Sonra gelen ikinci kişi de onun yanına yatacaktı. Kadın öyle yaptı. Sanki bir yere gidiyormuşum gibi, öne doğru eğilmiş, hedefe kilitlenmiş görünmeye çalıştım. O alanı belki yüz metre geçtikten sonra, dönmeden biraz bekleyip aynı istikamette tekrar yürüdüm. Şimdi üç kişi olmuşlardı. Dördüncü yine üçüncünün yanına sokulmuştu, her birinin arasında sadece elli santim vardı, dertleri ilişki kurmak, kendilerini sıcak tutmak değildi,

olabildiğince çok insana yer olsun diye böyle yapıyorlardı. Neden birbirleriyle ahbaplık etmediklerini merak ettim. Neden bir şişe şarap paylaşmıyorlardı ki? Gitar tıngırdatmıyorlardı? Şarapları, ağız armonikaları yok muydu? Kendine baksana sen dedim. Sen git de kendin şarap paylaş, gitar tıngırdat dedim. Benim gibiler, sadece benden daha bilinçliler diye düşündüm, kendi hikâyeleriyle baş başa onlar. Görünüşte bir araya gelmişler, görünüşte aynı durumdalar ama sadece görünüşte. Tek ortak noktaları oradan başka uyuyacak yerlerinin olmamasıydı, yine de bu insan hayatında bir detaydı ancak. Bergkrystallen'a giderken aynı vagonu paylaştığım insanlarla ortak bir yanım olmalı mıydı? Akşamları eve dönerken bir şişe şarabı paylaşmalı mıydık, Bergkrystallen treninde bir yere oturur oturmaz hep birlikte bir şarkı mı tutturmalıydık? Birlikte bir şeyler mi yapmalı, örgütlenmeli miydik, Bergkrystallen'a giden trene binenler partisi mi kurmalıydık? Tentenin altındakiler bir ortaklık kandırmacasına girmiyorlardı. Belki de ortak bir şeyleri paylaşma numarası yapmak normaldi. İnsanların ortak noktaları olmasını kıskanırdım, demek ki bu numaraymış, böyle bir şey yokmuş, öyle mi? Bu şüphemi kimlere danışabilirdim, bunu nasıl bilecektim? Bu şüpheden kimlere bahsedebileceğimi nereden bilecektim? Karanlık bastırdı, sokak lambaları az sayıdaydı, belki de onlar gibi olmadan dışarıda gezinmek tehlikeliydi, ne olursa olsun benim dışında kaldığım bir ortaklıkları vardı. Sokağın öbür yanında uyuyanlardan, dışarıda eşya yığınlarını ya da üstü örtülü cesetleri andıranlardan başka canlı yoktu, savaş gibiydi, Afrika ve Balkanlar'daki felaketler gibi, yığın gözlerimin önünde giderek büyüdü, sayılarını çoktan şaşırmıştım, bir süre sonra içim daraldı, korkudan nefes nefese kaldım ve otele koştum, ışığı açmadım, üstümü başımı çıkarmadım, sadece pencerenin önünde oturup baktım. Saat yarımda dünkü adam sallana sallana geldi, telefon kulübesine girdi, başını telefon aparatının üzerindeki duvara yasladı ve uzun kollarını sarkıtıp öylece ayakta durdu. Biri

çeyrek geçe pantolonunun paçasında giderek büyüyen karanlık bir leke görüldü. Dünya böyleydi. Uyandığımda adam ortadan kaybolmuştu.

Ben Paris'teyken azıcık yağan ve ışığı dönüşümü kolaylaştıran kar geceleyin yağmurla beraber ortadan kalkmış, geriye soğuk ve gri bir renk kalmıştı. Üzerime siyah bir şeyler geçirdim, kırmızı atkımı ve eldivenlerimi arka koltuğa bıraktım, akşam Stein'la dışarıda yiyecektik, çünkü bugün cumaydı, çünkü onun eve gelmesini istemiyordum, çünkü bavulumu açmamıştım ve dairem buram buram sıkıntı kokuyordu.

Küçük kilisenin önündeki park yerinin yarısı doluydu. Benim cenazeme kaç kişi gelir acaba diye merak edip çocukluk yaptım, sonra yaptığım çocukluktan utandım, sıkıldım. Dag'ın oğulları gelecekti herhalde, onların fotoğraflarını görmüştüm. Çözüm çocuk sahibi olmak mıydı? "Çözüm" lafını kısa bir süre içerisinde ikinci kez kullanmıştım. Bizi kiralayan firmalara durum nedir diye sorar, bir durum analizi yapardık, onlar da durumu kavrayıp pahalı bir eylem planı ısmarlarlardı. Burada da bir durum mu vardı? Rolf, kilisenin kapısında Heidi'nin yanında duruyor, üzerinde Dag'ın resmi olan bir hatıra yazısı dağıtıyordu. Dag resimde ayağında tekne ayakkabılarıyla yelkenlisindeydi ve bu konuda bir şeyler yapmak için artık çok geçti. Rolf'a sarıldım, Heidi'ye sarıldım ve "Hasta olmasaydım daha çok katkım olsun isterdim," dedim. Kraft-Kom adına üzerinde, "Her şey için teşekkürler," yazan bir çelenk ısmarlamışlardı, benim buna OK diyeceğimi umuyorlardı. OK olduğunu düşünüyordum. Yaptıkları her şey için teşekkür ettim. Başka ne diyeceğimi bilemiyordum; sanki yurtdışında olmak gibi diye düşündüm, hani etrafınızda ne olup bittiğini anlayamazsınız ya. Aslında bir bakıma hep yurtdışındaydım, yurtdışından başka bir yer bilmiyorum diye

düşündüm ve ülkem neresi diye sordum. Benim dilimden nerede konuşuyorlar diye derin düşüncelere dalmışken Heidi'nin dediklerini duymadım, birkaç dakikadır konuşuyormuş meğer. Kiliseye girdim. Tabut uzun bir yoldan gelmişti. İçinde de o yatıyordu. Bunu aklım almadı. İlk sıra neredeyse doluydu. İkinci sırada sağda solda birileri oturuyordu ve en arkada tek tük oturanlar vardı. Sağdaki beşinci sıraya girdim ve en dipten bir önceki yerde oturdum. Pek iyi olmasa da görebiliyordum. Dag'ın eski karısı Tone'nin bir yanında yerinde duramayan iki oğlan ve öbür yanında yeni sevgilisi olan uzun boylu esmer adamla ilk sırada oturduğunu gördüm sanırım. Bunun ayıp olup olmadığına karar vermek benim üstüme vazife değildi. Rolf ve Heidi ortadaki koridordan gelip ikinci sıranın en dibinde onlara ayrılmış yerlere oturdular. Son anda bir adam telaşla içeri girip yanıma geçti ve bana elini uzatıp son görüşmemiz için teşekkür etti, Postkom'un müdürüydü bu. Kapılar kapandı, ışıktan anladım. Bir trompet bilindik bir parça çalıyordu. Rahip bilindik şeyler söyledi, şarkı söylememiz gerekiyordu, görev aşkı olanlar mırıldandı. Rahip kâğıttan bir şeyler okuyordu, Dag'ın iyi bir baba, yelken yapmaya düşkün biri ve iletişim danışmanlığı hizmeti sunan KraftKom'da çalışkan bir iletişim danışmanı olduğunu söyledi. Ayrıca kaleci takımına üye olduğunu söyledi. Bu bilgi yanlış olmalıydı, bir futbol takımında kalecilik yapıyordu demek istemişti büyük ihtimalle, bundan haberim vardı. Gerçi kim bilir; birbirimizi tanımak hakkında Rolf'un söyledikleri aklıma geldi. Yine bilindik bir şeyler mırıldandık, sonra da tören bitti. İlkin Tone ve oğulları dışarı çıktı, esmer adam yarım adım gerilerinden geliyordu, sonra kim olduğunu bilmediğim birileri, uzaktan akrabalar, belki okul arkadaşları, Rolf ve Heidi, tanımadığım birkaç kişi onları takip etti. Sanki bir şey olacakmış ya da yapılacakmış gibi merdivenlerde duruyorlardı. Sonra gittiler.

Rolf günün geri kalanında izinliydi, arabaya giderlerken Heidi ona sarılmıştı. Rolf yenik düşmüş bir adama benziyordu.

Postkom müdürü park yerine giderken yanımdan geçti ve bunun çok üzücü ve beklenmedik bir hadise olduğunu söyledi. Uyku ilacı hakkındaki bilgiler herkesçe biliniyor muydu bilmiyordum, sessizce başımı salladım. "Ama hayat devam etmeli," dedi ve medya eğitimi kurslarına pek çok başvuran olduğunu söyledi.

"Posta direktifine karşı hayati mücadelemizi sürdürüyoruz," dedi, "Dag'ın anısına!"

Müdür gitti. Ayaklarım donduğu halde mezar taşlarının arasında yürüdüm. Şu anda yakıyorlardı onu. *Romerikes* gazetesinde çalıştığım ilk yaz Dag. Dag hayaller kuruyor, Dag'ın kara bukleleri, sabah toplantılarında Dag'ın el kol hareketleri, heyecanlı çıkan sesi. Dag'ın o büyük görüşleriyle önerilerinin masaya yatırıldığı, Kraft-Kom'un kurulmasından sonraki umutlu ilk yıllar, Dag'ın sürekli az kaldı, az kaldı psikolojisinde olması. Ama o an asla gelmemiş, saçlarına aklar düşmüştü. İnsan tutkularını gerçekleştirmediğinde ne tür bir utanç duyuyordu acaba?

Ne yapacaktık peki? Hepimiz eninde sonunda mezara gidecektik, bizim uğraşımız, bir örümcek ağında hâlâ hayatta olduğundan dolayı kurtulmayı uman sineğin uğraşından farklı değildi. "Hayatta olduğun sürece umut vardır," demişti Margrete, ne için peki? Daha fazla yaşamak için mi? Bugün hayattaysan yarın da muhtemelen yaşıyor olacaktın, yani ölüm birazcık ertelenmiş olacaktı, o zaman gençken insanın umudu büyük, yetişkinken biraz daha az, yaşlılıkta daha da az ve ölüm döşeğinde iyicene azdı. Her saat değer kaybeden bir umut ne biçim bir umut olabilirdi? Neden Dag gibi yapmıyorduk? Dayanamayana kadar neden dayanıyor, neden hedefsiz ve amaçsız bir telaş yaşıyorduk,

bıkkın, yorgun, her şeyden usanmış ama yine de aç, hiçbir işi, hiçbir şeyi beceremeyen, anlamadığım bir varoluşa mahkum... Dag ölmüştü, peki neden? Ya neden olmasın? Boğulsan da boğulmasan da ölecektin sonunda, o zaman bugün, yarın ya da öbür gün yüzmeyi bırakabilirdin; su burada Fransa'dakinden soğuktu gerçi, ayaklarım şimdi bile donuyordu. Mantığımla aklımdan çıkaramayacağım bir gerçek vardı yine de; üstesinden gelemediğim karşılıksız bir aşk gibi, bedenimde huzursuz bir özlem.

Arabaya gittim, arka koltuktaki kırmızı atkıyla eldivenlere baktım. İnsanın cuma akşamı sevgilisiyle dışarıda yemek yemesi güzeldi, buna sevinemez miydim? Uğraştıysam da sevinemedim, radyoyu açtım, Afrika Boynuzu'ndaki açlık faciasını dinledim. Skovveien'e geldiğimde Posta Hizmetleri'nin amblemi dikkatimi çekti, kenara çekip yasak yere park ettim. Yarısı kırmızı, yarısı yeşil bir yuvarlağın içinde biraz yin-yang sembolünü hatırlatan daha küçük, beyaz bir yuvarlak vardı ve bu sembol Skovveien'e ait gibi durmuyordu. İçeri girdim, uzun zamandır bir postaneye girmemiştim. Oraya ait değildim, içeridekiler, ellerinde sıra fişi olan müşteriler, bankoların ardındaki çalışanlar da dışarıya, Skovveien'e ait değillerdi, Posta Bankası'nda hesapları vardı herhalde, bir zamanlar böyle bir şey olduğunu hatırlıyorum. Park cezası yememek için aceleyle dışarı çıktım.

Ofiste En Hakiki'ye sunulacak teklifi açtım. On üç cümle yazmıştım, o kadar yavaş ilerliyordu ki cümleleri sayıyordum. Organik üretilmiş, düşük karbon ayak izine sahip gıdalarla yapılan yemekler, bu kesinlikle iyi bir şeydi. Sağlığımız için iyiydi, çevre için iyiydi. Sadece gerçek ve otantik olana dayalı bir Amerikan zincir restoranı, bunu pazarlamanın yolunu bulmak neden bu kadar zordu? Aşağıdan gelen arabaların sesleri kayboldu. Hayaletlere inanmıyordum ben. Köşede durmuş fısıldayan kimdi

peki? Dag? diye seslendim. Sonra her şey ölüm sessizliğine gömüldü. Fiyordun üzerine yayılarak çöken ve yüksek binaların en üst katlarıyla en büyük teknelerin, ardından en küçüklerin direklerini örten sise baktım ve sonunda her şey gri oldu. Çığlık atan doğa değildi; doğa sakin ve hissizdi, uzakta, ulaşılamayan bir yerde, çığlık olmayan çığlığı koparan bendim, yoksunluktan buhar olup havaya karışmak üzere olan bendim, tamamen kendimi kaybetmiştim, kendimi hiçbir zaman bulmamıştım ki. Çığlıktan yazıya sıçramanın yolları diye yazdım. Yaşamda başarılamayanı dilde başarmak diye yazdım ve ayağa kalktım, tuvalete gittim, aynada kendime baktım, hastaydım, geceleyin Paris'te uzun süre dışarıda dolaşmıştım, gerçekten orada bulunduysam tabii. Evsizler hasta olduklarında ne yapıyorlardı? Şimdi ittim seni, diye bir fısıltı duyuldu, şimdi düşüp kendini yaralaman gerek. Umutsuzluğa kapıl, dedi.

Bilgisayarı kapattım, vakit daralmıştı, korkuyor olsam da sabırsızlanıyordum. Stein'a Dag'ı nasıl anlatacağımı bilmiyordum ama söylemek zorundaydım değil mi? Dag'ı anlatamazsam ilişkimizin yaşama şansı yok diye düşündüm. Sanki çok şansı var da, diye geçirdim sonra. Dag'ın odasının önünden geçerken kapıyı açıp ışığı yaktım. Oda boş görünüyordu tabii ki. Koltuğuna oturdum, manzaraya baktım. Benim penceremden de görünen aynı ağaç tepeleri, şimdi siyahtılar, gri-kahverengi gökyüzüne hareketsiz uzanıyorlardı. Bir şeyler olsun diye bekledim. Bir işaret, bir buyruk, belirgin bir acı. Ağaçlar gökyüzüne karıştığında kalktım, tam perdeleri çekecektim ki pencere pervazında bir flash bellek gördüm.

Kırmızı atkıyla eldivenler de bir şey değiştirmedi, ne yapacağımı bilemeden aynanın önünde öylece durakladım, sonra gitmek istemediğim yemeğe koşarak gitmek zorunda kaldım, ama

Stein henüz gelmemişti. Stein'ın içeriye ben masada otururken girip beni gördüğünü hayal etmemiştim. Onun masada oturduğunu, benim de atkım ve eldivenlerimle içeri girdiğimi hayal etmiştim. Restoranı o seçmiş, masayı o ayırtmıştı. Köşedeki kafeye girdim, oradan restoranın girişini görebiliyordum. Garson kadın ne istediğimi sordu, hiçbir fikrim yoktu. Günlerden cumaydı, arabayı evde bırakmıştım, peki şarap iyi bir fikir miydi? Zaten zar zor dengede duruyordum, zaten cambazlık yapıyordum, zaten her şeye konsantre olmam gerekiyordu, ama şimdi kalkıp soda içmek de her şeyin dağılmak üzere olduğunun, benim düşmek üzere olduğumun resmiydi, belki de düşmüştüm çoktan, düşme halindeydim, o zaman fark etmezdi.

Bira söyledim, Stein'ı gördüğümde biram geldi. Onu daha önce uzaktan görmemiştim. Aynı mekânda olmadığımızda birbirimiz için gözden ırak oluyorduk. Dengesiz, gergin yürüyordu, sanki bacaklarını nasıl kaldırıp yere koyacağını düşünüyordu, konsantre olmuştu sanki. Dört dakika bekledim, sonra dışarı çıktım, yoldan aşağı yürüyüp restorana girecek, beni beklediği masaya gidecektim. Bana gülümseyecekti, ben de gülümseyecektim ve Stein sessiz çığlığımın kokusunu almış ya da görmüş olduğundan gülümseyip çığlık çığlığa koşarak kaçtığında donup kalacaktım. Gitmesem de olur diye düşündüm, eve dönebilirim, Paris'e gidebilirim, tentenin altında yatabilirim. Kırmızı atkım ve eldivenlerimle yolda yürüdüm. Stein beni görünce gülümsedi, atkımın çok yakıştığını söyledi. İyileştiğime sevinmişti. Evvelki gece kayağa gittiğini söyledi. Sollihøgda'daymış, az olmasına rağmen kar idare edermiş.

"İtiraf etmeliyim ki," demişti. Karın durumunu itiraf ediyordu. Tuhaf bir ifade şekli. Şarap geldi, dikkatli içtim, bir şey fark etmedim, belki de her şeyi uydurmuştum. Kendime Dag'ın

ölmüş olduğunu, kül olduğunu hatırlattım, bu olabildiğince gerçekti. Stein Truls'tan bahsetti. İnsanın bir oğlu olması tuhaf olmalıydı, bunu ona sorabilirdim ama soruyu anlamazdı ki. Doğal geliyor diye cevap verirdi. Oradan çıktığımızda, televizyonda dedikleri gibi, "Your place or my place?" dedi. Ama saçmaydı çünkü zaten hep bana gidiyorduk. "Sana," deyince birkaç dakika mesafeli davrandı. Dairesini aklında tarıyor diye düşündüm. Sağda solda görmemem gereken şeyler var mı diye merak ediyor. Sırları olduğunu sezdim, karanlık sırları, asansörde arkasında dururken fark ettim. Eşikten geçer geçmez uzun uzun odalara göz attı. Ayakkabılarını çıkarmadan, ışıkları yakmadan mutfağa girdi ve o sırada masadan bir mektup alıp cebine koydu. Suyu açtı ve sanki çok susamış, sanki bu yüzden alelacele mutfağa girmiş gibi eğilip musluktan su içti. Dikkat etmeseydim mektuptan haberim olmayacaktı. Küçük, kare şeklindeydi, resmi mektuplar gibi dikdörtgen değildi. Hole geri geldi ve ışığı yakıp ayakkabılarını çıkardı, ceketini astı. Mektup cebinden çıkmış değildi. Gece yarısı yataktan kalkıp odadan dışarı süzülerek mektubu okumaya niyetim yoktu. Şu anda hissettiğim merakı koruyacaktım. Hissedebiliyorum diye düşündüm, koluna dokundum, birazcık ürktü. Bu bir aşk mektubu muydu? Unutamadığı eski bir sevdalı, birdenbire haber alınan biri miydi? Sevişmedik, mektup aramıza girmişti.

Uyandığımda Stein elinde gazetesi ve kahvesiyle mutfaktaydı. Sofrada kahvaltı hazırdı, ama ben gelmeden başlamak istememişti. Hızlıca yedik, çalışmalıyım demiştim. Noel hediyeleri almalıydım, Dag'ın flash belleğini açmalıydım, Dag konusunu açmamıştım, Dag meselesi neden bu kadar zordu, bu bana neden dert olmuştu ki? Çalışmam gerektiğini anlıyordu, o da çalışacaktı. "Ama cumartesileri bankalar kapalı," dedim, belki de şüpheleniyormuşum gibi duyulmuştu, maksadım bu değildi.

Bankaya giriş kartı olduğunu söyledi, birtakım belgeleri tamamlaması gerekliymiş. Bir şeyler daha soracak olursam işin içinden çıkamayacaktım. "İşleyen demiriz biz," dedi. Bende bir değişiklik fark etmemişti sanırım.

Kasımın sonlarına doğru bir cumartesi sabahında Oslo. Soğuğa karşı boyunları eğik bir sürü mahzun insan. Ayağımın altında vıcık vıcık çamurlu kar, başımın üzerinde ezici bir gök. Göğsümde bir baskı, her taraftan gelen org müziğiyle birlikte insanı kör eden, zayıf ışıkla aydınlatılmış dükkânlar. Bakışları vahşi, aşağılanmış, yaralanmış, acelesi olan insanlar. Metrodaki sessizlik ve soğuk, hastalar ve hasta olma korkusu. Şehri paylaştığım insanlar gibi olmak. Bana doğru gelen insanların bedenlerini irdeledim ve yüzlerinde hatalar buldum, sürdürdükleri küçük yaşamlardan tiksindim, tiksindiğim için kendimden nefret ettim. Margrete aradı ve Noel hediyesi olarak ne istediğimi sordu, tiksintinin yakamdan düşmesinden başka bir şey istemiyordum, diğerlerinin istekleri varken bende ıstırap vardı, cevap vermedim, arka planda *Sølvguttene** müziği çalıyordu, Noel havasına girmeye çalıştığını söyledi. Ben Noel havasında değildim, girmeye de çalışmıyordum, ben hareket eden otomatik bir makineydim. Sanki hiçbir şey yokmuş gibi sözüne devam etti ve Noel'le ilgili bir sürü soru sordu, ben daha yeni Noel oldu sanıyordum, anneme Noel yemeğini hazırlarken daha yeni yardım ettim, sadece Noel'de kullanılan kocaman tabakları dolaplara daha yeni yerleştirdim sanıyordum, şimdi bunlar yeniden mi dolaplardan inecekti? Arabanın ön panelindeki saati nasılsa yakında yeniden ayarlamam gerekecek diye ayarlamamıştım, kayak havası nasılsa yakında yeniden gelecek diye yaz gelince kayakları bodruma kaldırmamıştım, yine vergi dönemi gelmiş,

* Sesleri henüz değişikliğe uğramamış oğlanlardan oluşan koro. Noel zamanı verdikleri konserlerle biliniyorlar. (ç.n.)

vergi beyannamemi yeni vermiştim. Yorgundum, alışveriş yapamadım, yarına kalmıştı, bu pazar dükkânlar açıktı. Ertesi sabah kendimi hayal ettim, aynı vıcık vıcık çamurlu karın altındaki caddede, aynı karanlıkta, şimdikinden daha mutlu olacak değildim, o zaman, çok geçe kalmadan alışveriş yapmalıydım ki yarın istediğim saate kadar, bütün gün uyuyabileyim, kalktığımda olacaklardan hep daha heyecanlı olan rüyamı görmeye devam edeyim. En kötü kâbusları görürken bile sabahın getireceklerindense rüyanın devamını görmeye can atıyordum. Günden güne ufak tefek değişiklikler oluyordu tabii ama önemli şeyler değildi bunlar. Araba kuyruğunda önümde ve arkamda olanlar her gün aynı arabalar değildi, ama bu türden farklılıkların bir değeri yoktu, sevinilecek bir şey değildi.

Ofiste tek başınaydım, Dag'ın flash belleğini bilgisayara taktım. Yasak ama gerekli bir şey yapıyormuşum gibiydi. Sadece iki belge vardı, Postkom 1 ve Postkom 2; birincisi 75KB, ikincisi 54 KB, neredeyse hiçbir şey yani. 7 Nisan 2009 tarihli ilk belgeyi açtım, başlık İmkânsız'dı:

> Postkom'la yaptığımız toplantıdan sonra Liberal Parti binasındaki kafedeyim şu an.
> ÖNEMLİ.
>
> 1) Bugün Finnmark'ta mektup yollamak Oslo'da mektup yollamakla aynı fiyata geliyor. Bu iyi. Posta Hizmetleri rekabete girecek olursa Finmark'tan Oslo'ya mektup yollamak, Oslo'nun ilçeleri arasında mektup yollamaktan daha pahalıya gelecek. Bu kötü.

2) Posta hizmetleri rekabetle yüz yüze kalırsa çalışanların maaşları ve emeklilik koşulları rekabetten olumsuz etkilenecek. Tam zamanlı çalışanların sayıları azalacak ve onların yerine Almanya ve Hollanda'da olduğu gibi, sosyal haklara sahip olmayan az maaşlı geçici çalışanlar işe alınacak. Bu kötü.

3) Posta Hizmetleri'nin kalitesi düşecek, çünkü geçici çalışanlar gerekli donanıma sahip olmayacak. MEKTUBUNUZ YERİNE ULAŞIRSA BU BİR TESADÜF OLACAK.

Başka bir şey yoktu. 19 Ağustos 2010 tarihli belgeyi açtım, yani ilkinden bir yıl sonra yazılmış olanı, yazılalı birkaç aydan fazla olmamıştı. Başlık yoktu, daha dağınıktı.

SMK'daki toplantıdan sonra Liberal Parti binasında oturuyorum. Ne diyeyim, ne yazayım? İnsanların yaşamı üzerinde büyük etkileri olacak kararlar demokratik yollarla alınmıyor çünkü kararların alındığı yerler eleştirel zekâdan yoksunlar. OLAN BİTEN KARŞISINDA BİR TAVIR ALMAK GERÇEKTEN MÜMKÜN DEĞİL.

Bir sürü boş satır, başka bir şey yok sanmıştım, sonra birdenbire şunlar çıktı:

Mantığın tersine, yaşamda lağvedemeyeceğiniz zıtlıklar var. Aralarından birinin *seçilmesi* gereken zıtlıklar.

Tekrar bir sürü boş satırdan sonra yine birdenbire:

Bu ironi değil. İroninin sonu geldi. Acının oku çekip çıkarılıyor ve ben ölüyorum.

Ona hiç bu kadar yakın olmamıştım. Ve o benden hiç bu kadar uzak olmamıştı. Nelerin arasında seçim yapmak? Mektupta inancını kaybettiği yazılıydı, neye olan inancı, neye olan inancı?

Gece yıldızlarla indi. Uzun süre ofis koltuğunda oturdum ve Dag'ı düşünürken siyah ağaç tepelerinin yukarısına gözlerimi diktim. Genç gazeteciyi kanatları altına alan yaşlı kurt. Onu eğitmişti, beni, Kraft-Kom fikri aklına geldiğinde onu yanına almıştı, beni. Kraft-Kom'a çok inanıyordu ve Kraft-Kom fena da gitmedi, beklendiği, hayal edildiği kadar iyi gitmedi, çünkü Dag'ın kendini satmakta zorlandığı ortaya çıktı, bunu pek defa düşündüm, bir keresinde ona çıtlattım da, sonra pişman oldum. Son bir yılda, Dag'ın söylediği ve üzerinde pek durmadığım tuhaf laflar şimdi anlam kazanıyordu: Komün, komünikasyon, komünizm, komedi, trajedi, kafa karışıklığı.

Dag'ı Dag yapan şeylerin anlamını iş işten geçtikten sonra keşfetmiştim. Geçip gitmiş olanı geriye doğru anlayabildim.* Eve gidip yattım ve rüya görmek istedim, ancak rüyaların görüldüğü evreye bir türlü giremedim, ertesi gün yapacağım işler sıkıcı bir film gibi gözkapaklarımın altında oynayıp durdu. Uykumun rüya evresini kaçırdığım için hissedeceğim yorgunluğu çoktan hissediyordum, çenem ağrıyordu. Sırtımda tutukluk, yatak odasından dışarı atılan adımlar, tuvalete inen sırıltı ve su, aynada kendi yüzüm, alnıma kazınmış gülünç endişelerim. Duş ve saçımda şampuan, bacaklarımın arasında, kollarımın altında sabun, her gün. Giyinmek, giydiklerini kendine yakıştıramamak. Dolabın içindekiler keşke başka şeyler olsaydı demek, şaşırmayı istemek, şaşırmamak ve yine de en güzel olan kıyafeti eskitmemek için giymeyi ertelemek. En güzelini daha iyi bir zamana saklamak. Başka bir sefere. En pahalı iç çamaşırlarım asla

* Kierkegaard'ın, "Hayat sadece geriye doğru anlaşılabilir ancak ileri doğru yaşanmalıdır," sözüne gönderme. (ç.n.)

gelmeyecek bir gün için saklanıyor, gelmeyeceğini bildiğim bir gün için, hatta geleceğini hiç ummadığım bir gün için, yine de asla gelmeyecek olan bir geleceği, bildiğimiz dünyanın yok olacağı bir geleceği bekliyorum. Sonra sabah oldu, hayalimde gördüklerimi, görürken neredeyse yaşadıklarımı bir bir yaptım. Böylelikle günü daha yaşamadan yaşayabilir, daha yorulmadan yorulabilirdim, her şey olup bitmeden önce, olan bitene bir anlam veremedim, kendimden kopmuş haldeydim.

Ofis yolunda trafik sıkışıklığı, kapalı park yeri, yukarı çıkan merdivenler, Postkom'daki medya eğitimi kursu hakkında Rolf'tan gelen bir sürü e-posta, En Hakiki restoran zincirinin imkânsız teklifi, *ByggBo*'nun hâlâ bitmeyen sayısı. Kendi sözcüklerim midemi bulandırıyordu, beni boğuyorlar diye düşündüm, boğuluyorum diye düşündüm. Sözcükler çalıntıydı, çalıntı mal satıyordum, beni yozlaştırıyorlardı, ama zaten yozlaşmıştım ben. Düşündüğüm, söylediğim, yazdığım her şey çalıntı ve sahteydi. Utandığım falan da yoktu, hayatımda hiç utanç duymamıştım, klostrofobiydi bu, düşünebileceğim, konuşabileceğim ve yazabileceğim başka sözcüklerin olmaması beni yiyip bitiriyordu, beni zehirleyen sözcüklere mahkumdum ben, çalıntı sözler iğrenç derecede içime işlemişti, bundan kurtulamıyordum. Uçurumun kenarına doğru ilerlediğimi düşündüm. Dag'ı düşündüm.

Margrete aradı, annemin doğum gününü hatırlattı, annemi aradım, tebrik ettim. "İyi mi?" diye sordum. "Evet," dedi. Söyleyecek başka şey bulamadım, bu benim hatam mıydı, bu bağlamda bir hatadan söz etmek doğru muydu? Margrete eminim ki onunla uzun uzun konuşmuştu, kız kardeşler farklı farklıydı. İki kız kardeşin de anneleriyle konuşacak eşit miktarda mevzusu olması beklenemezdi. Margrete'yle annemin, benim annemle olduğundan daha fazla ortak noktası vardı. Mesela kolay ahbaplık

edebilme yeteneği. Böyle bir yeteneğim olsun ister miydim? İşleri kolaylaştırırdı bu. Kısa konuşmamızdan sonra annem de benim gibi rahatsız mı olmuştu acaba? Muhtemelen rahatsız olmuştu, ama aynı derecede değil çünkü ben Margrete'nin becerdiğini beceremediğim için hayal kırıklığı yaşarken, o benim yüzümden hayal kırıklığına uğramıştı. İki tane annem olsaydı, iki kızı olan annem gibi onları birbiriyle kıyaslayabilirdim. Erkenden geldim ve Margrete'nin arabasını kavşakta görene kadar arabada bekledim, sonra arabayı sürdüm, böylelikle ikimiz de aynı anda arabadan indik. İçinde hediyeler olan bir sepetle gelmişti. Küçükken yaz tatillerinde arabanın arka koltuğunda yan yana oturmamız aklıma geldi, arka koltukta birbirimizin üstünde uyumamız. Bunu hatırlamaktan ziyade biliyordum. Yalnızca bilmekle kalmayıp hatırlamaya çalıştım, ama beceremedim ve şimdi de Margrete bana duyamadığım bir şey söyledi. Zili çaldı, kapı açıldı, merdivenlerden çıkıp içeri girdik. Böyle son bulacak diye düşündüm. Yerleri marley döşeli iki odalı bir dairede tek başına. Annem bize sarıldı. Başka türlü olabilir diye düşündüm. Öyle mi sanıyorsun? Başkalarına marley ama sana değil. Her şeyden endişe ettiğimi anladım. Dört gözle beklediğim bir şey yok muydu? Şu an önemli diye düşündüm. Şimdi mi? Annemin divanında hava durumundan konuşuluyordu. Margrete annemin kalçasını sordu, annem kalçasıyla ilgili bir şeyler anlattı. Ivır zıvır konsolunun üzerinde bizim küçüklük fotoğraflarımız vardı. Bir doğum gününde çekilmişlerdi kesin. Saçımızda kaskatı fiyonklar. Artık saça fiyonk takılmıyordu. Çok sevdiğim açık sarı fiyongumu hatırladım, içim ısındı. Demek ki geçmiş içimde bir parça yaşıyormuş. "Yorgun görünüyorsun," dedi annem. Margrete sepetteki hediyeleri çıkardı. Serrano'dan Serrano jambonu, Roquefort'dan rokfor peyniri, ekmek sadece has ve organik olmakla kalmayıp Lommedalen'da yerel üretilen dinkel buğdayından yapılmıştı, taş devrinde yenen ekmeğe bundan daha yakın bir ekmek bulamazdınız. O sırada Amerikan restoran zinciri En

Hakiki'den söz edebilirdim, gene de etmedim, Margrete Noel begonyasını çoktan ortaya koymuş ve Noel'in kapıda olduğunu söylemişti. Her yıl annemin doğum gününde aynı lafı ederdi çünkü annemin doğum günü aralık başındaydı. Hep yaptığımız gibi annemin bu sene de onlarla olmayı isteyip istemediğini sordu. Her yıl bunu sorardı. Trond'la evlerinde geçirebileceğimizi söyledi, her yıl bunu söylerdi. Annem kendi evine gelmemizi tercih edeceğini söyledi. En azından bu yıl. Her yıl bunu söylerdi. Belki de bayılacağım diye düşündüm. Ama yemek yapmaya yardım edebileceğimizi söyledi. "Tabii ki," dedi Margrete. Her yıl. Ama bir an gelecek, her yıl söylenenler bir gün son bulacak. Bir zamanlar her yıl olanların bir gün artık her yıl olmayacağı kesin. Ondan sonraki pek çok yıl süresince her yıl başka şeyler olacak. Annemin Noel'i kendi evinde geçirmek yerine Margrete ve Trond'larda geçirmesi gibi. Annem çalarsaati paketinden çıkarıp bize teşekkür etti. Öğlen uykusuna yattığında çok uzun uyumasın diye onu kullanabilirdi. Çünkü o zaman gece uyumak zor olabiliyordu. Uyku ilacı alması gerekiyordu, bu da iyi değildi. Margrete çok kolay bağımlılık yaptığını söyledi. Benim için pek fark etmiyordu. Annem uyuyakalıp da *Hotel Sezar*'ı* kaçırmamak için çalarsaati kurabileceğini söyledi. Bütün bunların faydası neydi? Koltuğun önündeki pufta yarısı çözülmüş bir bulmacanın üzerinde gözlüğü duruyordu. Bunlar küçük şeylerdi. Asla daha büyük bir şeyler olmayacak mıydı? Bu kadarına mı mahkumdum ben? Gelecek bu muydu? Umut bu değil diye ümit ediyordum ama başka bir şey de ummuyordum, daha başka ya da daha büyük bir şey hayal edemiyordum ama yine de daha büyük bir şeyler olmalıydı! Sorun olan, aptalca olan buydu, onlar gibi azla yetinememem. Daha büyük şeyler istemiyorlar, daha büyük şeylerle ilişkilerinin olmamasını benim kadar dert etmiyorlardı.

* Bir Norveç pembe dizisi (ç.n.)

Rolf'un üzerinde devetüyü paltosu ve gri takım elbisesi vardı. Elimizde dosyalarımızla Møllergata'ya gittik. Ona, yaptığı çalışmanın OK olduğunu yazmıştım. İlk günün sorumluluğu ondaydı. Genellikle derli toplu ve dikkatliydi, peki ben neden bu kadar gergindim? Büyük toplantı salonunda on üç kişi bizi bekliyordu. Sanki bir şeyler tehlikedeymiş de biz yardım edebilecekmişiz gibi öne doğru eğilmişlerdi. Postkom şefi bizi kısaca tanıttı, sonra da sözü bize bıraktı.

Rolf ayakta durdu, ben oturacaktım ama yüzüm seyirciye dönük ya da yanında ona dönük olmayacaktı, bir sandalye çektim, pencerenin önüne götürdüm ve yarı seyirciye yarı ona dönük oturdum.

"3 no.lu posta direktifi yürürlüğe girerse işinizi kaybetme riskiniz var," dedi Rolf.

Ortamı kızıştırmak, ilgi uyandırmak istiyordu. Pencerenin yanına oturduğuma pişman oldum, cereyan yapıyordu.

"3 no.lu posta direktifi yürürlüğe girdiğinde Posta Hizmetleri maaş ve emeklilik kalemleri konusunda rekabete girecek, kalıcı iş sözleşmelerinin yerini muhtemelen geçici iş sözleşmeleri alacaktır."

Dinleyiciler korkuyla başlarını salladılar. Posta direktifinin iyi olmayan diğer yönlerini anlatmaya devam etti, bir sürü şey anlattı, başlarını salladılar, sorunun ciddiyetini anladılar. AB'nin üçüncü posta direktifinin yürürlüğe girmesini istemiyorlardı. Kimseyi rahatsız etmeden paltomu giymeye çalıştım.

"Peki buna nasıl engel olacağız?" diye sordu Rolf retorik olarak.

"Evet, nasıl?" dedi biri ve yerimden zıpladım, Rolf sözüne devam etmeden önce birkaç saniye sustu.

"Medyayı kullanmalısınız, daha önceden medyayı kullanmaya alışık olmayanların kulağına yabancı ve ürkütücü gelebilir bu, ama her şeyin bir ilki var!" dedi.

Omuzlarımı zorla aşağıya indirdim, medya, medya diye düşündüm, medyaya yazdığım her şeyi, onca manasız yazıyı.

"Peki medya neden bu kadar önemli?" diye devam etti Rolf ve arada imdadımıza yetişen, ezbere bildiğim güç ve iktidar yazımızdan alıntı yaptı. "Medya kaynak dağıtımında merkezi bir arenadır," dedi, "siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan," dedi. "İş medyanın dramaturjisine ayak uydurmaktan geçer. Medya kişiselleştirme ister, özdeşleştirme, drama, çekişme ister."

Bu sözcükleri tahtaya yazdı, not almalarını istedi ve onlar da sanki okuldalarmış, biz de öğretmenleriymiş gibi not aldılar, ah bir bilselerdi, ah benim 2000 yılının baharından kalan günlüğümü okumuş olsalardı da yanlarında dar bir etek ceket içinde oturanın kim olduğunu anlasalardı, bu dar takımın birazdan dikişleri atacak ve ben boynumda bir fiyat etiketiyle çırılçıplak meydanda kalacağım diye düşündüm. Rolf kişiselleştirme, drama ve çekişme üzerine son haftanın gazetelerinden örnekler verdi. Dehşet ki ne dehşet!

"Bir davayı öne çıkarmak istediğimizde medyada görünür olmak kesinlikle çok önemlidir."

Bunu bir mantraymış gibi söyledi, doğru olmasına doğruydu, mesele bu değildi, söyleminde beş yıl öncesinden bugüne tek bir sözcük değişmemişti. Mantrayı düşünmeden söylüyordu, sanki düşünmenin, farkındalığın zamanı geçmişti, sanki yaşam, toplum ve medya hakkında keşfedilmesi gerekenler beş yıl önce keşfedilmiş ve sonrasında bunlar yalnızca tekrar edilmişti, hiç yol almamıştık, olduğumuz yerde kalmıştık, neden bunu daha önce fark etmemiştim?

"Etkili hikâye anlatıcıları olmalısınız!" diye zikretti, "medyaya ve sendikanızın temsil etiği kurumlara dilinden anlayacakları, dikkat çekici hikâyelerle ulaşın ki üyeleriniz sırası geldiğinde medyaya, oy verenlere ve diğerlerine hikâyelerini anlatabilsinler, posta direktifinin tehlikelerine dair hikâyeler yangın gibi

yayılsın. Bırakın, AB'nin üçüncü posta direktifinin doğurduğu tehditlerin bilgisi kulaktan kulağa yayılırken ortalık kızışsın."

Çok umursuyormuş gibi yapmaktan yüzü kızarmıştı ve kendinden bıkmıştı, çakma Rolf. Çantamdan bir baş ağrısı ilacı çıkardım, ama su yoktu. Rolf'un çok umursuyormuş gibi yapmasını çok umursuyormuşum gibi seyretmem gerektiğinden dışarı çıkamazdım.

"Felaket senaryoları uydurun, bunları yerel gazetelere, radyolara ve televizyon kanallarına pazarlayın! Medyayı takip eden kamuoyu, oyuncuların farklı mecralara özgü habercilik tarzlarında uzmanlaşmalarını ve etki yaratmayı amaçladıkları medya platformlarını etkin kullanmalarını talep eder."

"Nasıl?" diye tekrar etti göğsünde Posta Hizmetleri logosu olan kırmızı tişörtlü genç, çemkirmiyordu, gerçekten ilgiliydi, bunun onun için bir anlamı olduğu kafama dank etti. Onlar için durumun ciddi olduğu, bu daha önce kafama dank etmemişti, kızardım, utandım, Rolf bana baktı, belki onun da kafasına dank etmişti. Birkaç saniye sessizlikten sonra yeniden kendini toparladı: "*Nordlys* gazetesini arayın ve Tromsø'deki şirketlerinin posta masraflarının artmasıyla iflas edeceklerini söyleyin. Yerel İşçi Partisi mensuplarını direktife karşı tavır almaya teşvik edin. Direktife karşı olan siyasetçileri parti üyelerini ikna etmeye teşvik edin. Pek çok kişiden, pek çok farklı platformda aynı mesajla halkın *Weltanschauung*'unu değiştirmeye katkıda bulunun. Norveççede kullandığımız kelimeyle: Dünya görüşü! Ortalıkta posta direktifiyle ilgili ne kadar şey varsa hepsini takip edin. En ufacık şeyi mesele haline getirin. İşçi Partisi'nin yerel kollarının ülke genelindeki kongresinden önce gazetelere okur mektupları gönderin. Böylelikle İşçi Partisi'nin nisandaki kongresine olabildiğince çok delege gelsin. Küçük dereler birleşip nehir olur. Hareketi tabandan yükseltin. Burada küçük adımlarla ilerleme stratejisinden bahsediyoruz. Düşmanınız İşçi Partisi

liderleri! Düşmanınız İşçi Sendikası lideri! Sizden biri gibi davranıyorlar ama düşman onlar, bana inanın!"

İyi hazırlanmıştı. *Nordlys* ve Tromsø laflarıyla uyanmışlardı. Üzerinde posta direktifine karşı görüşlerin yazılı olduğu A4 kâğıtlar dağıttı ve bunlara dayanarak kendi yerel gazetelerine mektuplar yazmalarını istedi. Örnek yazı kişiselleştirilecek, üzerinde değişiklikler yapılacaktı. Ellerindeki Postkom kalemleriyle Postkom bloknotlarının üzerlerine eğildiler.

Tuvalete gidip hapı ağzıma attım, musluktan su içtim ve posta çalışanlarından biri içeri girmesin diye dua ettim çünkü onlara nasıl bakacağımı, onlarla nasıl konuşacağımı bilmiyordum. Saçımı düzelttim, rujumu sürdüm, sonra yine sildim. Makyajımı da silecektim ancak makyaj temizleyicisi olmadan zordu, göründüğüm gibi görünmemek için ne yapmalıydım? Tekrar içeri girdim, farkıma varmadılar, ama yazdıkları kâğıtları toplamaya başladığımda beni gördüler ve meseleyi anladılar. İşlerini, paralarını kaybetmemek, iş koşullarının kötüleşmemesi, emeklilik paralarının azalmaması için tüm dikkatlerini vererek kâğıtların üzerine eğilmişlerdi. Yarısı yaşlı ve kır saçlıydı, diğer yarısı ağızlarının kenarından dilleri dışarı sarkan gençler, kadın ve erkek postacılardı ve davaları ortaktı. Benim bir davamın olmadığını, benim gibi aynı şeyden korkan insanlarla bir arada olmadığımı anladım, ama ben neden korkuyordum ki, belirsiz olan buydu işte! Toplantıyı terk etmeden önce yazdıkları kâğıtları verdiler, rahatlamışlardı, belki yazmanın faydası vardı? Konuştuklarından anladığım kadarıyla şehre gideceklerdi, onlarla takılmak neden olmayacak bir şeydi ki? Çalışmalıydım. Posta direktifine karşı gazetelere yollanacak on üç mektubu yarına kadar okuyup bunlar hakkında görüş bildirmeliydim.

"İyi miydi?" diye sordu Rolf merdivenlerden inerken.

"Gayet iyiydi," dedim ve omuzuna vurdum. "İyi hazırlanmışsın, İşçi Partisi yöneticileriyle İşçi Sendikası başkanı hakkında söylediklerini sevdim, ayrıca kafiye de tutturmuşsun," dedim.

Tam ihtiyacım olduğu sırada posta kutumda Paris'ten gelen o kartpostalı buldum, zekice düşünülmüş, insan yapısı posta sistemi işliyordu.

Bunu unutmayayım diye kartpostalı ilan tahtasına astım. Çay yaptım, kendimi hazırladım ama bir türlü elim yazılara gitmedi. Posta görevlilerinin yazdığı bir tomar yazıyı kutudan çıkardım, masanın üzerine koydum, elim gitmedi. Haberlere göz attım, gerçekten çalışmam gerekiyordu. El yazısı bir şeyler okumayalı uzun zaman olmuştu. Kendime yolladığım kartpostaldaki el yazımla Dag'ın iki ayrı vesileyle okuduğum el yazısı hariç, bunu da düşünmek istemiyorum şimdi. Yazılanlardan bir anlam çıkarmaya çalıştım, neydi bu? Akıl almayacak kadar ilginçti, acayip duygulanarak mektupları elimden bıraktım. Neydi bu kadar etkileyici olan? Tek tek sözcükler, tek bir sözcük, tek bir cümle, tek tek cümleler değildi mesele, ama mektupların mevcudiyeti vardı ve lafı dolandırmadıkları için sanki yazılanlar düşünülmüş değil de yaşanmış gibiydi.

Bir zamanlar ben de bu yeteneğe sahiptim de sonradan mı kaybetmiştim? İşi romantize mi ediyordum? Mektupları bir kenara bıraktım, sonra tekrar okudum, bu kez o kadar keskin bir his duymadım, ama oradaydı yine de. Rolf'a ne diyecektim? Posta çalışanlarına ne diyecektim? Yazılanlar hiçbir yere yollanamazdı, işe yaramazdı bunlar. Ne yaptıklarının farkında mıydılar? Medyanın nasıl işlediğine, medyanın ne istediğine, güç ve iktidara dair benim bildiklerimi bilmiyorlardı muhtemelen, ama benim nasıl tarif edeceğimi bilemediğim bir şeylere sahiplerdi

ve medyanın nasıl işlediğini, medyanın ne istediğini, güç ve iktidara dair bildiklerimi onlara öğretirsem bunu kaybedebilirlerdi. Bir bağlantı var mıydı? Medyaya, siyasetçilerin, iktidar sahiplerinin diline, gazetecilerin numaralarına dair bildiklerimi onlara öğretseydim eğer benim nasıl tarif edeceğimi bilemediğim, dillendiremediğim, bedenimi cereyan çarpmış gibi hissettiren o şeyi kaybederler miydi?

O gece tek bir işim vardı. Uyandığımda işi halletmemiştim. Rolf'u arayıp iptal etmek geçti aklımdan ama bu da Dag'ın yaptığı gibi kaçmak olacaktı. Bu "yazılar" hakkında konuşmayı beceremeyeceğimi söylemek, başka bir şey yapmalıyız demek için Rolf'u aramayı düşündüm, ama bu da işi onun üstüne yıkmak olacaktı. Etek ceket takımı giymedim, ne olmuş yani? Hiç önemi yok dedim, ama önemi vardı, kıyafetim yanlıştı. Yani mesele kıyafet, altındaki değil, öyle mi? diye sordum kendime. Ama sormasam daha iyi olurdu zira zaman geçiyordu ve geç kalmamam gerekiyordu. Üzerime bir pantolon, bir kazak geçirdim ama Rolf burun kıvıracaktı, pantolonu çıkardım ve günün geri kalanında aynaya bakmamaya karar verdim. Katlı otoparka park ettim, Stortingsgaten'den aşağıya vurup Stortinget'nin önünden Grensen'e çıktım, oradan erimiş karlara bata çıka yoluma devam ettim. Sulu kar saçlarımda ve omuzlarımda eriyordu, saçlarım ve omuzlarım saatlerce ıslak kalacaktı, çanta ya da torbanın havamı bozmaması için yanıma yedek kıyafet de alamazdım. Sulu kar yağarken ıslanmaktan kaçınabileceğimi sanmıştım, otuz beş yaşına gelmiştim, sulu karla ıslanacağımı öğrenmiş olmalıydım, yanıma şemsiye de almamıştım. Kaldırımdaki Romen dilenciler ve kar öbekleri yüzünden erimiş karla çamurlanmış tramvay yoluna inmek zorunda kaldım, burada yürürken ayaklarım da ıslandı, üşüdü, soğuktan donduğumda hep olduğu gibi kafamı toplamakta zorlandım, Oslo'da aralık ayında, karanlıkta soğuktan

donmamak zordu ve bugün de zaten baştan zor bir gün olmuştu. Bu işi kıvırmanın yolunu bulamamıştım, tutulacak yolun yakınından bile geçmiş değildim. Neyse ki kursu Rolf başlatacaktı. Sendika temsilcisi posta çalışanlarıyla kamera karşısında röportaj yapacaktı, sonra da onlara çektiği videoyu gösterip performanslarını yorumlayacaktı. Korkuyordum, onlar da korkudan kıvranacaklardı, herkes kameramandan, özellikle de filme çekilmekten korktuğundan kıvranacaktı, Rolf'un bitmek bilmez tekrarları yüzünden sandalye tepesinde kıvrandıklarını görmek katlanılmaz bir hal alacaktı, çünkü artık yazdıklarını okuduktan sonra onları tanıdığımı sanıyordum. Bu işi nasıl becerebileceklerini öğretebilirdik onlara, bunun da kendilerini videoda görmeye katlanmalarına biraz faydası olurdu, küt küt atan yüreğimle onlara sakin olmalarını öğretecektim ben bir de.

Rolf odanın şeklini değiştirdi. Odanın bir ucundaki yükseltinin üzerinde aralarında alçak bir sehpa duran iki koltuk vardı. Odanın öbür ucunda sandalyeler sinema salonunda olduğu gibi sıra sıra dizilmişti. Yükseltideki koltuklardan birinde Rolf oturuyordu, kameraman kamerayı ona yöneltmiş netliği ayarlıyordu. Posta görevlileri gelmemişlerdi. Belki de gelmeyeceklerdi. Bize uyar diye düşündüm. Rolf geriye yaslandı, televizyondaki sunucuların kullandığı türden küçük dört köşe kâğıtlara aldığı notlara bakıyordu, sağ köşedeki en uzak sandalyeyi işaret etti. Çantamı sandalyeye koydum, paltomu çıkardım, çok huzursuzdum. Posta çalışanları öbek öbek çıkageldiler, en arka sıralara oturdular.

"Biraz daha yaklaşabilirsiniz," dedi Rolf ama onu dinlemediler, artık söz dinlemiyorlardı, onlara yardım edemeyeceğimizi, parti ve sendika liderlerinden bir farkımız olmadığını anlamışlardı.

"Dün gazeteler için yazdığınız mektuplar gazetede çıkacak olursa," dedi Rolf, mektupları okumadığı için bu lafı edebiliyordu,

"ya da bir radyo veyahut televizyon kanalından aranırsanız ki bu hiç de olmayacak bir şey değil, çünkü sizler bir sendikanın temsilcilerisiniz, iktidara karşı görüş bildirmişsiniz, o yüzden: Acele etmeyin, derin bir nefes alın, sözlerinizi tartarak seçin."

Rolf'un ağzından aynı eski tarzında çıkmış olmasaydı, derin bir nefes alın lafı mantıklı bir öneriydi. Kendi kendime, sanki bu lafı daha önceden duymamışım gibi derin bir nefes al demeyi ve dediğimi yapmayı denedim ama beceremedim çünkü eteğim çok dardı.

"Gazeteci sizi gerse de gerilmenize gerek yok. Düşüncelerinizi gözden geçirmek ve sakin konuşmak en doğal hakkınız. Ne diyeceğinize karar verin ve söyleyin. Dengenizi bozmalarına izin vermeyin! Sizi çileden çıkarmalarına izin vermeyin. Söylemeye karar verdiğiniz şeyi tekrarlayın, başka da bir şey söylemeyin. Söyleyeceklerinizi kafanızda önceden üç dört farklı şekilde formüle edin, içerik aynı, ambalaj değişik olsun. Kısa ve net. Olayı gazeteciden önce, sizin kendi isabetli cümlelerinizle anlatmanız daha iyi olur. Meseleyi düşünün, ne istediğinizi düşünün, unutmayın, göreviniz gazeteciyi tatmin etmek değil, onu etkilemek. Gazeteci bir araç, amaç değil."

Ne demek istediğini anlıyordum. Gazeteci bir araçtı, amaç değil. Ama araç hangi amaç için araç olacağını seçebilir! Yoksa öyle değil miydi?

Eski video çekimlerini gösterdi, biri konuşulan kişinin iyi olmadığı, diğeri de çok iyi olduğu bir röportajdı.

"Posta direktifinden yana olan biriyle televizyonda bir tartışma programına çağrılırsanız," dedi ve gerilimi artırmak için durdu. Boş boş ona bakıyorlardı. "O zaman bütün mesele hazırlıklı olmakta!" dedi, "işte şimdi hazırlanacaksınız! Kendinizi hazırlayacaksınız," diye lafını düzeltti.

Bir mayına basmıştı, ne yaptığından bihaberdi, kursa katılanlar normalde bu aşamada sandalyelerinde endişe içerisinde kıpır kıpır olurlardı, ama bunlara bizim konuşmalarımızdan bıkkınlık gelmiş, meselenin aslında ne olduğunu anlamadığımızı anlamışlardı, yazdıklarından anlamıştım. Kameraman saatine baktı ve Rolf ilk kimin başlayacağını sordu. Kimseden ses çıkmadı. Azıcık titrek bir sesle bir kez daha sordu. Belki bunu duyup ona acıdılar. Kısa, tombalak, orta yaşlı bir kadın ayağa kalktı, yavaş yavaş platforma yaklaştı ve koltukta bacaklarını açarak karşısına oturdu. Rolf kâğıtlarını karıştırdı, doğru soruyu buldu. "Kendinizi tanıtır mısınız?"

"Ben Kirkenes'ten Asfrid Bessa," dedi kadın her kelime arasında bir mola alarak kuzey aksanıyla, "Kirkenes posta görevlilerinin sendika temsilcisiyim. Ve kuzey bölgelerinin insafsız doğa koşulları altında posta çantalarını sırtlanmış taşıyarak Norveç'in kuzeydoğusundaki sert iklime karşı mücadele eden postacı kadınlarla erkeklerin onurlu geleneğini sürdürmekten gurur duyuyorum. Babam, babamın babası ve büyük büyükbabamız da postacıydı, büyükbabam posta güzergahında kurtlarla karşılaşmış, babam güzergahında soyguncularla rastlamış... Peki posta çantasına dokunabilmişler mi? Ne düşünüyorsunuz?"

Rolf afallamıştı, ama benim kalp atışlarımın temposu değişmiş, bedenim kendi nefesimle dolmuştu.

"Ne düşünüyorsunuz?" diye sorusunu tekrarladı Asfrid, Rolf'un gözünün içine baktı. Rolf öksürdü ve daha dikkatlice sordu: "Yani siz, AB'nin üçüncü posta direktifine karşısınız öyle mi?"

"Siz ne düşünüyorsunuz?"

"Mesele benim ne düşündüğüm değil, sizin ne düşündüğünüz," dedi Rolf kabaca, ama bu da işe yaramadı.

"Yani," dedi, çünkü bir şeyleri ispat etmesi gereken oydu, kadın değil, kursa katılanların anladığı buydu, "posta direktifi hakkında ne düşünüyorsunuz, üçüncüsü hakkında?"

"Dört ya da beş ya da iki ya da on, direktifler ya da direktörler ya da her neyse işte, onlara ne dendiği umurumda değil, bir şeyler oldukları gibi iyiyse neden onları oldukları gibi bırakmıyoruz? Ha?"

"Posta Hizmetleri yenilenip çağı yakalamasın mı?"

Bunu elindeki nottan okumuştu.

"Ha?" dedi kadın yine.

"Posta Hizmetleri gelişimi yakalamasın mı?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Dünya gelişiyor ve Posta Hizmetleri'nin de buna ayak uydurması lazım."

"Dünya hakkında ne dedin sen?"

"Yani işte," dedi ve yeniden bir düşündü.

"Diyorum ki," dedi ve lafını tekrarlarken tereddüt etti; ona acıdım ama yapacak bir şey yoktu.

"Evet?"

"Dünya gelişiyor," dedi Rolf çabucak ve bir kıkırdama duyuldu, kendini toparlamaya çalıştı: "Direktif yürürlüğe girerse ne olmasından korkuyorsunuz?"

"Ne sanıyorsun?"

Rolf bir hışım elindeki notları karıştırdı ancak aradığını bulamadı ve kadın Rolf'a bir kabile şefi bakışı fırlattı.

"Direktif yürürlüğe girerse ne olacağını düşündüğümü mü soruyorsun?"

"Evet," dedi Rolf.

"Kıvırmadan söyleyeyim mi?"

İyice kendine güvenini yitirmiş bir halde başını salladı.

"Ruslar illegal bir biçimde akın akın sınırı geçecekler, bir ya da iki hafta içerisinde üç kuruşluk maaşa işleri kapacaklar ve lisanı bilmediklerinden, Norveççe okuyamadıklarından

mektuplar yerlerine ulaşmayacak, kaos çıkacak, o zaman da insanlar Posta Hizmetleri'ne güvenmeyecek, önemli ve değerli şeylerini Posta Hizmetleri'yle yollamayı bırakacaklar. Posta Hizmetleri'nin sonu gelecek, olay bu."

Rolf lafı burada kesti ve benim bakışımı yakalamaya çalıştı, başka tarafa baktım, ona yardım edemezdim. Canlanmışlardı, havaya birçok el kalkmıştı, söz almak istiyorlardı. Rolf gözlüğünden ciddiyet akan, çizgili bir ceket giymiş mütevazı görünümlü yaşlıca bir adamı işaret etti, adam topluca olan kadının yerini aldı.

"Bu beyin adı neymiş bakalım?" diye sordu Rolf. Konuşmanın daha iyi gideceğini umuyordu.

"Beyin adı Rudolf Karena Hansen," dedi adam, "ne düşündüğümü söylememe izin verirsen söyleyeceğim ve sen de dinleyeceksin."

Rolf ciddileşti. Rudolf Karena Hansen koltuğunu dinleyicilere çevirdi ve posta çalışanları öne doğru ilgiyle eğildiler. Buyrun işte, diye düşündüm, şimdi başlıyor.

"Ben," dedi Rudolf Karena Hansen, "Finnmark eyaletinde postacıyım. Güzergahım Bossekop'tan başlayıp Eiby'ye kadar uzanıyor, toplam bin beş yüz kadar konut, 3303 kişi var ve her şey planlandığı gibi giderse ki öyle de olmasını umuyorum, baharda bu sayı 3313'e çıkıyor. Günlük görevim doğru mektubu, doğru gazeteyi ve doğru paketi doğru yerdeki doğru kişiye doğru zamanda teslim etmek. Yirmi üç yıl ve dokuz aydır yaptığım işim sayesinde derin bir anlayışa sahip oldum, işim her ne kadar, her gün, haftada altı kez doğru paketi, doğru zamanda doğru kişiye ulaştırmayı kapsıyorsa da bu görev iki farklı *Weltanschauung* arasında, bir başka deyişle, lafı gevelemeden söyleyecek olursak, halkla kapitalizmin çıkarları arasındaki mücadeleyi içeriyor."

Bu sözcük Rolf'u yerinden sıçrattı. Rolf'un gerilmiş suratına ve benim orada bulunmama rağmen Rudolf Karena Hansen hiç istifini bozmadan devam etti, yüzü neler olup bittiğini anlayan meslektaşlarına dönüktü.

"Bunu özellikle çok net biçimde ismi ya da adresi belirsiz mektuplara karşı takınılan tutumda görebilirsiniz. Bu tür mektuplara biz 'ölü mektuplar' deriz."

Salondakiler başlarını salladı.

"İsmin ve adresin belirsiz olduğu mektuplar üzerinde 'bilinmeyen adres' etiketi olan bir kutuya ya da postane amirinin üzerine 'eksik adres' yazdığı bir kutuya konur, gönderen zarfın arkasına adresini yazdıysa mektup gönderene geri yollanır, ancak bu ender rastlanan bir durumdur. Gönderenin yazılı olmadığı mektuplar kutular dolduğunda imha edilir."

Yine arka sıralarda kafalar sallandı.

"Bir sürü çöp, reklam ve günün utanmaz, yalancı gazeteleriyle birlikte sonsuza dek yok olup giderler."

Kafalar üzüntülü bir biçimde sallandı.

"Peki," dedi Rudolf Karena Hansen daha ciddi bir ses tonuyla, "ölü mektupları yeniden canlandırmaya ne dersiniz?"

"Nasıl?"

Soruyu soran, üzerinde Posta Hizmetleri amblemi olan bir tişört giymiş delikanlıydı. Bir sürü insan ceketlerini, çantalarını kapıp salonda ön tarafa geçti. Rolf yalvaran gözlerle bana baktı, ama bir işe yaramadı. Ölüyü nasıl canlandırabiliriz meselesini benden daha fazla dinlemek isteyecek başka kim vardı ki?

Rudolf Karena Hansen elini seyrelmiş saçlarının arasında gezdirdi.

"Bir gün," dedi büyük bir edayla, "masamda Helge Brun'e yazılmış bir mektup buldum. İsmin altında ne adres ne de posta kodu vardı, yalnızca şehrin Alta olduğu belirtilmişti. Alta'da

Helge Brun adında biri olduğunu hatırlamıyordum, böyle biri yoktu da. Tabii ki komşu bölgelerde Helge Brun diye biri var mı diye hemen araştırdım, yoktu. Tüm Finnmark eyaletinde Helge Brun adında birine rastlanmıyordu. Yurtiçinde Bruner adında birtakım insanlar vardı, ancak Alta son derece belirgin harflerle ve tereddütsüz yazılmış ve altına da kalın bir çizgi çekilmişti ki içgüdülerim bana mektubun Alta'da ikamet eden birine gönderildiğini söylüyordu. Belki de soyadı, Brunsvik, Brunsgård, Brunæs, Bruk, Brøyn, Blå, Beige gibi benzer isimlerle karıştırılmıştır diye Alta'daki ilk adı Helge olan herkese baktım, ama hayır, ne Alta'da ne de Finnmark'ta Helge Brun adında biri vardı. Mektupta gönderenin adı yoktu, mühürde Drammen yazıyordu, bunun da bir faydası olmadı. Bir hafta sonra kendi kendime şöyle dedim: Bu normal bir mektup ve kime yollandığını bulmak şu âna kadar çok fazla vaktimi, enerjimi aldı. Daha fazla kafamı yormadan mektubun ölümünü ilan ettim, üzerine 'bilinmeyen adres' yazıp onu 'bilinmeyen adres' kutusuna attım. İki gün sonra Helge Brun'e yazılmış yeni bir mektup önüme düştü, bunda da tam adres yazılı değildi ve bu da Drammen mührünü taşıyordu. Ne yapacaktım? Hiçbir sonuç alınamasa da tüm araştırmalar yapılmıştı. Bu yüzden bu mektup da 'bilinmeyen adres' kutusuna kondu, ama idam kararlarımdan şüpheye düşmeye başlamıştım. Mektupları kim yolluyorsa adresin eksik olduğunu biliyor ama Posta'ya güveniyordu, hissediyordum. Posta Hizmetleri bu güveni boşa mı çıkaracaktı?"

"Hayır," diye lafını kesmek geçti içimden, ama kendimi tuttum. Rolf'un kare not kâğıtlarını tutan eli tuhaf bir biçimde sandalyenin arkasından sallanıyordu, ağzı hafifçe açık, kâğıtlar şimdi elinden düşecek diye düşündüm. Rudolf Karena Hansen kırlaşmış saçlarını eliyle düzeltti ve hepimiz onun bu işle iyice sınanmış olduğunu kavradık.

"Uykusuz geçen iki haftadan sonra," dedi, "mektupları ölmüşlerin kutusundan çıkardım, önüme koyup inceledim. Bunları aynı kişi yazmış olmalı sonucuna vardım. Postacıların el yazısını tanımakta ne kadar iyi olduklarını söylemeye gerek yok herhalde."

"Yok!"

"Mektupları yaşlı biri yazmış olmalı diye düşündüm. El yazısı merhum annemle babamınkinden farklı değildi, sağa doğru yatık, üzerine bir çizik atılmış l'ye benzeyen t'ler vardı. Şöyle bir mantık yürüttüm: Bu mektup yaşlı biri tarafından yazılmış, ancak yaşlı birine yazılmış olması şart değil. Drammen'de yaşayan yaşlı biri bunu Alta'da oturan torunlarına yazmış olabilir. Ancak bir büyükannenin ya da büyükbabanın torunlarının hangi cadde üzerinde oturduğunu bilmemesi zayıf bir ihtimaldi, çok büyük çatışmalar yaşayan bir aile söz konusu değilse tabii. Bir erkek ya da kız evlat ailesiyle bağlarını koparmış olabilir, bu yüzden torunlar büyükanneyle büyükbabalarını görmüyorlardır, o zaman mektup bir barışma mektubu, büyükanne ya da büyükbabadan uzanan bir el diye de düşünülebilir. Ama isim yanlışsa bu başka türlü bir mektup demekti, çünkü büyükanneyle büyükbaba ne olursa olsun torunlarının isimlerini kesinlikle her zaman bilirler. Bu şekilde olası ya da olanaksız senaryoları tek tek inceledim, ancak bunun yaşlı birinin bir diğer yaşlıya yazdığı bir mektup olduğuna kanaat getirdim, yıllardır ya da on yıllardır görüşmüyorlardı, kadın ya da adam Helge Brun'den en son haber aldığı yer olan Alta'ya mektubu gönderip şansını denemişti. Mektubu yazanın kadın olduğuna inandığımı itiraf etmeliyim; el yazısının ardında hangi cinsiyetin yattığına dair postacı içgüdülerinden size bahsetmeme gerek yok herhalde."

"Yok!"

"Mektubun sahibi Posta'nın meseleyi halledeceğine inanan biriydi. Şansına güvenip ümit etmiş. Cadde adının ve bina numarasının eksik olması gibi detaylar onu mektup fikrinden

caydırmamış, işi o kadar acil, Posta Hizmetleri'ne güveni o kadar büyükmüş. Mektuba cevap alamayınca bir kez daha şansını denemişti. Gözüpek bir evlilik teklifi mi? Babası olduğunu bilmediği bir çocuk hakkında Helge Brun'e verilen bir [illegible]ber mi? Mektuplar üzerinde çalıştıktan sonra bunların öne[illegible]duklarına iyice kanaat getirdim. Postacıların altıncı hislerinin güçlü olduğunu söylememe gerek yok herhalde, haklı olduğum ortaya da çıktı zaten."

Salondan bir uğultu yükseldi. Devam?

Rudolf Karena Hansen tumturaklı bir ara verdi. Rolf elini kaldırdı, ancak posta çalışanlarına bakınca elini tekrar indirdi.

Kulak kesilmişlerdi. Rudolf Karena Hansen'ın ağzının içine bakıyorlardı, kendilerini Helge Brun'ün hikâyesine iyice kaptırmış, gizemli mektupların sahibiyle iyice özdeşleşmişlerdi. Bir gün önce Rolf onlardan özdeşleşme üzerine bir şeyler yazmalarını istemişti çünkü medya insanların özdeşleşeceği şeyler isterdi, ancak posta çalışanlarını tanımıyorsanız medyanın ne istediğini bilmenin ne önemi vardı ki?

"Ondan sonra," diye devam etti Rudolf Karena Hansen, "artık güzergahıma çıktığımda doğru mektubu doğru posta kutusuna koymakla yetinmedim. Kapıları çaldım, sabahları evde olan kasabanın yaşlıları, okuldan sonra evde yalnız olan çocuklar ve tecrübeli bir postacıyla konuşmaya vakti olanlarla sohbete başladım. Helge Brun'ü sordum, kimse beni onun peşine takmış olmasa da bu, hayatımın ilginç bir döneminin başlangıcı oldu. Dinlediğim bir sürü küçük hikâye yeni ve daha büyük bir hikâyeyi, kasabanın yeni bir açıdan hikâyesini oluşturdu. Daha önceden hiç duymadığım ama tek tek kişiler ve topluluk için anlamı büyük detaylar ve durumlar, insanların nasıl yaşadıkları ve birbirlerine nasıl bağlı oldukları hakkında yeni bir anlayışa sahip oldum. Her şey anlam kazandı ve posta dağıtımım eskisinden iki misli uzun sürse de, müdürüm olan biteni merak etse de, yapmam gerekeni hatta fazlasını yaptım, geceleri ofisimde

yığınla ölü mektubun başına çöküp onlara yeniden hayat vermeye çalıştım."

Hava daha da kararmıştı, ama yıldızların ışığı bize kadar ulaşıyordu, iri kar taneleri âdeta ağır çekim filmlerde olduğu gibi kapkara gökyüzünden yağıyor, yere ya da birinin omuzuna düştüklerinde belki de erimiyor, orada öylece kalıyorlardı, omuzlardan ve sokaklardan temizlenebilirlerdi ama ormanda yerde kalacaklardı ki Stein kayağa gidebilsin. Rudolf Karena Hansen'ın geldiği yerde kar her yeri çoktan bembeyaz kaplamıştı, her şey birbiriyle bağlantılı olduğu için karanlığı aydınlatıyordu. Rolf gözlerini kapamıştı. Rudolf Karena Hansen devam etti:

"Bir gün eski kereste fabrikasının olduğu Sagveien 8 numaradaki Sture Sørensen'ın kapısını çaldım ve kapıyı daha önce görmediğim bir kadın açtı. Sørensen'lerin Sørøy adasından gelen kız kardeşleri. Kilise ve Ulusal Ev Sahipleri Derneği'nin dergilerini teslim ettim, havadan sudan sohbet ettik, o sıralar fırtına vardı, ona da Helge Brun'ü sormayı ihmal etmedim. Sørensen'lerin kız kardeşi başını salladı, fakat Helga Brun'ü soruyorsam eğer, 'Bu başka bir mesele,' dedi. 'Helga Brun,' diye tekrar ettim. Olayı yanlış anladığımı bir an olsun düşünmemiştim, yani mektubu alacak olanın bir kadın olduğunu. Evlilik teklifi ve bilinmeyen bir çocuk fikrini o kadar kafaya takmıştım ki, gönderenle o kadar özdeşleşmiştim ki mektubun bir kadına yazıldığını hayal edememiştim. Helga Brun?"

Rudolf Karena Hanssen bir şeylerin kafasına nasıl dank ettiğini göstermek için parmağını havaya, kaşlarını da yukarı kaldırdı ve ağzını açtı. Rolf fırsatı kaçırmadı, öksürdü ve not kâğıtlarından birini yukarı kaldırdı.

"Helga Brun'ün hikâyesini öğrenmiş oldum," dedi Rudolf aceleyle.

"Evet?" diye cevapladı salon, "hepimiz Helga Brun'ün hikâyesini duymak istiyoruz." Rolf kolunu aşağı indirdi.

"Öğleden sonrayı Sørensen kardeşlerin mutfağında geçirdim."

"Eee?"

"Görünüşe bakılırsa Helga Brun..."

"Evet?"

"Bir yaz Sørøy adasına gelmiş... "

"Evet?"

"Neden gelmiş?"

"Ha? Neden?"

Soru üzerinde kırmızı Posta Hizmetleri tişörtü olan delikanlıdan gelmişti.

"Peki, nasıl anlatayım ki..." Uzun uzun düşündü Rudolf ve Rolf tam vaktinin geldiğini anladı.

"Sanırım burada bitiriyoruz," dedi, ama salon Helga Brun'ün kim olduğunu, mektupta neler yazdığını ve mektubun yerine ulaşıp ulaşmadığını merak ediyordu. Rolf adama bir dakika verip saatine baktı.

"Bir dakika?" diye tekrarladı Rudolf ve kameraya doğru gözlerini devirdi.

"Helga mektubu ölüm döşeğinde aldı, olanlara başka bir ışık tuttuğundan bu çok önemliydi. Omuzlarından büyük bir yük kalktığı için Helga huzur içinde can verebildi. Mektubu yazan kişi, evet, o bir kadındı, Helga'nın 1967'de Sørøy'de yaptıklarına teşekkür ediyordu, o sıralar Helga bir skandala yol açmış, Sørøy'de yaz sezonunu mahvettiği için de bir daha asla dönmemek üzere oradan zorla Alta'ya gönderilmişti. Sonraki yıllarda Helga yaptıklarının iddia edildiği gibi insanlara bu kadar büyük bir zarar verip vermediği üzerine epey düşünmüştü. Sadece doğru düşündüğünü yapmıştı, ama o dürüst bir insandı ve bu

her zaman faydalı olmuyordu. Ama sonra, Helga'nın yaptığının sadece bu kişi için değil, muhtemelen pek çok kişi için de ne kadar önemli olduğunu anlatan bu mektup gelmişti.

"'Sen kim olduğunu sanıyorsun Helga Brun?' demişti polis şefi ve rahip onu yakalayıp iskeleye götürdüklerinde. Kasabalılarla birlikte kadını alıp götürecek olan tekneyi beklemiştiler."

"Sen kim olduğunu sanıyorsun?" dedi Rudolf Karena Hansen, sanki bana konuşurcasına, oysa odanın en karanlık, en gözden ırak olduğunu düşündüğüm köşesinde oturuyordum.

"'Evet, ben kimim?' diye cevaplamıştı onları Helga, 'bunu kendime sıkça soruyorum, cevabını bulamadım, kati bir cevabı da yok bu sorunun, ancak en azından cevabın hayatımı belirleyeceğini biliyorum. Ürkek bir cevap, cesur bir cevabın vereceğinden farklı bir hayat sunacaktır bana.'"

"Helga Brun Sørøy'ü işte bu çarpıcı sözlerle terk etti," diye lafını bitirdi Rudolf Karena Hansen.

"Tamam," dedi Rolf ve bize, bana doğru döndü ama Rudolf Karena Hansen'ın söyleyecekleri bitmemişti daha: "Anlatmak istediğim," dedi, "ölü mektupları canlandırmanın ne kadar önemli olduğu, bunda da en önemli etkenin insan olduğudur. Bunu yapacak posta çalışanının iş güvenliği olmalı, kadrosu olmalı ve bu onurlu, ancak zorlu mesleğe kendini adayabilecek vakti bulunmalı."

Alkışlandı. Rudolf Karena Hansen ayağa kalktı, eğildi ve alkışı kabul etmek için epeyce bir vakit geçirdi. Alkış dinmeye başlarken öğlen yemeği zamanı gelmişti, Rolf can havliyle saatine baktı. Posta çalışanları sandviçlerin ve Rudolf'un etrafını sardılar, herhalde Helga Brun hakkında sorular soruyorlardı. Rolf beni koridora çıkardı.

"Şimdi ne yapacağız?"

Bilmiyordum.

"Bir şekilde işimizi yapıyoruz," dedi, "öyle değil mi?"

Bilmiyordum.

"Medya eğitimi planını uyguluyoruz," dedi, "Postkom'un onaylayıp satın aldığı şey medya eğitimi değil mi?"

Bilmiyordum.

"Medya eğitimi planını uyguluyoruz," diye tekrar etti ve umduğumuz gibi tepki göstermemelerinin bizim suçumuz olmadığını mırıldandı.

Kim olduğumu ve nasıl cevap vereceğimi bilmiyordum.

"İş çığrından çıktı," dedi Rolf ve dudakları titredi, "Dag olsaydı ne yapardı?"

Dag mı?

Kendini öldürdü ya, diyecektim. Dag bu sorudan kaçtı, diyecektim ama belki de Dag'ın bu sorudan kaçmış olduğu doğru değildi, belki de Dag soruyu cevaplamıştı. Peki bu ürkek mi yoksa cesur bir cevap mıydı? Cesur bir cevap olamazdı, öyle olmasını istemiyordum. Ama en azından o bir seçim yapmıştı, ya ben? Eksik adresli bir mektuptum ben, içerikten yoksun bir mektup.

"Kahretsin," dedi Rolf ve pencerenin kenarına oturup kafasını ellerinin arasına aldı.

Ona bakmak için bir adım geri attım, ama onu göremedim, bozuk bir televizyon ekranında olduğu gibi gözümün önünde siyah beyaz noktalar dans ediyordu.

"Kahretsin," dedi tekrar, sertçe alnını sıvazladı, "bu paraya ihtiyacım var," dedi. Gri kasım işte diye düşündüm. Karanlık ve giderek düşen ısı.

"Keşke işi sen devralsan," dedi.

Bir posta çalışanı dışarı çıktı, Rolf yerinden zıpladı.

"Heyecanla filmi görmeyi bekliyorum," dedi yanımızdan geçerken.

"Heyecanla filmi görmeyi bekliyormuş," diye homurdandı Rolf kadın gözden kaybolunca, "tekrar dinlemek istiyorlar, ne yapacağız? Yerel gazeteler için yazdıkları mektupların üzerinden geçemez misin?" dedi, "Lütfen!"

Sonra yüzünün rengi attı, yukarı baktı: "Yazılar nasıl olmuş?"

Rudolf Karena Hansen'ı elinde Helga Brun'ün mektubuyla hayal ettim. Mektup tartıları, mühürler, pullar, tükenmez kalemler, paketler ve posta formları, doğru yere doğru zamanda dağıtılacak yaşayan mektup yığını etrafını sarmış, oysa o zekâsını, bilgisini ve hayal gücünü ölü mektuplara harcıyor. Sırlarını bulup çıkarıyor. Anlamlı bir şeye gömülmüş ve benim asla tanımadığım bir şeye ait, asla sahip olmadığım bir dürüstlüğe kendini kaptırmış. Onun amacı halka istediklerini vermek: Yaşayan mektuplar.

"Ben devam edebilirim," dedim ve Rolf anında rahatlamış göründü. "Sen de biraz kafanı dinlersin."

"Sağ ol," deyip ayağa kalktı. "Sağ ol, sağ ol," dedi, "odayı düzenleyeyim."

Tuvalete gittim, ellerimi uzun süre sıcak suyun altında tuttum ve yüze kadar saydım, güya yapmayacaktım ama aynada kendime baktım. Kimsin sen diye sordum. Kimsin sen ve hayatının anlamının ne olduğunu nasıl bulacaksın? Durumun ne? Durum analizine, eylem planına ihtiyacı olan bendim. Posta direktifi davası kaybedilmişti, ama direktif diğer tüm direktifler gibi parlamentodan geçse Kraft-Kom'a bir zarar gelmez, Postkom'daki medya eğitimi kursunun nasıl darmadağın olduğunu da kimsenin ruhu bile duymazdı. En azından pek çok kişinin. İletişim danışmanlığı şirketi için kötü bir üne sahip olmak bir riskti, iş kaybedebilirdik, çalışma koşullarım zorlaşırdı. Bu pek çok kişinin başına

gelebilirdi, durumum posta çalışanlarından daha mı kötü olacaktı ki? Ölü mektupların canlanması kimin işine yarıyordu? Ekonomik olarak hiçbir anlamı yoktu. Bir sürü şey ekonomik sistemin radarına girmiyordu. En önemlisi neydi? Ölü mektupları dirilenler bu işe çok sevindiklerinden uzun süre bir şey satın almazlarsa ne olacaktı? Boşver dedim, tuvaletten çıktım, kapıyı kapattım, evde yangın çıkmışken başka ne yapabilirdi ki insan, hem donuyor hem de yanıyordum ben.

Rudolf Karena Hansen'ın etrafında bir kalabalık vardı, herhalde Helga'yı soruyorlardı. Rolf sandalyelerle masaları yerleştirdi, ellerini çırptı ve dünkü gibi oturmalarını söyledi, kısa sürede bir sınıftaki gibi iki dikdörtgen masanın başına meraklı yüzlerle oturdular. Şimdi sıra bendeydi. Üzerimde dar eteğim, ıslak bacaklarımla kapının yanında durdum, tüm yapmam gereken içeriye bir adım atmaktı ancak Rudolf Karena Hansen'dan sonra sahne almak zordu. Karanlık köşedeki sandalyemi Rolf devralmıştı.

Olan bitenin seninle ilgisi yok diye düşündüm. Sen bir araçsın diye düşündüm, ama hâlâ duvara o kadar yakın duruyordum ki kolumu sürtebilirdim.

"Ne diyebilirim," diye kekeledim. Rolf'un kıpırdandığını fark ettim, sesimin duygulandığım için boğuk çıktığını duyunca yüzünün şekli değişti, bunu ben de duymuştum.

"Dün yazdıklarınızı okudum," dedim "gazetelerin editörlerine yazdığınız mektupları," dedim, "makalelerinizi," diye düzelttim, "ve ben," dedim, ancak arkada Rolf'un bu kadar endişeli olması işimi zorlaştırıyordu, o yüzden duvara ihtiyacım vardı, duvara yaslanıp gözlerimi kapadım: "Ben," dedim, "çok duygulandım."

Laf havada kaldı.

"Bir yazı," dedim gözlerim hâlâ kapalı, "bizleri duygulandırırken neden başka bir yazı umurumuzda olmaz, bunu anlamak güç olabilir. Yazdığınız mektupların bana bu kadar dokunmasından ne öğrendim? Yerel gazetelere nasıl yazacağınızı size ben öğretemem," dedim. Rolf başını ellerinin arasına alıp zaten azıcık kalmış saçlarını çekti.

"Size öğretmeyi düşündüğüm şekilde mektup yazacak olsaydınız bu yazılar kimsenin umurunda olmazdı. Evet, AB'nin üçüncü posta direktifi hakkında size öğretmeyi düşündüğüm formülle yazılmış bir yazıyı pek okuyan çıkmazdı. Ve o yüzden bu işten vazgeçiyorum. Dün gece mektuplarınızı okurken kafamda iyice netleşti," dedim, ama bu doğru değildi, olay şimdi netleşmişti, yani Asfrid Basso ve Rudolf Karena Hansen'ın konuşmalarını dinledikten sonra, kafamdaki bulanıklık şimdi berraklaşmıştı. "Gazetelerde şu günlerde yazılanlardan o kadar farklılar ki editörler bunları basmayı düşünmez. Ancak posta direktifine karşı mücadelenin getirdiği zorluklar karşısında dün gece yazdığınız yazıların gösterdiği yolu takip etmenizin benim önereceğim şablonun peşine takılmaktan çok daha iyi olduğunu söyleyebilirim. Muhtemel bir zafer ancak bu harika yazıların bir uzantısı olarak kazanılabilir."

Ortalık tuhaf bir sessizliğe gömüldü, bir kez daha duvara yaslanmaya ihtiyaç duydum. Rolf hâlâ başı ellerinin arasında oturuyor, öne ve arkaya sallanıyordu.

"Peki ne yapacağız?" diye sordu Rudolf Karena Hansen. Duvara yaslanıyor olmama rağmen dengem bozuldu, başımı salladım sonra da omuzlarım sarsıla sarsıla yüzümü duvara döndüm. Asfrid Basso yavaşça yanıma sokuldu, kulağıma Samice bir şeyler fısıldadı. Rolf kursu burada bitirmemizi söyledi. Katılımcılar eşyalarını topladı ve sessizce odayı terk ettiler, son çıkan Asfrid'di.

Baş başa kaldığımızda ikimiz de bir şey demedik.

"Özür dilerim," diye fısıldadım.

"Olur böyle şeyler," dedi Rolf, "çok fazla şey yaşadık."

Sessizlik oldu, sonra yalnız kalmak istediğimi söyledim. Ağır ağır yerinden kalktı, kapıya yürüdü. Eşikte durdu, bir şey olursa aramamı söyledi, başımı salladım ve tekrar özür diledim.

"İnsan olmak kolay değil," dedi, dışarı çıktı ve olabilecek en sessiz şekilde kapıyı kapattı, koridorda asansöre giderken parmak uçlarında yürüyormuş gibi geliyordu kulağa, belki de kurs nasıl geçti, neden her şey bu kadar çabuk bitti diye merak edecek Postkom patronuyla karşılaşmaktan korkuyordu. Zavallı Rolf diye düşündüm, çünkü işin en kötüsü tam dibe vurmadan önceki andır. Kendi kendine dibe vurması gerekiyordu. Ana kapıdan çıktığını pencereden gördüm, başı öne eğik ve çıplaktı, sulu kar yüzünden omuzlarını dikleştirmişti. Beklediğim gibi sola dönmek yerine sağa dönüp bir bara girdi.

Kanım damarlarımda uzun bir süre sakin sakin aktı. Koridordaki ayak sesleri azalmıştı. Postkom patronu uğrayıp medya eğitimi kursunun nasıl gittiğini sordu, fazla detaya girmeden iyi gitti dedim. Bir şeye ihtiyacım olursa geç saate kadar ofisinde olacağını söyledi, İşçi Partisi'nin Aust-Agder'deki gençlik kollarıyla yazışıyormuş. Ondan istediğim bir şey yoktu, kendimden bir şey istiyordum. Ama ne? Kapıya doğru birkaç adım attım, ama sokaklara çıkmak, daha önce olduğum halimle o sokaklarda olmak pek de içimden gelmiyordu. Uzun zamandır üzerinde durduğum dönmedolabımsı şey inmem için en nihayet durmuştu ve tekrar binmek istemiyordum. Boş bir gemi nihayet kargosunu yüklenmiş, nereye gittiği fark etmeksizin sallantısız yol alıyordu, ancak şimdi tekrar yükünü boşaltacaktı. Doğru metaforu bulamadım, ancak bir şeyi yakalamak üzereydim, soğuğa, karanlığa ve insanlarla dolu caddelere, kötü kılıklı işsiz güçsüz Somalili

erkek yığınına, tramvay ve otobüs duraklarında bekleşen kalabalığa, meydandaki tıkış tıkışlığa, listeleri pek uzun ama paraları az olduğundan her bir yönden üzerlerine gelen indirimlerdeki bok gibi malları almak ve benim de kaçıp kurtulamadığım tekrarlanan ufak tefek, anlamsız olaylar karşısında öfke, nefret ve moral bozukluğuna kapılmak zorunda olduklarını düşünen insanların, Noel hediyelerinin, parkometrenin gösterdiği zamanın, kırmızı ışıkların, tam unutmuşken şimdi aklıma gelen soğuk ayakların arasına karışmak istemiyordum. Paltomu giydim, merdivenleri indim, soğuğa çıktım, Møllergata 10 numaranın önünde durdum, çantamdan Noel hediyeleri listesini çıkardım, geçen senekiyle ve evvelki senekiyle aynıydı, Noel geçer geçmez yenisi geldiğinden habire yeni liste yapmanın anlamı yoktu. Listede Dag'ın adı vardı. Onun üstünü çizebilirdim.

Møllergata'den aşağı yürüdüm, Stortorget meydanını geçtim, öylesine devam ettim. Karnımdan nefes almaya zorluyordum kendimi. Bir müddet sonra kalp atışlarım sakinleşti, kendine geldi. Bacaklarım da kendine geldi, beni Saray Parkı'na kadar götürdüler, bunlar sevinilecek tekrarlardı. Stein'ın beni aramaya, Rolf'un ofise gelmeye devam etmesi de öyle, böylelikle Rolf'u pazartesi günü görecektim. Rolf'un ayaklarının onu pazartesi günü muhtemelen ofise getirecek olması da, üstelik Kraft-Kom'a ihanet edip profesyonelce davranmamış olmama rağmen. Bacaklarımın pazartesi beni ofise götürecek olması, böylelikle Rolf'u görecek olmam da, kalbimin hafta sonu boyunca, pazartesiye kadar tekrar tekrar atacak olması da, tıpkı başımın üzerindeki yıldızlı göğün karanlıkta parlamaya devam etmesi, gecenin aydınlığa yol vermesi ve aralık ayında bile sabah olması gibi, bunlar kendini sonsuza kadar tekrarlamaktan asla bıkmıyor gibi görünen tekrarlardı.

Hiç ummadık bir şey olmadıkça! Böyle bir şey olabilirdi, bunu biliyordum artık ve pazartesinin gelmesinden korkmaya başlamıştım. Pazartesi ve Noel alışverişi birdenbire Saray Parkı'nın üzerine kara bir bulut gibi çökmüştü. Bugünün ve yarınların düşünceleriyle dolu Møllergata'daki o tuhaf ânı, Noel alışverişini ve görev duygusuyla isteksizce yaptığım diğer şeylerin hepsini mahvetmiştim, yarınlar ve görevlerle kendime hayat boyu eziyet edebilirdim. Ama şimdi en azından bu acayip günü yaşıyordum, çünkü o şu anda oluyordu ve ben onunla barışabilir, içinde yer alabilirdim, tıpkı havuzun içinde donakalmış gibi görünen parktaki ördeklerin yaptığı gibi. Sanki şarkı söylüyorlardı.

Narvesen büfesinin bulunduğu binada bir posta kutusu asılıydı. Hotel Bristol'un duvarında bir posta kutusu asılıydı, bütün posta kutularını saydım ve arabaya kadarki kısacık mesafede tam beş tane posta kutusu gördüm. Üzerlerinde Posta Hizmetleri'nin biraz doğulu kaçan logosuyla davetkâr bir aralık olan kırmızı renkli kutular. Eve vardığımda küçük yeşil posta kutumu açtım, boştu, arada sırada içinde bir şey bulduğum oluyordu. Çay yaptım, tekrar okumak için yazıları çıkardım, yazıların en garibi, el yazısından çıkardığım kadarıyla genç birine aitti, el yazısından anlaşılabiliyordu.

Büyükannemin bana anlattığına göre
postacılar zorlu geçen otuzlu yıllarda
yanlarında oturma sepeti olan kırmızı Harley-Davidson'lar
kullanırlarmış, 1200cc.
keşke biz de bugün çalışırken Harley kullansak
ama yıllar zorlu geçmese.

Bir diğeri 11 ve 12 Şubat 1830 tarihleri arasındaki gece hakkındaydı. Anlaşıldığı kadarıyla karanlık ve fırtınalı bir geceydi. Rüzgâr insanı kamçılıyor, postacı Jørgen, Fåberg'deki Brunlaugsletta'dan kızağıyla geçerken soğuktan donuyormuş. Çantasında Trondheim'dan gelen değerli mektuplar varmış. Bunu ve Noel hediyesi olarak ne istediğini ve eve döndüğünde ne yiyeceğini, ne içeceğini düşünüyormuş, tako ve kola. İçi içine sığmıyordu, öyle yazmıştı, düşüncelere dalmama neden oldu. Postacı Jørgen sıcak bir yatakta yatıp uyuyacağı ve özellikle de yeniden uyanacağı için sevinçliydi, ancak şu anda geceyi atlatabilmek için mücadele veriyordu, kulakları donmuştu, yün eldivenler giymiş olmasına rağmen parmaklarının ucu buz kesmişti. SONUNA KADAR OKU yazmıştı büyük harflerle. Kocaman bir kayanın arkasından korkunç bir katil fırlamıştı. Postacı Jørgen soyularak öldürülmüştü, bu iğrenç cinayet kanlı ve detaylı bir biçimde tarif ediliyordu. Kan izlerinden postacının çantasına ulaştılar, kesilerek açılmıştı. Çantadan sadece Gudbrandsdalen'in bandosu için yollanan bir sürü paranın içinde olduğu mektup alınmıştı. Martin adında biri yapmıştı bu işi, yakalanmış, ölüme mahkum edilmişti, kellesi gitti. "O olaydan sonra postacılar silahlandırıldı."

Ayağa kalkıp evin içinde gezindim. Sıcak bir yatakta yatıp uyuyacağım ve özellikle de yeniden uyanacağım için sevinçli gibiydim. Ama umulmadık bir şey yüzünden böyle olmayabilirdi de. Posta Hizmetleri'nin tarihini google'ladım ve olayı buldum, biraz daha derli toplu bir biçimde tarif edilmişti. Katilin adı Martin Pedersen'di, kafasının kesilmesi ve bedeninin tekerlekler altında ezilmesi cezasına mahkum edilmişti. "Tekerlekler altında ezilme" nedir diye Google'a baktım. Martin Pedersen'in çaldığı para 365 taler ve 60 şilindi. Gudbrandsdalen bandosu için yollanmıştı.

Olayı gözümde canlandırdım. Gece, katil ve kurban. Haklı bir korku. Tamamen gerçek bir hikâyeydi. Yaşanmıştı. Akıl almaz bir şey. İnsanların katlanmak zorunda kaldıkları, insanların katlandıkları. Benim katlanmak zorunda kalmaktan kurtulduğum her şey. Bunu unutmamalıydım, başkalarının nelerle mücadele ettiğini unutmamalıydım, benden önce yaşayanların nelerle mücadele ettiğini, neler hissettiğini, neler düşündüğünü, nelere inandığını aklımda tutmalıydım. Geçmişi tanımalıydım, şu anda daha iyi seçimler yapabilmek için önceden yapılmış seçimler üzerine kafa yormalıydım ve bu seçimlerin benim için, başkaları ve herkes için ne gibi sonuçlar doğuracağını düşünmeliydim. Ortaya çıkacak toplumun oluşumuna katılmalı ve sorumluluk almalıydım.

Gece boyunca beni meşgul eden bu düşüncede insanı rahatlatan bir şey vardı.

Saat on iki gibi Stein gelip beni alacaktı, kayağa gidecektik. Paspasın üzerindeki gazeteyi alırken aşağıdaki giriş kapısının açıldığını duydum. Stein erken mi gelmişti? Genellikle tam vaktinde gelirdi. Tırabzanlardan eğilerek aşağıya baktım, postacıyı gördüm. Onu daha önce hiç görmemiştim, çünkü bugün cumartesiydi. Postacı tekerlekli çantasını peşi sıra çekiyordu. Üst kat komşum Bjerregaard dışarı çıktı, ben içeri girip kapıyı kapattım. Sonra Bjerregaard'ın gitmiş olacağını düşünüp kapıyı açtım, etrafı dinledim. Postacının şıngırdayan anahtarları ve mektupların çıkardığı hafif pat sesi. Stein ve Dag'ın mektuplarını ve küçükken İngiltere'de bir mektup arkadaşım olduğu günleri, nasıl da onun mektubunu beklediğimi düşündüm. İçeri girdim, yanağımı kapıya dayadım, aşağıdaki posta kutusunu hayal ettim. Üzerinde bir anahtar deliği olan yeşil, dörtköşe bir kutuydu, beyaz zemin üzerinde siyah harflerle yazılı olan adım diğerlerinin

arasındaydı. Bilgisayarın başına geçtim. Kırmızı posta kutusu, yeşil posta kutusu ve çekçekle gelen postacının sesi. Dış kapının kapanışı, mermer zeminde dönen çekçek tekerleklerinin sesi ve merdivenlerden tırmanan vaat dolu yankısı. Postacı mektupları dikkatle ve inançla gözden geçirirken titreşen sessizlik, çok yaşa postacı! Sana gelen mektubu bulup doğru kutuya koyan postacı. Aşk mektubu, doğum günü mektubu, kartpostal, davetiye, sertifika, pasaport, tıbbı muayenelerden sonra sağlıklı olduğumuza dair dört gözle beklediğimiz rapor ya da belediyeden gelen kutsal bilgiler. Belki bir fatura, ama onları saymıyoruz. Posta kutusu renkleri, bundan böyle kıyafetlerimin renkleri aynı onlarınki gibi kırmızı ve yeşil olacak!

Ünlem işaretinden sonra düşüncelerim bir anlığına geçen ayki kendimi yenileme isteğime gitti. Hayatımda hiç yeşil kıyafetim olmamıştı, olmasını da düşünemiyordum. Posta kutusunun gizem dolu aralığı diye yazdım. Büyük postaların sığmayacağı kadar dar, onların pusulayla teslim alınması gerekirdi, yurtdışından internetten ısmarlanmış büyük ürünler. Paketlenmiş, mühürlenmiş, kargoyla, arabayla, düdük çalan trenlerle ya da uçaklarla gönderilip kayan lastik bantlara dikkatle yerleştirilmiş; ülkelerine, eyalet, ilçe ve caddelere göre tasniflenmiş; yürüyen bantlara, çekçeklere ve postacının kararlı ellerine geçmeden önce posta çantalarının karanlığına dikkatlice yerleştirilmişlerdir; her adım aynı ölçüde gereklidir. Postacının hayati önem taşıyan kargosuyla kapıdan kapıya hiç yorulmadan koşuşturması. Postacının azmi! Yağmur çamur demeden postacı her gün gelir, Posta Hizmetleri'nin öngörülebilirliği, tekrarlanması! Postacılar, posta kutuları, Posta Hizmetleri ve onun tüm organları çok yaşa!

Bir süre oturup yazdıklarıma baktım. Tabii ki işe yaramaz şeylerdi. Ancak tanımladığım şu coşma haline benzer duyguyla

elimde anahtar aşağıya koştum. Anahtar uydu, bu bile bir mucizeydi. Posta kutusunda iki fatura vardı. Bunları saymıyorum dedim kendimi tiye alarak, kendime güldüm.

Ullevålseter'e yürüdük. O kadar çok insan vardı ki yan yana yürüyüp konuşamadık. Konuşmaya ihtiyacım vardı, bir sürü şey olmuştu, ama lafa nasıl gireceğimi bulmaya çalışırken bunu anlaşılabilecek bir şekilde anlatamayacağımı anladım, kendim de anlamıyordum ki. Stein önden yürüyordu, onun görüntüsüne kendimi alıştırmaya çalışıyordum. O vardı, gerçekti, onun bir kalbi vardı. O kalp Stein önümden yürüyebilsin diye bedenine kırmızı kan pompalıyordu. Yürüyüş yolundaki herkes için de aynı şey geçerliydi. Ancak bu kadar kalabalık olmalarına, durmalarına, düşmelerine sinirlenmemek elde değildi, çilek reçelli waffle yemeye gitmek uzun sürüyordu. Ullevålseter o kadar kalabalıktı ki kayaklarımızı tuvaletlerin oraya bırakmak zorunda kaldık. İçeride, bir masanın köşesinde iki boş sandalye buldum, birine oturup öbürünü de o sırada kahve ve waffle alan Stein için tuttum. Masada bir babayla kız oturuyordu. Kızın waffle'ı vardı. Baba gözlerini şömineye dikmişti, başka bir yerde olmak istiyordu. Anda olmak kolay değil diye düşündüm. Belki de kendi hallerinde andaydı bu ikisi.

Sıkışıklık Stein'ı benim kadar rahatsız etmiyordu, öyle gibiydi. O kadar sıkışıklık vardı ki sıkışıklığın onu rahatsız edip etmediğini soramadım. Masanın üzerinden eğilip kulağına fısıldayamazdım. Ayıp olurdu. Kasanın önündeki kuyruk uzundu, ama kimse kimsenin önüne geçmeye çalışmıyordu. Waffle'larımızı yedik. Babayla kız kalkıp gittiler ve tam o sırada dört kişilik bir aile masanın köşesini kapmak için yerinden fırladı, ıslak eldivenlerle berelerini masaya bıraktılar, üzerlerinden buharlar çıkan ceketlerini sandalyelere astılar, ayaklarında ağır, hantal

kayak botlarıyla sıraya girdiler, bağıra çağıra siparişlerini verdiler, terlemiş perçemlerini birbirlerinin alınlarından kaldırdılar, peçetelere burunlarını sildiler, iyice yayıldılar. Ağızlarından çıkan bakterilerle kaplı son lokmamı ağzıma tıkıştırdım, istememe rağmen o bakterileri soludum, kapıların çarpılma sesi kulaklarımda patlıyordu, dışarı çıkmalıydım. Sonra oradan ayrıldık ve yokuş aşağı kayarken düşmedik. Arabaya geldiğimizde Stein akşam yemeğini birlikte yiyelim mi diye sordu. Hatırladığım kadarıyla başka bir planım yoktu. Fırına atabileceği bifteği varmış. Biftek pamuk gibi olurken biz de film seyredebilirmişiz. "Pamuk gibi" lafını sevmedim. Bu karanlık geceyi Stein'da geçirmek belki keyifli olabilirdi. Pazartesiye daha çok vardı ayrıca. Pozitif olacaktım. Kayaktan sonra fırında bifteği gözümde canlandırdım. Çocukluğumla bir ilgisi vardı. Ama cumartesileri değil, pazarlarıyla. Aile kurabilecek biri miydim acaba, merak ettim. Margrete'nin bu konuda bir yeteneği vardı. Aile kurmak istiyordu. Bendeyse hiç aile kurma isteği yoktu, gerçi böyle bir istek neye benzerdi onu da bilmiyordum. Bir aileye sahip olmanın pratik bir şey olduğuna dair bir duygum vardı çünkü herkes aileydi, çünkü toplum aile etrafında örgütlenmişti, özellikle de önemli günlerde. O zaman ben de çoğu insan gibi günün birinde aile kuracak, ailemle aile şeyleri yapmaya başlayacaktım, tıpkı Stein'la sevgili şeyleri yaptığım gibi. Bu insanın içini karartan bir düşünceydi. Bir daha asla dişe dokunur bir değişiklik olmaması. Bu ne olabilirdi ki? Çocuk, diye düşündüm, Margrete'nin çok sahip olmak istediği. Margrete muhtemelen hamile diye düşündüm, birden bunu hissettim. Bu beni biraz mutlu etti, yani bir şeyler hissetmem, ama hissettiğim doğru mu acaba diye telefon edemezdim çünkü muhtemelen doğru değildi, o zaman da yaptığım nezaketsiz ya da neredeyse zalimce olurdu. Zaten o da son defasında olanlar yüzünden birkaç ay geçmeden bir şey söylemezdi ki.

"Ne dersin?" dedi Stein.

Duymadığım bir şey mi söylemişti?

"Dinliyor musun?"

Kafam karışmış gibi görünüyordum herhalde, elimi tuttu, onunla gelmem gerektiğini düşündüğünü söyledi, onunla gittim, o bifteği hazırlarken mutfakta yanında durdum. Bir şey yapabilir miyim diye sordum, ama patatesleri çoktan soymuş, salata sosunu hazırlamış, her şeyi planlamıştı, başka planlarım var deseydim bunu nasıl karşılardı acaba, merak ettim. O zaman ona planlarımı açıklamam gerekecekti, o da bifteği tek başına yemek zorunda kalacaktı. Onu masanın başında tek başına biftek yerken hayal ettim, haline üzüldüm ve sırtını sıvazlamak istedim, ama masanın başında tek başına oturmuyor, lavabonun önünde benimle duruyordu, sırtını sıvazlamam yanlış olurdu. Şu an kendinle ol diye düşündüm, şu an Stein'la ol diye düşündüm, seyredeceğimiz bir filmden söz etmişti, adı "Okuyucu"ydu. "Bir kadeh şarap alır mısın?" diye sordu, riske girip "Evet," dedim. Elimizde kadehlerimiz divanda yan yana oturuyor, biftek fırındayken film seyrediyorduk, az sonra salonu güzel bir koku sardı. Normalde böyle olurdu, doğal olarak. Film İkinci Dünya Savaşı öncesinde değişik bir çift hakkındaydı. Kadın adamdan yaşlıydı, ama cinselliği ve zevklerini genç adama tattıran kadın olduğundan, genç adam ondan kopmayı bir türlü başaramıyordu. Okuldan çıkıp doğru yaşça ondan büyük kadına geliyordu ve sevişiyorlardı, sonra genç adam kadına kitap okuyordu. Sonra savaş patladı, ayrıldılar ve savaş bitmeden önce tekrar bir araya gelemediler, ta ki kadının bir toplama kampında gardiyanlık yapmakla suçlandığı mahkeme salonunda karşılaşmalarına kadar. Adam seyircilerin arasındaydı. Zaman geçmiş, adam büyümüştü, kadın onu tanımadı. Kadın suçlu bulundu ve mahkeme sırasında adam kadının okuma yazma bilmediğini keşfetti. Bu her şeyi açıklıyordu. Savaştan önce o kitap okurken kadının neden bu kadar

dikkatle dinlediğini, neden mahkum olduğu şeye mahkum olduğunu açıklıyordu, eline tutuşturulan kâğıtlarda ne yazdığından haberi yoktu. Ama bunu itiraf edemiyordu, o yüzden mahkumiyetini kabullendi. Şematik ve duygusal, Hollywood usulü soykırım, kadın oyuncu Kate Winslet'ti, Stein kendini iyice filme kaptırmıştı. Kadının bacakları arasında hayallere kapılıp giden okullu oğlan oydu, kadına giden yolda deliler gibi bisiklet süren genç oğlan. Onlar iş üzerindeyken Stein onlarla birlikte iç geçiriyordu, oğlanın kadına okuduğu her sözcüğü yaşıyordu, onlarla aynı odadaydı, heyecanın dozu arttığında öne doğru eğiliyor ve daha hızlı nefes alıyordu, hüzünlü bir şey olduğunda kolumu sıkıştırıyordu, üzgün bir ifadeyle, yandan görebiliyordum. Sonunda her şey yerli yerine oturduğunda, kadının suçsuzluğu ve aslında bir kurban olduğu anlaşılıp da aşkları temize çıktığında Stein'ın gözleri yaşardı.

En azından taş* değilmiş dedim kendi kendime. Hissedebiliyor. Ama ben soğuktum, taş gibi? Yine de film izlerken duygulanmadığım için kendimi suçlayamazdım. Görmüyor muydu ya? Filmin sınanma, dram, anlam arayışımızı nasıl sömürdüğünü görmüyor muydu? Filmi daha önce izlemişti. Filmi bu taşı yumuşatsın da birlikte duygulanalım diye mi koymuştu? Taşın ağlayıp ağlamayacağını görmek için mi, ağlayamıyordu işte, ağlanacak şeydi bu. O küçücük, sıkışmış dünyasında daha büyüğüne ihtiyaç duyuyordu, tıpkı benim gibi, tarihle bütünleşmek için bir film seyretmişti, tıpkı benim posta çalışanlarıyla bütünleşmeye çalıştığım gibi ve böyle bir film seyrederek buna yaklaşacağını sanıyordu. Kaskatı kesilmiş zihnini hamur gibi yoğurup yumuşatmış, başa çıkamadığı umutsuz dünyadan kopup gittiğini hissetmişti, film bitene, biftek hazır olana ve değiştirmeye

* Stein, Norveççe taş anlamına gelir. (ç.n.)

çalışmaktan ümidi kestiği sefil gerçekliğe geri dönene kadar. Benliğinden binlerce kilometre uzaktaydı, tıpkı benim gibi.

İlk akşam yemeğimizde bana söylediği şeyi hatırlıyorum, tozpembe yaşam masalının nereye kaybolduğunu her zaman merak ettiğini söylemişti. Bu aklıma kazınmıştı. Çünkü ben de hep kendi masalımın başlamasını beklemiş, ama yok yere bu kadar çok bekleyince masallara inanmayı kesmiştim. Edindiğim izlenime göre o da masallardan vazgeçmişti, bunda çok tanıdık ve insana güven veren bir şey vardı. Masallara inanan biriyle birlikte olmak ürkütücü olabilirdi çünkü böyle biri sonunda illa ki hayal kırıklığına uğrardı.

Sonra aklıma mektup geldi, çünkü mektubun üzerinde durduğu masada yemek yiyorduk. Masal ona mektup şeklinde gelmiş olmasın? Karşılıksız bir aşk hakkında bir masal? Stein'ın sevdiği kişi, aşkına karşılık vermiş ama başka bir ilişkinin içindeymiş, o yüzden Stein benimle yetinmek zorunda kalmış mesela? Stein yine de umudunu kesmemiş? Bu bir Amerikan filmi olsaydı, diye düşündüm, seyirci mektupta neler yazdığını bildiğinden sevdiğine kavuşamadığı için ona yazık olduğunu düşünürdü, ama sevdiği başkasını severken sevildiğini düşünen bana da yazıktı. Bana yazık mıydı?

Yemeğin sonuna doğru hole çıktı, üzerinde mor ipek kurdelesi olan parlak siyah kâğıda sarılı dört köşe bir kutu getirdi.

"Ortak bir hediye," dedi.

Biraz huzursuzca paketi açtım, kutunun içinde mor renkli plastik bir zımbırtı vardı. Onu kutudan çıkarıp ne olduğunu sorunca kızardı. Kullanım kılavuzunu verdi, kötü bir İngilizceyle yazılmıştı, bunun bir seks oyuncağı olduğunu anlamam biraz zaman aldı. Bir süre önce bu konuya değinmiştik, ama ciddiye

almamıştım. Dildo kullanmayı deneyip denemediğimi sormuştu. "Tüm modern kadınların şifonyerinde bunlardan bir tane yok mudur?" demiştim. Şaka yapmıştım, ama belki de *ciddi* olduğumu sanmıştı. Dinlememişti, eğer şu an yaptığına bakılırsa. Yüzümden bir şey belli etmemeye çalıştım ve Dag'ın ironi üzerine yazdıkları aklıma geldi. Stein internette en beğenileni aldığını söyledi, bu model kesinlikle başı çekiyormuş. Nasıl kullanıldığını sordum, rahatsız oldu, belli ki kendiliğimden anlayacağımı sanmıştı. Omuzlarını silkip şarap almaya kalkıncaya kadar aramızda tuhaf bir sessizlik oldu, ben de hediyeyi tekrar paketine koydum.

Yatmaya gittiğimizde, öpüşürken, tam sevişecekken yataktan kalktı, salona gitti ve elinde onunla geri geldi. Aleti çalıştırmayı denedi, titreşmesi gerekiyordu ama titreştiremedi. Şifonyerin üzerindeki lambanın altında alete uzun uzun baktı, lastiğin neredeyse saydam olduğunu gördüm. Birdenbire çalıştırmayı başardı, alet vınladı, titreşti, Stein lambayı kapattı ve aleti bacaklarımın arasına yerleştirip güzel mi diye sordu.

"Gayet iyi," dedim.

Aleti tekrar havaya kaldırıp baktı, üç farklı hızla titreştirmeyi beceriyordu şimdi, bunları sırayla üzerimde denedi ve her seferinde güzel mi diye sordu ve ben her seferinde "gayet iyi" diye cevap verdim.

Aletin titreşen ucunu içime soktu, diğer ucunu da klitorisimin yakınına bir yere yerleştirdi, üstüme yatıp aletle birlikte içime girecekti. Terbiyeli ya da terbiyesiz bir lafla açıklama yapmadı ama bunu söylemeye uğraşıyor diye düşündüm, yanlış anlamış olabilirim, sonunda başardı, aletin titreşimini o da duydu, *mesele* buydu demek. Beşinci kez cevap verdim: "Gayet iyi."

Gelmesi her zamankinden daha uzun sürdü, yan tarafa uzandı, aleti içimden çıkardı, alet vınlamaya ve titreşmeye devam

ediyordu, kapamaya çalıştı ama beceremedi, aleti yeniden gece lambasının altına tuttu, şimdi daha gürültülü vınlıyordu, kapatamadı, odadan çıkıp onu koridora bıraktı ama sesini hâlâ duyuyorduk, nihayet onu uzakta bir yere, belki de mutfakta bir çekmecenin içine koydu.

Başkaları da bizim gibi mi hissediyor, diye düşündüm yattığım yerde. Başkaları da birbiriyle bizim gibi mi sevişiyor? Bunu benim için yaptığını sanıyorum, benim için yaptığını hissediyorum, yeterli olmak istiyor, bir şeylerin eksik olduğunu düşündüğümü mü hissetti acaba? Neden hayır deyip geçmedim, neden gülmedim, neden gülmedi, neden bu içinden çıkamadığımız durumda dilsizce, sessizce, münasebetsizce kalakaldık?

Mektup diye düşündüm, bu gizli, utanç dolu mektupta ne tür bir dil kullanılıyordu? Posta çalışanlarının yazılarındaki gibi dosdoğru, dolaysız, benim yazdıklarımdan çok farklı ve o yüzden de hayran bırakan bir dil miydi? Belki de gece gizlice kalkıp mektubu bulmalı, bizimki olmayan mutsuz bir aşk hikâyesine karışmış mı keşfetmeliydim. Masal eni konu onu da bulmuş mu keşfetmeliydim, bu pek çok şeyi açıklayacaktı.

Ama diye düşündüm, karşılıksız bir aşk hikâyesi de bir masala konu olabilir, o zaman benim hayatla yaşadığım karşılıksız aşk da pekâlâ bir masala konu olabilir.

Ertesi gün, bir gün önce yaptığımız gibi Ullevålseter'e gittik. Kayak turumuzu yeniden attık. Ama bu başka bir kayak turuydu. Başta aynısı gibi gidiyordu. Bugün de bir gün öncesiyle aynı sayıda insan pistteydi, sanki pazar günü kayak yapanlar cumartesi günü kayak yapanlarla aynıydı, öyleydi de büyük ihtimalle. Evvelki günkü kayak turunu hatırlamaya çalıştım, evvelki günkü turu tekrar gözden geçirdim, bir sonra neler olacağını hayal ettim, Ullevålseter'deki kalabalık, waffle'lar, daha

Sognsvann'dayken waffle'ların tadını alabiliyordum, ama sonra Stein biriyle çarpıştı. Düzlüğe çıkmadan, göle gelmeden önceki son dönemeçte iri yarı bir adam dümdüz Stein'a girdi. Yere düştüler, Stein ayağa kalkamadı, ayağının üzerine basamıyordu, ayağı kırılmıştı belki de. İstemesem de ambulans çağırmak zorundaydım. Ambulans yarım saat sonra geldi. Biz orada beklerken pek çok kişi durup yardıma ihtiyacımız olup olmadığını sordu, herkese ambulansın yolda olduğunu söyledim. Bir kadın Stein'ın altına sermem için kazağını verdi, adresini not aldım, geri göndereceğime söz verdim. Ambulans geldiğinde herkesin pistten ayrılmak zorunda kalması, herkesin bize bakması utanç vericiydi. Stein fazla bir şey demedi, belli ki canı yandığında insan az konuşuyor, bunu hatırlasam iyi olur. Bizi acile götürdüler, Stein'ı sedyeyle içeri taşıdılar, ben de yakını olarak peşlerinden girdim. Uzun, pis, acıklı, öksürüp tıksıran bir kuyruk vardı. Bizi Volvat'a* götürmelerini söyleyecektik ama artık çok geçti. İçerideki hava mikrop doluydu, tuvaletler kokuyordu, ama onu bırakıp eve dönemezdim. Sonunda sıra ona geldi, ayağının röntgenini çektiler. Kırılmıştı. Demiştim der gibiydi sanki. Ayak sadece burkulmuş olsaydı ambulans daha da utanç verici olacaktı. Ayağı alçıya aldılar, doktor altı hafta alçıda kalacak dedi. Stein'ın canı sıkıldı, ama koltuk değnekleri satın aldı ve eve dönmek için taksiye bindik. Onu yukarı çıkartıp yatağına uzanmasına yardım ettim. Acilden annesini aramıştı, kadın yoldaydı. O gelmeden ben gittim. Arabayı almam gerekiyordu.

Eve geldiğimde, aşk mektubu, diye yazdım, ilan-ı aşkla geldiğinde, her şey açıklandığında artık tamamdır. Beyazın üzerinde siyahla yazıldığında: Seni seviyorum. Bu sözleri asla söylememiştim, şimdi bunu bilinmeyen bir tutkuyla, şu âna kadar bilinmeyen bir umutla yazıyordum. Yön belliyse, hedef netse

* Özel bir hastane (ç.n.)

tereddüde mahal yoktu, yeni gizli aşkım klavyeyi dövüyordum âdeta. Kibarlıktan yapman gereken işler, ödenmemiş faturalar, satın alınmamış Noel hediyeleri, parkmetrede tik tak ilerleyen zaman yüzünden dikkatin dağılmasın, bu türden şeyleri unut, ama başkalarını hatırla, basılması gereken düğme kendi içinde, bu düğmeye basmayı hatırla, aydınlanmanın zirvesine tırman, kalbinin derinliklerinden avazın çıktığı kadar haykır, daha fazla ilerleyemedim, ama biraz mesafe kaydettim yine de değil mi?

Rolf Møllergata'daki toplantıyı iptal etti, sırtı tutulmuştu, bacakları onu birkaç gün daha ofise taşıyamayacaktı. Møllergata'ya hafif bir bulantıyla ben gittim. Postkom şefi medya eğitimi kursuyla ilgili neler duymuştu, bizi işten mi atacaktı? Yolda ağaçları saydım, önlerinden geçerken sanki küt küt atan kalbim, çok ısınmış metabolizmam, kan dolaşımımın vızıltısı, çıtırdayan, kütürdeyen bu gürültülü makinenin ta kendisi olan ben onların kıymetli varoluşlarını tehdit etmişim gibi başlarını salladılar, makinenin tekerine taş konulmuştu. Üzerimde kırmızı bir kazak vardı, yumuşatıcı bir etkisi olacağını umuyordum, cenazeden bu yana ilk kez Postkom müdürüyle tek başıma olacaktım. Korka korka kapıyı çaldım, "Girin," dedi, Rolf'u sordu, sırtının tutulduğunu söyledim, üzüntülerini belirtti, kursu verdiğimiz toplantı odasına inerken önden yürüdü, söylenenler duvarlara siniyor mu acaba diye merak ettim. "Buyrun," dedi, oturdum, o gün olduğu gibi masada kimsenin elini sürmediği sandviçler duruyordu. Kurstan bahsetmedi, keyifli gözüküyordu, bir heves öne eğilip yerel İşçi Partisi kollarından direktife karşı yığınla itirazın geldiğini söyledi.

"Yani on altı tane gelmiş," diyerek kendini düzeltti. "Ama bu daha başlangıç," dedi, "üç ay daha var, şaşırmayacağım eğer... evet, cesaretimizi kaybetmeyelim!" dedi. Son aylarda ülkenin dört bir yanını dolaşmış ve kendi sendikasının üyeleri, İşçi

Partisi'nin yerel üyeleri, eyalet meclisi üyeleri ve gençlik kolları temsilcileriyle görüşmüştü, iyimserlikten vazgeçmiyordu.

"Ama sizlerin iyimser olmadığınızı biliyorum," dedi, "kendinizi iyimserliğe kaptıramazsınız," diye düzeltti, "bu da esasında iyi bir şey," dedi, "birilerinin ayaklarının yere basması gerek."

O kişi olmak istemiyordum. Onun gibi iyimser olmak istiyordum ben. Neden peşin peşin üzülüyoruz ki, diye sordum kendime. Posta Hizmetleri şefinin direktifin henüz yürürlüğe girmediğine sevinmesinin tadını çıkarmak yerine neden direktifin yürürlüğe gireceği gün için kederleniyordum ki, belki de yürürlüğe girmeyecekti, en azından protesto edilmeksizin, birtakım koşullar öne sürülmeksizin. Dere tepe demeden seyahat etmenin yorucu olmasına karşın insanın moralini de yükselttiğini söyledi çünkü herkes sorunun tabandaki posta çalışanlarıyla İşçi Partisi üyelerinin değil, partinin üst kadrolarıyla Brüksel elitinin olduğunu, onların tüm direktifleri ne olursa olsun geçirmeyi başardıklarını düşünüyormuş. Ancak hâlâ bir ara yol bulunacağı ümidi mevcutmuş. Posta direktifine karşı muhalefet o kadar büyükmüş ki Postkom'un bazı talepleri kabul edilebilirmiş ya da erteleme olabilirmiş, diğer ülkeler erteleme almışlar mesela. Posta çalışanlarını her zaman için, çalışan olarak kendilerine odaklanmak yerine toplumsal sonuçlara, yani halka ve işyerlerine sunulan posta hizmetinin özellikle de kırsal kesimde kötüleşmesine odaklanmaları konusunda teşvik ettiğine beni temin etti. Davanın geleneksel bir "AB'ye Hayır" kampanyası olarak algılanmamasına odaklanılmalıydı. Direktifin yürürlüğe sokulmamasının Avrupa Ekonomik Alanı Serbest Ticaret Anlaşması'yla ilgili olumsuz sonuçlar doğurmayacağına halk ikna edilmeliydi. Lafını tekrarladı ama maksadı da buydu zaten. Bilerek isteyerek tekrarladı, onunla benim tekrarlamalarım arasında fark vardı, benimkiler ne bilerek ne de isteyerek oluyordu. Aslında tam manasıyla tekrarlama diye bir şey yoktu da, insan

olduğumuzdan ve insan hayatı sürdürdüğümüzden varmış gibi görünüyordu. Stein'ın kayak pistinde düşüşü, Rolf'un sırtının tutulması bana bunu hatırlatıyordu. Önüme bir yığın bilgilendirici yazı ve broşür koydu, bunlardan yüzbinlerce dağıtıldığını ve İşçi Sendikası'ndaki diğer sendika temsilcileriyle irtibatı yoğunlaştıracağını söyledi.

"Ama," dedi bana dönerek, "yalnızca yüz on dört günümüz kaldığını düşünürsek?"

"Kafayı çalıştıracağım," dedim. Bir atılım yapmak üzere olduğumu hissettiğimi söyledim. Bunun ne olduğunu merak etti, kafamda şekillendirmek için biraz daha zamana ihtiyacım olduğunu söyledim.

"Ama bana güvenin," dedim onun coşkusuna kendimi kaptırıp. Yeni yıldan sonra tekrar buluşmak için anlaştık.

"Bana güvenin," demiştim, "bir atılım yapmak üzereyim, böyle hissediyorum," demiştim. Kurstan bahsetmemişti, belki de katılanlar ağlayan iletişim danışmanına acımışlardı da patronlarına şikâyet ederek yaraya tuz basmak istememişlerdi. Bu umutsuz bir düşünce değildi. İnsanın içini ısıtan bir düşünceydi, posta çalışanlarının gösterdiği bu varsayıma dayalı duygudaşlık Møllergata'dan Stortorget'ye yürürken içimi ısıttı, o sırada güneş beklenmedik bir şekilde yüzünü gösterdi, yeni oluşmuş, güzel bulutların kapladığı gökyüzüne başımı kaldırdım, bir tanesi eldivene benziyordu, Noel için Stein'a eldiven alacaktım! Stein'ın eldivenleri var mıydı hatırlamaya çalıştım, sanmıyordum, Ullevålseter'e gittiğimizde vardı, bunu hatırladım, çünkü onları kazakla birlikte kaldırmıştım, kazağı unutmuştum, yollamam lazımdı. Ama eldivenleri varsa bile bir çift daha olsa ne çıkardı, benim birkaç tane vardı. Ferner Jacobsen'ın erkek reyonuna girdim, bir sürü eldiven baktım. "Eldiven her zaman lazım," dedim tezgâhtara bu kadar ipe sapa gelmez bir laf ettiğim

için utanmadan önce, ama adam aptalca bir şey söylediğimi düşünmüyor gibiydi çünkü "Tabii ki eldivene ihtiyacımız var," dedi, "eldiven daima güzel hediyedir." İpe sapa gelmez bir lafın önemsizliğine rağmen gerçek olabildiğini düşündüm. İyi Noeller dediğimizde tüm kalbimizle iyi Noeller diliyor olabiliriz, kelimelerden çok onlara eşlik eden duygular önemlidir. Tezgâhtar siyah buzağı derisinden yapılmış, parmakları boyunca dikişi olan bir çift eldiven önerdi, onları seçtim. Eldiveni paketlerken bir defasında eldiveninin tekini kaybettiğini, çok üzüldüğünü çünkü eldivenin yurtdışından, Londra'daki Harrods mağazasından alınmış güzel ve pahalı bir eldiven olduğunu anlattı. Kaybettiği eldiveni haftalarca aramış ama nafile, sonunda diğerini de atmış, birini kaybettiğine göre diğeriyle ne yapacakmış, ama bir de ne görürsünüz, ertesi gün diğerini bulmuş. Yalan bu diye düşündüm, bir yerlerden arakladığı bir hikâye. Tezgâhtar dünyanın tuhaflığı, eldiveni torpido gözündeki fosforlu yeleğin içinde bulması karşısında başını salladı, eldiven nasıl olmuş da oraya girmişti? Samimiymiş gibi görünüyordu, bu garip hikâyeyi benimle, müşterisiyle paylaşmıştı. Belki de gerçekten böyle bir şey olmuştur diye düşündüm, belki de ben onun için önemsiz biri değilimdir. Tabii ki hayatında daha önemli insanlar vardı, ailesi, arkadaşları gibi, ama burası onun işyeriydi, eldiven satmak da işiydi, belki de her gün buzağı derisi eldivenler satmıyordu, etrafıma bakındım, yaklaşmakta olan Noel'e rağmen dükkânda çok fazla müşteri yoktu. Ben de bir şey söyleyerek karşılık vermek istedim.

"Bu eldiven hikâyesi âdeta kurgu," dedim hiç ironi yapmadan, adamın yüzü aydınlandı ve müteşekkir bir ifadeyle bana baktı.

"Değil mi," dedi, "âdeta kurgu," dedi sanki ona bir iltifat etmiş, bir hediye vermişim gibi derin düşüncelere dalarak, gururla tekrar etti. Bu kadar kolaydı işte. Eldivenler paketlenmişti.

Üzerinde İyi Noeller yazan kalp şeklinde bir etiketi paketin üzerine yapıştırdı.

Evde Ullevålseter'den getirdiğim çantayı buldum, kazak en alttaydı. Daha önce göndermediğime utandım, aklım neredeydi? Kazağı unutmuştum, çok önemli olmadığını düşünmüştüm, pek güzel bir kazak değildi. Aklım neredeydi? Kazağa değer biçmek de neydi ki? Kadın iyilik yapıp kazağını ödünç vermişti, ben de tutmuş kazağın yeterince güzel olmadığını mı düşünüyordum? Numarayı buldum, kazağı bugün göndereceğimi belirten bir mesaj attım, geri dönüp teşekkür etti. Holtet'deki postaneye geldim, kapanmıştı, Nordstrand'daki hâlâ açık olan postaneye gittim, hatırladığımdan farklıydı. CD ve kitap satıyorlardı, bekleme süresi bankadakinden kısaydı. İçi korumalı büyük bir zarf ve içinde Noel şarkıları olan bir CD aldım, eve döndüm, kazağı holdeki sandalyenin üzerinde gördüm. Elde örülmüş bir kazağın benim evde hiç işi olmazdı, kazak belki de kuşaktan kuşağa kullanılmıştır diye düşündüm, bir anlamda onu değerli kılmak için. Ait olduğu kadını gözümün önüne getirmeye çalıştım, ama beceremedim. Sabit diskte kayıtlıydı, biliyordum, belleğimde bir yerdeydi, sabit diskimde ne kadar çok şeyin kayıtlı olduğunu düşünmek tuhaftı, başkalarının benim resmimi ya da sözlerimi belleklerinde yeniden canlandırabilecekleri düşüncesinden hoşlanmadım, bir sürü aptalca şey yapmış, insanların kazaklarına özen göstermemiştim. Kazağı iki parmağımla tutarak havaya kaldırıp masanın üstüne taşıdım. Aslında kazağı yıkamalıydım, ama yünün kuruması zaman alırdı ve ben onu bugün yollayacağıma söz vermiştim. Belki yıkarsam çekerdi ve daha da büyük bir kusur işlemiş olurdum, eğilip kazağı kokladım, inanılır gibi değildi. Masanın üzerindeki yabancı kazağa bakıp durdum ve eğilip yeniden kokladım. Bu kadının kokusuydu bu, altına

imzamı atabilirdim, belirli bir insan kokusu. Korktuğum gibi iğrenç falan değildi. Benim de böyle bir kokum vardı, kıyafetlerime sinen, yakınımda duranların fark edebileceği bir kokum, evet, şüphelendiğim şeyin onaylanması için kazağı koklamıştım. Kokuyordum ve kokum beni ele verebilirdi, kendimi hangi sözcüklerle sunarsam sunayım saklayamazdım. Koku pek çok kapsamlı anlamı olan sessiz bir işarettir, bunu anlamıştım, peki posta çalışanları daha ilk günden kokumu alıp her şeyi anlamışlar mıydı acaba?

Kazağı olabildiğince güzel katladım ve bir teşekkür kartı, Noel şarkılarının olduğu bir CD ve Stein'ın koltuk değnekleriyle olan bir fotoğrafını zarfın içine koydum. Sıra şimdi daha uzundu, Berlevåg'a, Bodø'ye, Bergen'e ve Belçika'ya hediyeler yollanacaktı çünkü insanlar Noel geldiğinde birbirlerine iyi davranmak istiyorlardı. Sabırsızlanmamaya çalıştım, bu zamanı araştırma olarak fatura edebilirdim çünkü postaneleri tanımadan posta direktifi üzerine çalışamazdınız. Zarf Tåsen'a iadeli taahhütlü yollandıktan sonra sabahki koku mevzusuna aymama rağmen kafam daha iyiydi. Çünkü tüm farkındalıklar iyidir diye düşündüm, dünyada en iyi şekilde hareket edebilmek için koşulların gerçekten nasıl olduğunu anlamak gerek. Kendine has bir kokusu olan iyi kalpli kayakçı, posta çalışanının bana söylediğine göre iki gün sonra zarfı alacaktı, kadının zarfı açıp kazağı gördüğünde nasıl mutlu olduğunu, müziğe ve teşekkür kartına şaşırdığını, insanlara güvenilebileceğini düşündüğünü hayal ettim.

Dışarıda yıldızlarla dolu lacivert gökyüzüne ve karlarla kaplı çamların üstünden gülümseyen parlak aya baktım. Kartpostal gibi diye düşündüm, banal değil, sadece beklenmedik.

Cesur cevaplar vermelisin, dedim kendi kendime.

Noel kendini yineledi. Stein'ın annesi ona taşındı, her şeyine koşuşturdu. Noel'den önceki gece eldivenleri yanıma alıp ona uğradım. Annesi kısaca merhaba dedi, onunla bir kez karşılaşmıştım. Truls elinde bir arabayla salonda, yerde oturuyordu, bana bakmadı. Belki ona da bir hediye almalıydım, onu unutmuştum. Ama Stein bana hediye almamıştı, iyileştiğinde hediyemi alacağımı söyledi. Annesinden seks oyuncakları satan dükkâna gitmesini isteyemezdi tabii ki, olaya alaycı yaklaştığım için kendime kızdım çünkü Stein'ın niyeti kötü değildi. Ayrıca Stein bana hediye almadıysa benim de Truls'a hediye almamamın bir zararı yoktu. Sonra Stein'dan hediye gelmemesinin Truls'la bir alakası olmadığını düşündüm. Truls sadece bir çocuk dedim ve bunu daha önce anlamadığım için kendime kızdım.

Noel zamanı saat iki gibi anneme gittim, Margrete oradaydı zaten. Hep yaptığımızı yaptık, Margrete karbon ayak izi düşük olan beyaz ve kırmızı lahana turşusu yapmıştı, organik, patatesleri soydu. Ben tamamen organik ve yine karbon ayak izi düşük olan meyveleri soydum. CD çalar en sevdiği Noel şarkısını çaldığında Margrete ağlamaya başladı. Gözlerinden akan yaşlar domuz pirzolasının üzerine damlarken hiç sesi çıkmıyordu. Bunu gördüm çünkü tamamen tesadüfen ondan yana bakmıştım. Belki de tesadüf değildi. Margrete'nin bir şey söylememi istemediğini hissettim. Trond geldiğinde ona garip bir şekilde sarıldı. Söylemedikleri bir şey vardı. Annem Stein nasıl diye sordu. Annesinin geçici bir süre için onun yanına taşındığını söyledim. İyi olmuş gibisinden başını salladı. Saat dörtte masaya oturduk. Trond işin nasıl gittiğini sordu. Zamanı gelmiş miydi? Posta direktifinden söz ettim, ilgilenmiyor gibi göründüler. En nihayet meyve salatası sofraya geldiğinde bir şey demediler. Tarife göre yapmıştım ama umduğum gibi lezzetli olmamıştı. Hep tarife

göre yapıyorum çoğu şeyi diye düşündüm, ama umduğum gibi lezzetli olmuyor. Aslında bana herhangi bir söz verilmemişti diye düşündüm, konu ister meyve salatası ister başka bir şey olsun. Ancak sanki birisi işi tarifine uygun yaparsam ödüllendirileceğimin sözünü vermiş gibiydi. Ama işte ne lezzeti vardı ne de kokusu, bir parçacık tat yalnızca. Başka tarifler var mıydı, internette mesela? Yine sohbeti kaçırmıştım, kesin annemin kalçasından söz ediyorlardı. İroni yapma deyip kendimi toparladım, ironi bitti artık dedim, yetti artık ironi! Uzaklaşmak istemiyordum, dahil olmak, orada olmak istiyordum ama o noktaya numara yapmadan nasıl geliniyordu? Ben numara yapmadan nasıl o noktaya geliyordum, *insan* falan değil, ben! Televizyondaki "İmdat, Noel tatili" programını gülmeden seyrettik, sanki hiç çocukluk yaşamamışım, gösterilen filmdeki çocuklar gibi içimden gelen bir şeyleri hiç yapmamışım gibiydi. Bunun sadece bir film olduğunu kendime hatırlattım, eğlendirme amaçlı aptal bir Amerikan filmiydi, ciddiye alınacak bir şey değildi. Truls'u Ullevålseter'e çıkan yolda, Ullevålseter'de çok şekerli waffle'ı yerken, Stein'ın salonunda yerde oturmuş hayal etim, ona acıdım çünkü onda da bu eksikti, koşan, gülen, düşen, bağrışan, birbirlerinin alnındaki nemli perçemleri kurulayan, sesleri ve hayat dolu olmaları sinirime giden diğer küçük kayakçılarda olan şu içinden geleni yapma duygusu; onda gördüğüm o çok mesafeli çocuğun aslında kendi çocukluğum olduğu gerçeğiyle çarpıldım. Masayı topladık, elimizde kahvelerle divanda oturuyorduk, annemin yaptığı kurabiyeler de vardı. Şimdi ne olacaktı? Trond anne babasından gelen paketi açtı, oymalı kemik saplı bir av bıçağıydı bu, annem gördüğünde yüzü tuhaflaştı, Harald'da da bunun aynısı vardı dedi, sonra sustu, kızardı. Babam öldüğünden beri ilk kez onun adını andığını duymuştum. Sonrasında gelen sessizlik can sıkıcıydı. Trond anne babasına ayakkabı kutusu içerisinde bir şişe iyi şampanya vermişti, böylelikle hediyenin şişe olduğunu anlayamayacaklardı, fakat onlarla biraz önce

konuştuğunda komşunun onlara iki şişe iyi şampanya getirdiğini söylemişlerdi.

"Üçüncüde hayır vardır," dedi Margrete.

Cep telefonum çaldı, Stein eldivenler için teşekkür ediyordu, ne söylediğimi, nasıl cümleler kurduğumu, onlarla nasıl konuşuyorsam Stein'la da öyle konuştuğumu, ilerleme kaydetmediğimi, her zamanki gibi yetersiz kaldığımı duymasınlar diye yanlarından uzaklaştım. Ne hediyeler aldığımızı birbirimize anlattık, ahım şahım şeyler değildi, "Truls'a selam söyle," dedim. "Ne?" dedi. "Truls'a selam söyle," diye tekrarladım, "ona getirmeyi unuttuğum bir hediyem var," dedim, bunun yalan olduğunu düşünmüyordum. Trond bir konyak aldı, Margrete tabii ki içmiyordu. Yeni banyo havlularım oldu ve dokuz gibi eve döndüm.

Eve gelince En Hakiki'ye verilecek teklifi yazmak için bilgisayarı açtım, keyfimden değil, yapmak gerektiğinden, bitsin ki ben de posta direktifine yoğunlaşabileyim diye. En Hakiki muhtemelen başarılı olacak yazdım. Hakiki ve otantik ürünler için büyük bir pazar var, çünkü pek çok kişi kendini sahte gibi, taklitçi gibi hissediyor diye yazdım, ben de dahil olmak üzere, ama bunu sildim, belki içten söylenmişti ve gerçekti ama profesyonelce değildi. Sonra daha fazla bir şey yazamadım. Hakiki olan neydi? Margrete yiyeceklerden söz ederken sık sık hakiki olandan, has gıdadan dem vuruyordu. Bazı sebzeler diğerlerinden daha hakikiydi, organik olanlar, üzerlerine kimyasal madde sıkılmamış, sunni gübre kullanılarak üretilmemiş olanlar. Genleriyle oynanmış mısır tabii ki normal mısır kadar hakiki değildi, peki normal mısır hep şimdiki mısır gibi miydi? Birtakım şeyler, orijinal olanın artık ortada olmadığını düşünürsek hakiki olma özelliğini nasıl yitiriyor, sahte olmaya ne zaman geçiyordu? Bugünkü buğday eskiden olduğu gibi değildi herhalde? Elmaların ilk elmalarla alakası yoktu çünkü insanlar farklı türleri birbiriyle

karıştırmıştı. Köpekler, kurt olan ilk köpekler gibi değildi ama günümüz köpeklerine bu yüzden sahte diyemezdik. Eskiden evlilik dışı doğan çocuklar gayrimeşru sayılıyormuş, şimdi yeniden meşru olmuşlardı, tüp bebekler, laboratuvarda döllenip Hindistan'daki kadınların rahmine yerleştirilen çocuklar gibi, hakiki kavramı zor bir kavramdı. Bazı yerler diğerlerinden daha hakiki diye düşünüyordu Margrete, tatil yaptıkları yerler için, paskalyada Hardangervidda Doğa Parkı'ndaki Hole'de, yazın Kragerø sahilinde tatil yapıyorlardı, hakikiyle neyi kastediyordu? Eski evlerin iyi korunduğunu mu, yeni ev yapılmadığını mı yoksa eski tarzda yenilerin yapıldığını mı? Hakikiliğin yaşla bir alakası var mıydı, yani eskiler mi hakikiydi, peki yeni olan her şey bu yüzden sahte olabilir miydi? Bir alışveriş merkezi eski kiliseler gibi gerçek ve hakiki olabilirdi değil mi? Norveç'in batı kıyısını boydan boya geçen Hurtigruta feribotu hakikiydi, çünkü bu hat eskiydi. Bir şey anlamıyordum bu işten. Her zamanki gibi yaz gitsin, olmaz mı dedim kendi kendime, *önceden* yaptığın gibi, bitsin diye, dedim, çünkü eğer hakiki ve özgün olan eskilerse, önceden yazdığım tarzdaki yazılar, eskiden yazdıklarım, Dag'ın gitmesinden çok uzun süre önce yazdıklarım, repertuvarımdaki neredeyse en eski yazılar şimdi geceleri gizlice yazdığım teklif yazılarından çok daha hakiki ve özgündü. Hadi ya Ellinor dedim, yap gitsin! Felsefe yapmıyorsun, alt tarafı reklam işte, iletişim danışmanlığı! Tarifi uygula! Ama tarifi uygulamak istemiyordum, bu bana paradan başka bir şey kazandırmıyordu, doğal olarak, insana para da lazımdı, insanın parası olmak zorundaydı! Ancak şimdi ne tarifi uygulayabiliyor ne de tarife boşverebiliyordum çünkü insan biçimi, kalıbı bir kenara bıraktığında işler zorlaşıyordu. Ama aynı zamanda kalıbın, tarzın dışına çıktığınızda çok tuhaf, umulmadık yerlere de varabilirdiniz, Ibsen'in dediği gibi çıkış noktası en çılgın olanın alacağı sonuç en özgün olandı.*

* Peer Gynt, Henrik Ibsen IV. Perde. (ç.n.)

Ancak ben özgün olanı aramıyordum çünkü Jim Jarmusch'un dediği gibi özgünlük yoktu, yalnızca otantiklik vardı, ne demek istiyordu bununla? Yani yeni varoluşsal sorunlar yoktu, onları ele almanın yeni yolları vardı sadece, bazıları onları diğerlerinden daha büyük etki yaratacak şekilde, tamamı kendilerine has yollarla, açıkça kendi imzalarını atarak ele alıyordu, böyle bir şey bende yoktu. Hayır, yazdım. Bir şekilde var oluyorum işte, yazdım, sonra durdum. Belki de bu kavrama tam tersinden yaklaşmalıydım, sahte olandan? Taklit olandan. Hani şu batılı markaları taklit eden ucuz Çin malları gibi. Benim taklit etmeye çalıştığım gibi, ama kimi acaba? Özgünlük ve yenilikten dem vuran reklamlarla Dag'ın, Rolf'un, benim ve tüm Kraft-Kom'un ülkenin önde gelen iletişim danışmanlığı firmalarını taklit etmeye çalışmamız gibi. Çakma Gucci çantalar plastik bile olsa hakiki çanta değil miydi? Hakiki çakmalar! Hakiki ve safkan bir taklit olduğumu anladım. Ne olmuş yani, ne olmuş ha, taklit etmeyen kimse yok ki, diye abandım klavyeye, birlikte konuşabilmek amacıyla bir lisanı öğrenmek için taklit etmek zorundayız, ben iletişim kurmak istiyorum yazdım, sadece kendi kendimle konuşmak istemiyorum, sonra bilgisayarın üzerine kapandım, mahvolmuştum.

En Hakiki'nin arkasındaki adam hakiki miydi? Adamı google'ladım, sıradan bir kapitalist gibi görünüyordu.

Geceleri bilgisayarın başına geçip bir iletişim danışmanını konu alan yazımla uğraşıyordum. Rolf'a benziyordu, ona Bjørne adını verdim. Bjørne, en hakiki, en eski, hasın hası olmakta yarışan balık restoranı kaynayan bir bölgede açılacak balık restoranına iyi bir isim bulmakta zorlanıyordu. "Hakiki Eski Balıkçı," "Gerçek Eski Balıkçı," "Eski Gerçek Balıkçı," "En Gerçek Eski Balıkçı" ve "Gerçek Eski Balıkçıların Yeni Balık Lokantası"ydı önerilenler, ama meslektaşı ve kıdemli danışman Børge bu ismin çok

uzun olduğunu düşünüyordu. Bjørne bozulmuştu, "Hayat" sınavına girdiğimde en iyi notları ben aldım ama diye terslendi.

Gerisini getiremedim, ironi yapıyordum, hepsini sildim.

Noel'le yılbaşı arasında, posta direktifi yürürlüğe girdikten sonra Almanya ve Hollanda'daki posta görevlilerinin çalışma koşulları üzerine yapılmış araştırmaları okumaya başladım. Araştırmalara nüfuz edemiyordunuz doğrusunu söylemek gerekirse. Gizlenenleri çekip çıkartmak için her türlü analitik yeteneğimi kullanmak zorunda kalıyordum. Bir saat içinde posta çalışanlarının geçinemeyecek kadar az para kazandıklarını ve ertesi günün onlara ne getireceğini bilemedikleri büyük bir güvencesizlik içerisinde yaşadıklarını anladım. Bunu hem Rolf hem de Postkom müdürü söylemişti ama kendim de okumak istemiştim. Şimdi söylenenler doğrulanmıştı, bunun beni sarsması gerekiyordu, ama belgelerin ikna edici sonuçları karşısında hiç sarsılmamıştım, kendini tekrarlayan, sıkıcı ve fazlaca resmi bir dil kullanılmasına sinir olmuştum yalnızca. Posta çalışanlarının belirsiz geleceği ve fakirliğinin aradan kaynayıp gidebileceği tek bir falso yoktu. Her şey sözlü olarak ve sayılarla belgelenmişti, ancak fakirlik ve endişe konusu dikkatli ifadelere ve tedbirliliğe boğulmuştu. "Sosyal damping" lafı geçiyordu, ama bunun tek tek kişiler için somut anlamı kullanılan dille karartılmıştı. Dag'ın söyledikleri aklıma geldi; insanların hayatlarına dair en önemli kararlar onları ilgilendirenlere haber verilmeden, onlara sorulmadan, eleştirel zekâdan yoksun yerlerde alınıyordu.

Helga Brun'ü google'ladım, ama bir şey bulamadım. Belki de hiç yaşamamıştı. Belki de bir metafordu. Bir şeyin nedeniydi, ama neyin? Rudolf Karena Hansen'a mail atmayı aklımdan geçirdim, hikâyeyi soracaktım ancak mektup yazmayı seçtim. Mektubu katladım, eskiden kalma bir zarfın içine koydum. Pul

bulamadım. Oslo merkez istasyonuna gittim, bir yandan da çocukluğumdaki pul defterimi düşünüyordum, İngiliz kraliçesinin şeffaf plastik ceplere sokulmuş çeşitli renklerdeki yarım profili. Çeşitli renklerde Norveç posta borazanı, yirmi beş kuruşluklar, on kuruşluklar, Kral Olav'ın çeşitli renklerde yarım profili; pulları tasnifte, değerlendirmede zorluk çekerdim, mektupları tencerelerin üzerinde buhara tutup cımbızla zarftan sıyırır, havada kuruturken bir yandan da ender bulunan, hazine değerindeki o özel pulun, istiridyeye gizli incinin hayalini kurardım. Merkez tren istasyonu tuhaf bir biçimde boştu, sadece ülkenin yeni vatandaşları bir köşede takılıyorlardı, bir diğer köşede güvenlik görevlileri evsizleri kapı dışarı ediyorlardı, Narvesen dükkânı kapatmak üzereydi. "Pul çeşitlerinizi görebilir miyim?" dedim ve kadın anlamamış gözlerle bana baktı. Orada çalışan başka birini çağırdı, o da sağı solu epeyce karıştırdıktan sonra üzerinde Alexander Rybak'ın fotoğrafı olan dokuz buçuk kron tutarında bir pul buldu, böylece mektubumu yollayabildim. Pul koleksiyoncularının geleceğinin parlak olduğunu söylemek uygun olmazdı.

Pul koleksiyoncuları, onlar bizden yanadır! Pul koleksiyoncuları bizim tarafımızı tutar, onların sayısı çoktur, pul koleksiyoncularının çoğu oy kullanma hakkına sahiptir, etkileyicidirler, tuttuklarını koparırlar, zor hayaller peşindedirler, daha önce neden aklıma gelmediler ki? Tüm eyaletlerin pul koleksiyoncuları, posta direktifine karşı birleşin! Posta Hizmetleri'ni Koru ve Halk İçin Pullar, diye yazdım eve gelir gelmez, yeni kralın profil resmiyle notunu düştüm çünkü kraliyetçileri de yanımıza çekmemiz gerekiyordu. Buharı tüten pul tenceresinin verdiği çocukluk heyecanı yeniden aklıma geldiğinde klavyenin tuşlarına hevesle vurdum. Yaşasın kral ve kraliyet diye yazdım coşarak. Fyortların, dağların, pulların tuhaf elçileri, bizim elçilerimiz. Bizim arada sırada şık giyinen sebatkâr yardımseverlerimiz, belli

belirsiz atan kalplerimizin seçilmişleri, zor zamanların teselli-leri, endişeler içindeki zihinlerimizin başrol oyuncuları. Muğlak asaletinizi selamlıyoruz! Yaşlanan iddiasız kralımızı ve onun şiir, fotoğraf ve büyük ihtimal pul konusunda donanımlı, kültürlü kraliçesini, görünüşe göre pamuk gibi bir kalbe sahip kusursuz veliaht prensimizi ve tek başına annelere yüz kazandıran tövbekâr Sinderella'mız, orospumuz ve Meryem Anamızı, çıplak bedeni şehir ve kasabalardaki her yaştan erkeğin kafasında yaşayan film yıldızı veliaht prensesimizi selamlıyoruz! Onların dualitesini ve ikiyüzlülüğünü ve atlarla, köpeklerle, kızlarıyla ve ölülerle konuşan melekler meleği Prensesimizi baş tacı ediyoruz. Dar zamanda, zor zamanda, üstlerimizin büstlerine sığınıp en önemli mesajlarımızın, gönderdiğimiz en candan selamların ve iyi Noeller dileklerimizin üzerine yapıştırılan küçük dikdörtgenlerin üzerinde onların resimleri olsun istiyorduk, at kılıyla süslenmiş miğferleri başlarında, parlak süngüleri kollarında olan erkeklerin koruduğu, tecavüz olaylarıyla ünlü parkın ortasında tam bir pul gibi duran saraylar olmasa ne yapardık ki biz? Ah, kraliyet ailesi ve kızıl Posta Hizmetleri'nden ve onların soylu koruyucularından da kadim, mavi kanlı kral soyu, bırakın tasvirleriniz yapılsın ve bizlerin ıslak, istekli dillerimiz onları yalasınlar, yapılsın da mektuplarımızın yerlerine ulaşmasını garantileyelim.

Bu işe yaramazdı. Önemli olan o esnada hissettiklerimdi, duyduğum tutku. Saat on bir olmasına rağmen heyecan içinde Rolf'u aradım. Heyecanımı paylaşmadı, medya eğitimi kursu onu perişan etmişti. Çok önemli bir şey keşfettiğimi söyledim.

"Öyle mi?"

"Daireyi dikdörtgen yardımıyla açıklamaya kalkışıyoruz, yanlışımız burada," dedim. Ne demek istediğimi anlamadı. "Bir

meseleyi pazarlayacaksak eğer, mesele değişim ve içselleştirmeyse, bu iş dağları dümdüz eden, yangınları söndüren dile bırakılamaz." Hâlâ ne dediğimi anlamış değildi.

"Sen," diye sordum, "tutkunu, aşkını, en derin özlemlerini ve onların gerçekleşmesini, bir medeniyetin batışını engellemek için gerekli olan hevesini ve ciddiyetini ifade etme işini bir iletişim uzmanına mı bırakırdın?"

"Sarhoş musun sen?"

"Başka kelimeler bulacağım," dedim, "başka imgeler."

"Öyle yap," dedi ve kapamadan önce "İyi Noeller," diledi, bunu unutmuştum.

Bir daireyi daireler, bir üçgeni üçgenler yardımıyla açıklamak mı? Söylemesi kolaydı ama ya yapması? Yazılması gerekeni tarif etmek yerine onu yaz. Alman postacıların fakirliği ve gelecek endişeleri. Gururlu Norveç postacılarının büyük mücadelelerle kazandıkları sosyal haklarını kaybetme korkusu; ben bunu beceremediğimiştim, sıradan, başarısız bir gazeteciydim. Ama hayat belki de Ferner Jacobsen dükkânının erkek reyonundaki gibiydi, mesele insanın hangi kelimeyi kullandığı değil de hangi duyguların kelimelere eşlik ettiğiydi. Bu duyguları edinmeliyim. Bunu da söylemesi yapmaktan daha kolaydı. Edinmek tuhaf bir kelimeydi ama şu an Noel gecesiydi, bayram. Stein Truls ve annesiyleydi, ben Margrete ve Trond'a davetliydim ama yalnız kalmak istiyordum. Gözden geçirmem gereken, yaşamam gereken pek çok şey var diye düşündüm. Şüphe düşüncede, üzüntü ise insanın tüm benliğinde meydana gelir ve gözden geçirilemez, ama insan üzüntüyü yaşayıp geçirebilir, ben bir an önce geçirmek için sabırsızlanıyordum, imkânsız olandan imkânlar dahilinde en hızlı şekilde kurtulmayı kim istemezdi? Dag'ın kokusunu hatırlamaya çalıştım, gözlerimi kapatıp Dag'ın kokusunu çıkarmaya çalıştım, hafıza kartımda bir yerde olduğundan emindim,

sonra Dag'ın kokusu burnuma geldi, Dag'ın kokusuyla doldum, oda doldu, bundan kaçış yoktu, holde bile, hava almak için merdivenlerin önündeki kapıyı açtım ama merdivenlerde de Dag'ın kokusu çok yoğundu, kustum, ardından avaz avaz feryatlar, gözyaşları geldi, kramplarla başa çıkabilmek için uzandım, ne kadar uzun yattığımı bilmiyorum, kalktığımda gece olmuştu, insanın içine girmiş ve bünyesinin kaldıramadığı şeyi içinden çıkardığında hissettiği gibi kendimi bomboş hissettim. Kral'ın televizyon konuşması vardı, yılbaşıydı, büyük lafların, büyük müziklerin zamanıydı, kendi yansımamı ve Nærnes ya da Slemmestad'a kadar uzanan alanı görebildiğim salon penceresinin önünde durdum, karanlık yönümü tayin etmeyi zorlaştırıyordu, ama aynı zamanda da kolaylaştırıyordu. Ormanla deniz kaybolmuştu ama insanların oturduğu yerlerde ışıklar yanıyordu. Hayatının anlamı ne? diye sordum. Sen peki sen, sen ne yapacaksın? Toplumdaki yerin ne, topluma katkın ne olacak?

Rolf'un sırtı hâlâ tutuktu, Postkom müdürüne yalnız gittim. Ülkenin en büyük gazetelerinden birine posta direktifine karşı görüşlerimizi bildiren bir makale yazıp yollamayı önerdim, genel kuruldaki tüm üyeler de altına imzalarını koyacaklardı, Noel tatilinde İşçi Sendikası'nın yapısını çalışmıştım, genel kurul üyesi ne demek biliyordum. Direktife karşı bir imza kampanyası hazırlamayı önerdim, ancak Dag'ın 2009 yazındaki seçim kampanyasını hedef alarak yaptığı gibi değil; Noel tatilinde Dag'ın Postkom müdürüyle yaptığı e-posta yazışmalarını didik didik etmiştim. Yüz elli bir belediye başkanı, direktifin yürürlüğe girmesi halinde Posta Hizmetleri'nin hizmetlerinde ve hizmet kalitesinde önemli ölçüde düşüş yaşanacağından endişeliydi, hükümetten en azından, on bir AB ülkesinin daha önce yaptığı gibi direktifin yürürlüğe girme sürecini erteletme kararı çıkarttırmalarını istiyorlardı. Ve buna benzer şeyler. Hak ettiği ilgiyi

görmemişti ama bunca önemli şahsiyetin benden, yani bizden yana olduğunu bilmek güzeldi. Arendal belediye başkanı, Askvold, Audnedal, Åfjord, Åmot ve Ås belediye başkanları. Dag hemen yanıbaşımdaki ofisteydi ama onun ülkedeki belediye başkanlarının hepsine e-posta yolladığından haberim yoktu, hepsi imza vermemiş olsa da tüm partilerden yüz elli belediye başkanı imza vermişti. Ben şu *ByggBo*'nun aptal sayısı ya da zincir restoran pazarlaması üzerine araştırmalarla kafayı yerken o muhtemelen belediye başkanlarını telefonla aramış, onlarla tartışmış, kafalarını ütülemiş, onları ikna etmiş, hatırlatmalarda bulunmuştu. Şimdi de ben Dag'ın çalışmasına, Dag'ın ifadelerine dayanarak benzer bir kampanya başlatmak ve bunu postdirektivet.no sayfasına koymak istiyordum. Postkom müdürü bunun iyi bir fikir olduğunu düşünüyordu, ofise gittim, yalnızca inananların değil de çoğu insanın, dükkânların erkek reyonlarındaki tezgâhtarların, kayakçıların ve bankacıların direktifin aptalca olduğunu anlayacağı bir dilde yazmak niyetindeydim, tam o sırada Stein'ın bankadaki iş başvurusunun nasıl gittiğini sormayı unuttuğumu ve Truls'a hediye almadığımı hatırladım, onu yine unutmuştum.

İşten sonra Steen&Strøm mağazasına uğradım, oyuncak bölümüne çıktım. Tam yaklaşmışken geri dönmek istedim ama yine de gittim. En son ne zaman bir oyuncakçı dükkânına girdiğimi hatırlayamadım, oyuncaklarımdan birini hatırlamaya çalıştım, oyuncaklarım vardı herhalde? Üzerime bir gölge abandı, bunun nereden geldiğini bulmak için etrafıma baktım, ama pencere falan yoktu, buydu işte, duvarlar tavana kadar rengarenk oyuncaklarla silme doluydu, tavandan da bir şeyler sallanıyordu ama pencere yoktu, dışarı fırladım. Sokağa çıkınca yeniden nefes almaya başladım, bir kitapçıya girdim. Ferah bir yerdi, pencereleri

vardı, bir Postacı Pat kitabı aldım. Stein, Truls evde olmasa da kalk gel demişti.

Merdivenlerden çıkmaya karar verdim, nefes nefese kalmak iyi geldi. Koltuk değnekleriyle kapıda duruyordu, sarıldık, annesi dışarıdaydı, alışveriş yapıyordu, iyi oldu, uzun oturmayacaktım. Kahve ister misin diye sordu, istemiyordum, hediye paketini masaya bıraktım, banka işini soracaktım, sonra işi almadığını, bunun da canını sıktığını düşündüm. Çay ister miyim diye sordu, o zaman evet dedim. Masaya oturmuş, çayımızı içerken Noel'den önceki medya eğitimi kursunda ağlamaya başladığım için kursun iptal olduğunu söyledim.

"Neler söylüyorsun?" dedi, "neden" diye sordu şaşkın bir halde, söyleyecek söz bulamamışçasına.

"Arada sırada acaba iş mi değiştirsem diyorum," dedim, ağzımdan kaçıverdi, "ama ne iş yapacağımı bilemiyorum. Para kazanmak için çalışmak lazım."

"Evet, aynen öyle," dedi ve dudağını ısırdı, sonra annesi geldi. Merdivenlerden inerken bu bir son mu yoksa başlangıç mı diye düşündüm.

Rolf hâlâ kötüydü, o yüzden posta direktifi işini ben devraldım. Postkom müdürü her girdiği toplantıdan sonra beni arayıp rapor veriyordu. İşçi Partisi'nin eyalet kollarını yıllık toplantılarından önce geziyor ve muhalefet ateşini alevlendiriyordu. Direktife karşı oy kullanma kararı çıkan toplantılarda ne tür argümanların belirleyici olduğunu anlamak için buralara yeniden gidiyor ya da telefon ediyordu. Bu bilgiyi bana iletiyordu. Günleri bu şekilde, seyahatle ve telefon başında geçiyordu, kampanyayla ilgili önerime iPhone'undan yorum göndermişti ve soğuk bir ocak günü anlaşmıştık. İmza kampanyasını postdirektivet.no sayfasına koydum, bir saat geçmedi ki imza yağmaya başladı. Günde

birkaç kez sayfaya girip kontrol ediyordum, her defasında yeni isimler imzalıyor, bazı günler yüzlerce imza geliyordu, kulaktan kulağa yayıldı diye düşündüm, kuru otların tutuşması misali, deyimlerin ortaya çıkmasının bir nedeni vardı, bundan böyle, laf olsun diye değil gerçekten kastederek söylendiğinde deyimlerle dalga geçmeyeceğim. Kastettiğini söylemek, mesele buydu! Sabahları yaptığım ilk iş postdirektivet.no'nun sayfasına girip kontrol etmekti, her gün daha fazla insan geliyordu, ocak karanlığı artık o kadar karanlık değildi, soğuk kırılmıştı ve Mosseveien yolundaki trafik her zamanki kadar yavaş ilerlemiyordu, arabalarda posta direktifine karşı olanlar vardı belki de.

Ayın sonuna doğru, İşçi Partisi'nin yıllık eyalet kongrelerinin yedisinde direktife karşı oy kullanma kararı alınmıştı. Pek çok delege partinin yıllık kongresine hazır talimatlarla geliyordu. Hiçbir yıllık eyalet kongresinden olumlu oy kullanma yönünde karar çıkmadı ve karşı oyların büyük bir oy farkıyla kazanmadığı birkaç kongrede de hükümet temsilcilerinin ziyareti söz konusu oldu. Møre ve Romsdals'ta Dışişleri Bakanı Jonas Gahr Støre üyelerden direktife karşı önergeyi geçirmemelerini istedi, Støre gittikten sonra önergenin oylamasına geçildi, dört kişi hariç herkes önergeye evet dedi. Parti yöneticilerinin bir şeyler döndüğünü anlamış olmaları lazımdı değil mi? Bir planları var mıydı, Postkom müdürü yöneticilerin planına dair ipuçları elde edebilir miydi? O hatırı sayılır büyüklükteki ilişkiler ağını kullanarak araştırma yaptı, bense başbakanla bakanların kafasının içindekileri okumaya çalıştım ama zordu. Düşman, İşçi Partisi hükümetiydi, bu kadarını biliyordum. Düşmanı tanıyordum, ama o savaş meydanında görülmez olmuştu. Akşam haberlerinde sürekli Libya'nın bombalanmasını savunuyor, posta direktifinden söz etmiyorlardı. Direktife taraf olanlar ortalıkta yoktu. Postkom müdürü Møllergata 10 numarada oturmuş bunun sebebi

hakkında spekülasyonlar yapıyordu, ben dinliyor ve öğreniyordum. Bir bildikleri mi var diye merak etti. Ani bir değişiklik, bir pusu mu söz konusuydu, hiç beklemediğimiz bir anda. Biz, dedi. Hayır, diye akıl yürüttü. Hükümet muhtemelen bunun sevimsiz bir konu olduğunu biliyordu, yani en iyisi bu konuya değinmemek, bu konuyu tartışmamaktı. İnsanın uyandırmaya cesaret edemeyeceği bir ayı misali. Bu işin her zamanki gibi istedikleri şekilde olacağını umuyorlardı.

"Ama bizi hafife alıyorlar," dedi Postkom müdürü. Bana güveniyordu, kavgaya hazır bir şekilde ellerini ovuşturdu. Haklı çıkmasını gönülden istiyordum. Gerçekten istiyordum. Tam Møllergata Caddesi'ni geçerken pencereyi açıp bana seslendi: "Sunndal belediye meclisi karşı oy kullanmış!"

Politik kararların insanların hayatı üzerinde etkisi vardı, bunu biliyordum, mesele buydu. Parlamentoda alınan kararlar vatandaşlar için sonuçlar doğuruyordu, ben de dahil olmak üzere. Sigara içmenin yasak olduğu yerlerde sigara içmiyordum, zaten arada sırada sigara içiyordum. Dükkânların açık olma saatlerinin uzatılması pek çok kişinin hayatını kolaylaştırmıştı, benim de, ama tezgâhtarların yaşam koşullarını nasıl etkilediği hiç aklıma gelmemişti, kısaca, olayın tüm boyutlarını anlamamıştım. AB'nin üçüncü posta direktifi yürürlüğe girerse posta çalışanları maaşlarının düşmesi tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklardı, teoride değil, gerçekte. Ev borcunu ödeyememe tehlikesiyle. Arabayı satma tehlikesiyle. İki yakayı bir araya getirebilmek için sosyal yardıma başvurmak zorunda kalma tehlikesiyle. Bu herkesin başına gelebilirdi. Hayır, gelmezdi kesinlikle. Ben her zaman kendime güzel maaşlı bir iş bulabilirim, annemden yardım isteyebilirdim, benim için ya da başbakan ya da dışişleri bakanı için böyle bir tehlike söz konusu değildi. Gücü olanların asla tehlikede olmaması toplum açısından ne anlama geliyordu? Posta

çalışanlarının endişelerini anlayabilirler miydi? Posta çalışanlarının endişelerini anlayabilir miydim? Muhtemelen hayır, ama en azından anlamaya, kendimi onların yerine koymaya çalışıyordum. Kendimi tüketicinin yerine koyup En Hakiki gibi şeylere ihtiyacı olduğuna inanması için onu nasıl kandırabileceğime kafa yoruyordum. Kendimi herhangi birinin yerine koymaya çalışabilirdim. Kendimi anlamakta çok zorlanırken, kendime karşı samimi değilken, kendimle hiçbir şekilde senli benli konuşamazken kalkıp başkalarının düşünce yapısını anlamaya çalışmak nasıl olacaktı? Ama, diye düşündüm, kendime giden yol ya başkalarından geçiyorsa? Salt insani koşulları paylaşıyor olmamız nedeniyle başkalarını anlamaya çalışabilirdim. Çünkü diğerleri de belki benim boğuştuklarımla boğuşuyorlardı ve bana yardım edebilirlerdi. Yardıma ihtiyacım vardı, bu çok acildi çünkü Margrete gibi hayatı beklemeye almak, uygun bir zaman bekleyerek hayatı ertelemek istemiyordum, yarın çok geç olabilirdi. Hayatın başkalarına birtakım dersler verdiğine ve onlarla konuşmanın bana faydası olacağına dair bir his vardı içimde.

Bir öğlen vakti posta kutumda Rudolf Karena Hansen'dan gelen bir mektup buldum. Koşarak yukarı çıktım, korkudan titreyerek yerime oturdum. Helga Brun üzerine büyük bir kitap yazdığını ve iletişim danışmanlarının arakçı oldukları kulağına geldiğinden kitap hakkında çok fazla şey ifşa edemeyeceğini belirtiyordu.

Biraz düşündükten sonra mütevazı bir üslupla posta direktifiyle ilgili çok çalıştığımı, Helga Brun'ün hikâyesinin muhalefeti cesaretlendireceğini, zafere katkısı olacağını sanıyorum diye yazdım, büyük konuşmak artık gözümü korkutmuyordu. Cevap olarak, Eiby'ye gelirsem onu ziyaret edebileceğimi yazdı.

İki hafta sonra uçaktaydım. Uçak hava karanlıkken kalkmıştı, zifiri karanlıkta indi. Karanlıktan korktum. Oslo'da günler uzamıştı, hava aydınlık mıydı yoksa bu sadece zihnimde olan bir şey miydi, orası pek belli değildi. Belki de psikoza girmiştim ya da bipolar bir durumun manik aşamasındaydım ve karanlık şimdi geri geliyordu. Kar yığınları dağ gibi birikmişti, araba sanki bir kanyonun dibinden ilerliyordu. Şoför Rudolf Karena Hansen'ı gayet iyi tanıyordu. Eski kiliseyi, kapatılmış kereste fabrikasını, kapatılmış okulu, kapalı kafeyi gösterdi ve henüz kapatılmamış bir çiftliğe saptı, alt kattaki pencerelerde ışık yanıyordu. Ona Kai'ın selamını iletmemi istedi.

Zili çalmak için cesaretimi toplayana kadar bir süre merdivenlerde durdum. Rudolf Karena Hansen, üzerinde kayakçıya geri gönderdiğim el örgüsü kazak benzeri bir kazakla hemen kapıda belirdi, onun kokusunun içine davet edildim, pipo tütünü, soba odunu ve sakal. Selamlaştık, Kai'ın selamını ilettim, "Aa şu Kai," dedi Rudolf Karena Hansen, beni oturma odasına götürdü, oda savaş zamanı Finnmark, toprak yakma taktiği ve Çinli postacılar üzerine yazılmış sararmış kitaplarla doluydu. Araba kullanmamış olmama rağmen bana yolluk niyetine bir içki verdi. İçmek istemiyordum, ama bırakmak da istemiyordum, içip ısındım, bir koltuğa buyur edildim, karısı hasta olduğu için kendisinin yaptığı un kurabiyesinden ikram etti, karısı ikinci katta yatıyordu ve ona ihtiyacı olduğunda bastonuyla yere vuruyordu. "Şimdi," dedi ve başını tavana bakar gibi geriye eğdi, hafiften yere vurulduğunu duydum, sonra gitti, bir müddet ortalıktan kayboldu. Nordahl Grieg'in eski usul yazıyla yazılmış "Finnmark Yaylası Üzerinde Sabah" adlı şiiri bir raptiyeyle duvara asılmıştı. Bæskades'e vardıklarında fırtına kopmuştu, ren geyikleri yorulduğu için mola vermişlerdi, onu anlatıyordu. Bir tanesi toynağıyla yere vurmuş, "Donmuş toprağı derinden kazmıştı aniden,

mavi yeşil yosun topakları ışık misali burnuna vurmuştu." Şairin aşka dair hayalleri ve yaşam iştahıyla dopdolu "köksüz yüreği" dere tepe kovalamıştı onu. Şimdi soruyordu, o ren geyiği gibi durduğu olmuş muydu? Asla! Ve yine de ondan öncekilerin inşa edip uğruna ter döktüğü ülkenin nimetlerinden faydalanıyordu. Kendinden ne katmıştı?

Ben kendimden ne katmıştım?

Tatsız bir soruydu bu; yine de başlamak için çok geç sayılmazdı herhalde? Aşka dair hayaller ve yaşam iştahıyla dolu bir halde ülkeyi baştan başa katetmediğim kesindi.

Rudolf dönünce içkilerimizi tazeledi, kendisininkini kafaya dikti ve yüzü ciddileşmeden önce kendine bir içki daha koydu.

Helga Brun hakkındaki kitap dünyanın hiç görmediği büyüklükte ve önemde bir felsefi eser olacaktı. Ancak böyle bir eserin yazılması doğal olarak vakit alıyordu, insan bir eşe ve ölü mektuplara can verme sorumluluğuna sahip bir postacıyken yazarlığa soyunuyorsa, bu bir nevi sadakatsizlik oluyordu.

Anladığımı söyledim.

Bu yüzden önsözden öteye geçemediğini anlattı, buna karşın halinden son derece memnundu. "Çünkü önsözün başında yazdığın," dedi, "sonunda başka bir şey olur, çünkü önsöz yazmak izi yolu olmayan, içinden geçilmesi imkânsız sık ağaçlı bir ormanda ilerlemek gibidir, sonra birden bir açıklığa çıkarsınız, nerede olduğunuzu bilemezsiniz ama ormanın dışında olmak harikadır!"

Ne demek istediğini anlamamıştım, ama sık bir ormandan çıkmak harika olmalıydı.

"Helga Brun hakkında yazacak olan kişi," dedi, "kendi yolunda ilerlemeli, otoriteden korkmamalı, sisteme hizmet etmemeli ve satılık olmamalı, tersine, güçlülerin sakınacakları biri olmalı!"

Yukarıdan yere vuruldu ve Rudolf Karena Hansen gitti. Çabucak geri geldi, bir içki koydu, içti, yenisini koydu ve bana posta direktifini sordu.

"Pahalı, kötü, yerel olana düşman," dedim aynen postdirektivet.no sayfasında yazdığı gibi.

"Doğru, doğru," dedi, "ne kadar tekrarlasak az!"

Postkom müdürünün kâh telefonla kâh gezerek usanmadan gösterdiği çabalardan, yıllık eyalet konseylerinde alınan umut verici kararlardan ve şu âna kadar 6333 kişinin imzaladığı kampanyadan bahsettim, günlük güzergahında bu kampanyanın reklamını yapmalıydı. Çünkü mektup dağıttığı 3303 kişi bu kampanyaya katılırsa büyük bir fark yaratacaktı, belki de sayıları 3313'e çıkmıştı bile.

"Şu an itibariyle 3308'," dedi, hastane uzakta olduğundan ve Bæskades'teki fırtına yüzünden dramatik doğumlar yaşandığından söz etti.

Sessizlik oldu, cesaretimi topladım.

"Helga Brun?" dedim. "Evet, Helga," derken yine ciddi bir ifade takındı, bu durumda ifadeden bahsetmek doğru olur. Beni tepeden tırnağa süzdü, kızardım, Helga'nın hikâyesini dinlemeyi hak etmiyordum muhtemelen. "Bu hem kötü hem de keyifli bir hikâye," dedi, "aslında kesinlikle kötü bir hikâye."

"Dinlemek istiyorum," dedim, "çünkü bu hikâyeden bir şeyler öğreneceğim kanısındayım, direniş mücadelesinde faydalı olabilecek bir şeyler."

Düşünceli düşünceli başını salladı.

Sene 1967, Sørøy adasında haziran ayı. Helga, anne babaları balıkhane ve balık temizleme fabrikasında çalışan adalı gençler için her yıl açılan yaz okulunda öğretmenlik yapmak üzere,

sırtında sarı elbisesi, tarifeli vapurla adaya geliyor. Ada nüfusu neredeyse bin beş yüz kişi, kısa ya da uzun bir süreliğine birilerinin adaya geliyor olması kendi içinde heyecanlı bir olay... Helga'yı, adanın henüz tatile çıkmamış olan iki öğretmeni karşılıyor. Bayan Rasmussen'in, genellikle yaz okulu öğretmenlerinin kaldığı çatı katına yerleşmesine yardım ediyorlar. Helga yirmi altı yaşında ve öyle ahım şahım bir güzelliği yok. Sarışın, mavi gözlü, sakin bakışlı, sesi alçak ve yumuşak, Sørøy adasındaki yaz okulu öğretmenleri yıllardır nasılsa öyle biri. Adada gezdiriliyor ve adanın önde gelenleriyle tanıştırılıyor, doktor, rahip ve polis müdürü ile. Okuldan dükkâna, postaneye, kiliseye, rıhtıma ve benzin istasyonuna giden yolda başkalarına da rastlıyorlar. Helga dikkat çekmiyor, çektiyse de ilgilenenler kasabanın genç erkekleri ve yorucu nöbetlerinden kalan boş zamanlarında rıhtımın küçük kafesinde takılan balıkçılar. Yaz başı Sørøy'ün en güzel zamanlarıdır, ışık fazlalaşır, günler uzar, hava ısınır ve turistler gelmeye başlar, ancak sayıları henüz fazla değildir. Tarifeli vapurun kulak tırmalayan düdüğü, martıların boğuk çığlıkları ve her şeyin olması gerektiği gibi olduğunu anlatan o huzur verici ses, tekrarların ve doğanın ritminin sesi, dalgaların fısıltısı ve kuşların nameleri...

Rudolf medya eğitimi kursunda yaptığı gibi sahneyi hazırlıyordu.

Helga gelmiş, görmüş ve tuhaf bir tebessümle gülümsemiş, geç saatlerde, gökyüzünün bir anda yanıp tutuşarak kıpkırmızı patlamasından önce, güneş dolu ama neredeyse beyaz olan gecelerde açıklıkta yükselen büyük kavak ağacına bağlı uzun salıncakta sallanmıştı. Helga salıncakta sallanmış, adanın dağlarındaki patikalarda, rıhtımda ve rıhtımsız kumsallarda uzun yürüyüşlere çıkmıştı, uyanık olanlar onun denize art arda taş attığını görebiliyordu, bir şeylerin yükünden kurtuluyormuşçasına. Ama

bunu sonra söylemesi kolaydı, çünkü sonra sonradan gelirdi, önce değil, önsözdeki ilk ve son cümle misali.

Bir öğretmen ilk hafta boyunca onunla birlikteymiş, ikinci haftanın ilk günü yedi yaşından on üç yaşına kadar çocuklara eğitim verirkense Helga yalnız kalmıştı. Onlara fotosentezi ve Avrupa'nın başkentlerini anlatmış, sonra da gezmeye götürüp bir gün öncesinde olanlara hayıflanmayan, yarın için endişelenmeyip ânı yaşayan havadaki kuşların, tarlalardaki çiçeklerin isimlerini öğretmişti. Bazı kişiler, diye eklemişti Helga, ânı yaşamanın söylemesi kolay, yapması zor bir iş olduğunu düşünür, ama bu konu tartışmaya açıktır. Pek çok kişi mutfak pencerelerinden adanın geleceği olan neşeli gruba memnuniyetle bakıyor, onlar Tanrı'nın özgür doğası içerisinde oynayıp öğrenirken bunun *Sound of Music*-Neşeli Günler filminden bir sahneye benzediğini düşünüyormuş; arka planda zirveleri karla kaplı görkemli dağlar. Film, herkesin bildiği gibi mutlu sonla bitmişti. Bu yıl da iyi geçecek diye düşünmüşlerdi, önceki ve ondan önceki yıl gibi. İlk haftanın cuma gününün son ders saatinde Helga Sørøy adasındaki çocuklara bir kompozisyon ödevi vermiş, çocuklar da sessizce evlerine dönmüşlerdi. Ertesi gün hepsi kendi başlarına odalarında oturmuşlardı, bütün hafta sonu kâğıda tek bir sözcük bile yazmadan ödevlerin başında geçmişti. Çocuklar uyuduktan sonra odalarına giren annelerin bundan haberi olmuş, çocukların konsantre halde başında oturup yazacak tek bir kelime bile bulamadıkları kâğıtlara bakmışlardı. Sabah olduğunda çocukların suratlarının asıklığı, kara kara düşünmeleri, tek başlarına bisiklet gezintilerine çıkmaları; bir şeyler değişmişti ve bunun nedeni de kompozisyon ödevi olmalıydı. Anne babalar ödev hakkında sorular sormuştu, ama hiçbiri cevap vermemişti. Anne babalar, ödevmiş, yaz okuluymuş, bunların pek önemi olmadığını söylemişti çocuklara, çünkü yaz

okulu sınavı olmayan, sözde bir okuldu, doğruyu söylemek gerekirse ödev teslim edilmese de olurdu. Ama bu da çocukların aklını çelmeye yetmemişti. Çocuklar kâğıtların başından ayrılmamıştı. Yetişkinler çocukların kendilerini iyice kaptırdıkları şeyin ne olduğunu bilmiyor ve bunu çocuklardan öğrenemiyordu.

Ama bir baba yolda bir anneye, sonra bir anne rıhtımda bir anneye ve bir başka anne de dükkânda bir babaya rastlamıştı. Bu mesele uzun zamandır içlerini kemirdiği, bir aşağılanma itirafı misali utanç ve hassasiyetle ilintili olduğu için birbirlerine dikkatlice sorular yöneltmişlerdi: "Çocukların başından kalkmadığı şu kompozisyon ödevi..."

"Evet, o ödev."

"Pek kolay değil sanırım."

"Evet, hiç kolay değil."

"Ama onları ödevden başlarını kaldırmaya ikna etmek de kolay değil."

"Evet, hiç kolay değil."

"Ödevin konusu, galiba..."

"Evet, neydi ya, aklımdan çıkmış gitmiş."

"Ben de unutmuşum."

"Ama belki Pål hatırlar."

"Evet, Pål geliyor işte, o kesin biliyordur."

Ama Pål de bilmiyormuş. Sørøy'de huzursuzluk artmış, insanlar bu işin artık canlarına tak ettiğini düşünüp meselenin ne olduğunu anlamaya karar vermiş, ama evlerine döndüklerinde çocukları kâğıtlarının başında hevesle oturmuş, kalemlerinden mürekkep taşıra taşıra yazarken bulmuşlardı. Anne babalar Forsyte Ailesi dizisinin son bölümünü televizyonda izlerken hiç rahatsız olmamışlardı, çocuklar yazmaya başladıklarından mesele hallolmuştu, şimdi geriye yalnızca onlar yattıktan sonra

kâğıtları okumak kalmıştı. Ama çocuklar yazdıklarını bitirdikten sonra yatmaya gitmeyip sanki aceleleri varmışçasına, sanki yazdıklarından bir an önce kurtulmaları gerekiyormuşçasına pazar gecesi demeden sokağa fırlamış ve yazıyla doldurdukları kâğıtları Bayan Rasmussen'in posta kutusunun yanında, evin önünde masum masum duran Helga Brun'ün posta kutusuna atmışlardı. Sonra birilerinin yazıları çalacağından ya da onları okuyacağından endişelenerek Bayan Rasmussen'in kapısını çalıp yaz okulu öğretmeni Helga Brun'ün evde olup olmadığını sormuşlardı. Tabii ki evdeydi kadın. Helga Brun o gece on altı kez aşağıya inip öğrencilerinin kompozisyonlarını almış ve gece geç saatlere kadar oturup onları okumuştu. Mutfak pencereleriyle oturma odası pencerelerinden Helga'nın ışık yanan penceresine bakıp durmuştu çocuklar, beyaz gecelerin kısacık süren karanlığı bastırdıktan sonra bile.

Pazartesi sabahı Sørøy'deki çocukları yataklarından kaldırmak mümkün olmamıştı. Anne babalar söylenip durmuş, bağırıp çağırmışlardı ama bir süre sonra hayli saygın cenaze işleri bürosuna, pek de saygın olmayan dükkâna, balıkhaneye ve iskeledeki kafeye çalışmaya gitmek zorunda kalmış ve çocukları yaşlılara bırakmışlardı, yaşlılar sınavsız öylesine bir okul olduğu için okulu umursamıyorlardı. Sokaktan geçerken içeri bakanlar Helga'nın elinde örgüsü, sakin bir ifadeyle sınıfta tek başına oturduğunu söylemişti. Anne babalar işten döndüklerinde çocuklarını uykuda bulmuşlardı, çocuklar akşam vakti uyanıp sersemlemişçesine ortalıkta dolanmışlardı. Tuhaf bir şekilde kararmış gözlerine korkmadan bakılamıyordu artık ve sesleri bir gün içinde kalınlaşmıştı. Haziranın ortasında Sørøy adasında hiçbir şey eskiden olduğu gibi değildi artık. Bunun bir suçlusu olmalı demişti büyükler. Peki balonu kim patlatacak, ilk taşı atmayı kim üstlenecekti? Rahip doktora gitmiş, doktorla rahip

benzin istasyonun sahibine, kafenin yöneticisine, pansiyon sahibine, balık haline gitmişler, bazıları posta müdürünün de içlerinde olduğunu söylüyormuş ama orası biraz şüpheliymiş. Herkesle görüşüldükten sonra, salı sabahı, çocuklar okula gelmeden önce hep birlikte okula gidip Helga Brun'den bir açıklama talep edilmesi kararı alınmıştı. Salı sabahı uyandıklarında çocuklar çoktan yataklarından kalkmış ve okula gitmişlermiş bile, Helga Brun'ün kompozisyonları hakkında ne dediğini duymak için sabırsızlandıklarından kahvaltı bile etmemişlerdi.

Helga koltuğunun altında kompozisyonlarıyla içeri girdiğinde sıralarında mum gibi oturuyorlardı. Neyse ki Helga'nın kâğıtları değerlendirmesi için yirmi dört saati olmuştu, tam yerine oturmuş, tam ağzını açacakmış ki kasabanın yetişkinleri, önde rahip ve doktor olmak üzere odaya girerek ödevin başlığını öğrenmek istediklerini belirtmişlerdi.

"Neden mutsuzum?" demişti Helga, en sakin haliyle.

Altı saniye boyunca bir sessizlik hâkim olmuş, sonra yetişkinler kollarını kâğıt yığınına uzatarak öne atılmışlardı, neler olduğunu ve bunun ne anlama geldiği anlayan çocuklar kollarını kâğıt yığınına uzatarak öne fırlamış, kıyameti koparmışlardı, yetişkinler küfürler savuruyor, tekmeler atıyor, etrafa saldırıyormuş, küçükler büyüklerin arasından sıyrılmıştı, herkesin herkese aynı maksatla saldırdığı bir karambolde yüzlerce büyüklü küçüklü el, sinirli, ürkek parmakların parça parça ettiği incecik kâğıtlara uzanmış'ı. Çocuklar parçaları ağızlarına sokup yutmuşlar ve kâğıt yığınının, işin içinde olan herkesin ortak isteği sonucu un ufak olması bir dakika bile sürmedi.

Onları sadece Helga Brun okumuştu. Hemen oracıkta Helga Brun'ün okuldan kovulmasına, ilk vapurla adadan gönderilmesine karar verildi. Bazıları çok daha vahim önlemleri fısıldayarak

dile getirdi, ancak aralarındaki en saygın kişiler gereksiz karışıklığa meydan vermek istemiyordu. Bize güvenin, diye fısıldamışlardı. Genç, sarılar giymiş sarışın bir kız çocuğu bizimle nasıl başa çıkabilir? Hiçbir tehlikesi yok, diye fısıldadılar, kâğıtlar artık yok, onun sözüne karşılık bizimki, boş laf bunlar, kimse inanmaz. Ama çocuklar? Çocuk çocuktur, gece okuduğunuz masalları büyüdükçe unuturlar neyse ki. Sonra Helga'yı rıhtıma götürmüş ve geldiği yer olan Alta'ya biletini almışlardı, orada başının çaresine bakabilirdi. Bir daha Helga'dan haber alınmadı, ölmüş olsa da umurlarında değildi, aslında en iyisi de bu olurdu zaten. Hayat normale dönmüştü, o gergin yaz ve sonrasında gelen karanlık kış bittiğinde artık kimse endişelenmiyordu, yine yaz gelmişti çünkü doğa kendini hep tekrarlardı. Neyse ki olaylar tekrarlamamıştı çünkü Helga çıkıp gelmemişti, onun yerine elli yaşında, kendi halinde Ågot gelmiş ve yaz okulundaki ilk gününde Sørøy adasının çocuklarına şöyle bir kompozisyon ödevini vermişti: Babanızın yakaladığı en büyük balık. İnsanlar rahat bir nefes aldı, tehlike geçmişti.

Uzun bir süre sessizce oturduk.

Belki beş dakika sonra -zaman kavramım eskisi gibi değildi- ikinci kattan yere vuruldu ve Rudolf Karena Hansen yavaşça yerinden kalktı. "Gerisini sen hayal et," dedi.

Ama gerisini hayal edemezdim, her şeyin anlatılması gerekiyordu. Geri döndüğünde gece nerede kalacağımı sordu, onda kalabileceğimi düşünmemden korkuyordu, ama otelde yer ayırtmıştım. Benden bıkmıştı ve yapacak başka işleri vardı, üst katta hasta bir eş, bir yığın ölü mektup.

"Ama," dedim, "Helga'ya yazılmış mektuplar anladığım kadarıyla çok uzun süre sonra yazılmış, Drammen'den yollananlar."

"Evet, onlar," dedi ve ağzını kapadı.

Şimdi gidemezdim. Şimdi gitmek mümkün değildi. Yine posta direktifini sordu, ama posta direktifi hakkında konuşmak istemiyordum, ufak tefek ve politik şeylerdi bunlar, yakınında olduğumu hissettiklerimden uzak şeyler. Büyük bir şeye yaklaşmaktaydım, ufak tefek şeylere dönmek istemiyordum. Rudolf Karena Hansen gözlerini bana dikti.

"Bu iş ciddi," dedi.

"Evet," dedim, çünkü ciddiydi.

"Ölüm kalım meselesi," dedi.

"Evet," dedim.

"Her nefeste, her adımda, her kararda," dedi.

"Evet," dedim, "ama böyle gelmiyor, imkânsız gibi geliyor."

"İmkânsız değil," dedi âdeta düşüncelerimi okur gibi, "küçük meselelerde büyüklerdeki kadar ciddi olmak, büyük resimde olduğu kadar ayrıntılar konusunda da ciddi olmak imkânsız değil."

İkinci kattan yere vuruldu, Rudolf Karena Hansen ayağa kalktı.

"Çocukken bacağını kırmanın günah olduğunu duysaydın onu kırmaktan korkar, muhtemelen de daha sık kırardın, değil mi?"

"Evet?"

Yukarı çıktı, ne istediğini anlamıyordum, Stein bacağını kırdı diye bacağımı kırmaktan korkmuyordum ki, öyleyse neden korkuyordum? Aşağı indiğinde elinde bir kâğıt vardı.

"Kolay bir hayat peşindeysen," dedi, "yapman gereken tek şey kendini önemsiz kılmaktır. Bugün bir şey söyle, yarın başka bir şey, üçüncü hafta daha başka bir şey, kendini birçok kişiye dönüştür, böl kendini, anonim bir fikrin olsun, bir diğerinin altına ismini koy, bir sözlü, bir yazılı, bir de internet için bir fikrin olsun, bir diğerini dükkânda, üçüncüsünü bir âşık olarak, dördüncüsünü iletişim danışmanı olarak, beşincisini şahsen dile getir,

altıncısını da Postkom adına belirt. O zaman tüm zorlukların ortadan kalktığını göreceksin."

Gözlerimi kapadım, bir faydası olmadı, ağlamaya başladım. Elini omuzuma koydu, birkaç kez hıçkırdım, faydası oldu. Elinde tuttuğu kâğıdı bana verdi, Helga Brun'ün mektubunun bir kopyasıydı. Mektubun onda kalması için izin almıştı, ölüm döşeğindeki Helga'nın kendisinden, Helga mektubu okuduğunda huzur içinde ölmüştü. Mektubu yazan Helga'nın Sørøy'de kaldığı hafta öğrencisi olanlardan biriydi.

Sevgili Helga Brun,

Aradan kırk yıldan fazla zaman geçti, ama olanları unutamıyorum ve sana o kompozisyon ödevi için teşekkür etmek maksadıyla yazıyorum. Çok yalnızdım, kendimden utanıyordum, ama nedenini anlayamıyordum. Sonra ödevi yazdım, içimde bir şeyler çözüldü, süreç başlamıştı. Kendimle, mutsuzluğumla, zayıflıklarımla, güçlü yanlarımla barışma ve kendime karşı sorumluluk alma süreci. Dünyadaki koşullarla barışma, yaşamı bir ödül gibi görüp kıymetini bilme süreci. Ödev buydu, bundan dolayı da mutlu olmalıyız, bunu çok ciddiye almalıyız. Altmış yedinin yazı bodrumdan yukarı çıkan merdivenin ilk basamağını çıktım ben. Kendi bodrumuna tıkılıp kalmış o kadar çok insan var ki, üstelik manzaranın geniş, büyük resmin anlamlı olduğu, gelecek ve bilinmeyen korkusunun beklentiye dönüşebileceği yer olan üst katlar boş dururken.

Saygılarımla E.J.
Drammen

Kâğıdı aldım, teşekkür ettim, eğildim ve pes etmeyeceğime söz verdim. Direksiyonunda Kai'ın olduğu taksi geldi, oteldeki odamda

mektubu yeniden okudum. Kendinle barışmak, kendinle, zorlandığım şey bu muydu, özlediğim şey bu muydu benim? Kendimi bir zaman olduğum gibi kabul etmek, çocukluğumla, hikâyemle, annemle, kız kardeşimle, iş deneyimimle, eksiklerimle, bıkkınlıklarımla, hepsiyle toptan barışmak. Bir başlangıç gibi. Kendime karşı, yaptıklarım ve gelişimim konusunda sorumluluk almak. Dış koşulları suçlamamak, her ne kadar önemli bir rolleri olsa da. Toplumu suçlamamak, her ne kadar doğal olarak yaptıklarımın, varlığımın sınırlarını belirliyor olsa da. Yapmam gereken seçimler vardı, sabah kalktığım andan yatana kadar seçimler sıraya girmişti ve şu anda Stein'ı arayıp Helga Brun'ü ona anlatsam mı yoksa anlatmasam mı seçimiyle karşı karşıyaydım.

Otel odasının penceresinde durmuş, dışarıda uğuldayan fırtınanın arkasında Bæskades dağlarını seçebildiğimi düşünüyorum, bir yandan da Dag ölünceye kadar kendi hikâyemin dayanılmaz olduğunu anlamamış olmamı kafamın içinde yeniden evirip çeviriyorum. O esnada 2000 yılından kalma günlüğümü bulmuştum, yaşam uçurumunun kenarındaydım, sonra Dag ölmüş ve beni itmişti, düşmüştüm, canım acımış ama yeniden ayağı kalkmıştım, şimdi de buradaydım. Son derece sıradan ölümlü bir insan, ama belki de hepsi bu değildi? Yaşam halledilmesi zorunlu bir mesele, sorumluluğu yüksek bir iş olabilir miydi? Bu çok ağır bir düşünce değildi, aksine özgürleştiriciydi çünkü bir görevin olması iyiydi, bir görev üstlenmek; güven telkiniydi, çünkü insanlar saygı duymadıklarına görev teslim etmezdi. Sanki karanlık bodrum merdivenlerinin en son basamağındaydım, yukarıdaki kapının altından gün ışığının süzüldüğünü görüyordum ve oraya ulaşmayı, birinci katın aydınlığına çıkabilmeyi başaracağıma dair büyük bir inanç içimi kaplıyor gibiydi.

Stein'ı aramak ve ona her şeyi anlatmak istedim, ama yapmadım, insan birdenbire öyle içinden geldiğince davranamıyor

işte. Rosenkrantz Caddesi'nden aşağıya sevgilisi ile buluşacağı restorana, sopa gibi gergin gergin ilerleyen Stein'ı gözümde canlandırdım, onda yeni bir duyarlılık sezinliyordum, onun da uçurumun kenarında durduğunu daha önce neden fark etmemiştim ki?

Ertesi gün havaalanından aradım: "Nerede olduğumu tahmin edebilir misin?"

"Hayır!"

"Alta'dayım."

"Alta mı? Ne yapıyorsun orada?"

"Bir postacıyla randevum vardı."

"Ha?"

Başka bir şey söylemeyince bunun ne öylesine bir telefon ne de postacının öylesine bir postacı olduğundan şüphelendiğini anladım.

"İş için," dedim.

"Öyle mi?"

"Posta direktifi üzerine çalışıyorum."

"En Hakiki'yle ilgili çalışmıyor muydun?"

"Evet, o da var, gittiği yere kadar. Eve döndüğümde posta direktifi meselesini anlatırım sana."

"Ne zaman?"

"Yakında. Olur, değil mi?"

"Tabii."

"Sadece burada olduğumu söylemek istedim."

Birkaç saniye sessiz kaldı, neredeyse çıt çıkmıyordu, sonra "Aradığın için teşekkür ederim," dedi.

Gardermoen Havaalanı'nda telefonumu açtığımda Postkom müdüründen bir mesaj geldi. Troms'teki Hıristiyan Halk Partisi

yerel şubesi direktife karşı oy kullanma kararı almıştı. Gazeteye yazıyı ne zaman teslim edebilirdim?

Yazıyla ilgili şu âna kadar pek bir şey yapmamıştım, Rolf'u aradım, uğrayabilir miyim diye sordum. Ağrıyan sırtını dinlendirmek için yataktaydı. Profesyonelce ama aynı zamanda samimi bir sesle, umarım öyleydi, medya kursu iyi geçmemiş olsa da Postkom müdürünün gayet memnun olduğunu anlattım. Eyaletlerin yıllık kongreleri, eyalet valileri, Doğa ve Gençlik merkez komitesi ve Hıristiyan Halk Partisi'nin Troms'teki yerel şubesi direktife karşı çıkma kararı almıştı.

"Hıristiyan Halk Partisi mi?" diye inledi ve sırtını tuttu.

"İşçi Partisi'nin lider kadrosuyla bir anlaşmaya varmak mümkün."

Sırtı ağrıyanların yaptıkları gibi öne arkaya sallandı.

"Dag'ın ofisinde bir flash bellek buldum."

"Öyle mi?"

"İçinde kişisel şeyler yoktu."

"Yoktu öyle mi?"

"Sadece posta direktifi hakkında birkaç sıkıcı not."

"Öyle mi?"

"Yani düşündüm ki biz onun hatırına..?"

"Unut gitsin!"

"Posta direktifi yürürlüğe girerse mektubunun yerine ulaşmasının meçhul olduğunu gayet net bir şekilde belirtiyor."

"Mektubum?"

"Belki de bu yüzen Dag'dan mektup almadın sen. Mektup posta direktifi yüzünden AB sisteminde kaybolup gitti."

"Yapma ya Ellinor."

"Neden olmasın? İşçi Partisi'ne üye olabilir misin, merak ediyorum."

"Ne dedin?"

"İkimizden birinin genel kongreye katılması gerek."

"Aklını mı kaçırdın?"

"Bunun ümitsiz bir vaka olması şart değil! Sen yokken ben çok yoğun çalıştım. Geçen yıl İşçi Partisi'ne oy verdiğini biliyorum."

"Vermedim."

"Öyle demiştin."

"Geçen yıl kime oy verdiğimi hatırlamıyorum. Git sen üye ol."

"Benim için imkânsız."

"Nedenmiş?"

"Çünkü imkânsız."

"Neden senin için imkânsız oluyor da benim için olmuyor?"

"Çünkü ben oraya varmak üzereyim... gerçeğe."

Anında pişman oldum.

"Ha?"

"Boş ver. Ücretin ikiye katlanır."

"Oo?"

"Söylediğimi duydun. İşçi Partisi'ne üye olunca ücret ikiye katlanıyor, basın locasını tanıyan sensin."

Öne eğildim ve gözlerinin içine baktım.

"Sana ihtiyacım var," dedim. Başını yana çevirdi, utanmıştı. Gece ona anlaştık mı diye mesaj attım.

Sevinçliydim, Stein'ı aradım ve geri döndüğümü söyledim.

"Evet," dedi soru sorar gibi bir sesle, ama söyleyecek başka bir şey yoktu, yoksa var mıydı?

"Alta'da tuhaf bir şey yaşadım," dedim.

"Evet?"

Peki nereden başlayacaktım?

"Evet?" dedi yeniden, sonra aklıma onun uçurumun kenarında durduğu geldi, bu işi doğru yapamazsam muhtemelen çok yanlış olacaktı, doğru kelimeleri bulamadığımı, anlatmak istediğimi anlatamadığımı söyledim. Ne demek istediğimi anladığını çünkü kendisinin de sık sık böyle hissettiğini söyledi, sonra da kış tatilini Truls ve annesiyle birlikte geçireceklerini ekledi. Biraz bekledi, sonra beni özlediğini söyledi.

Yine söyleyecek laf bulamadım ama o bunu anladı ve hoşça kal dedik, aradığıma pişman değildim.

Bahar olmalıydı. Mart, mart ayındaki ışık ve yol kenarlarındaki öksürük otları. Capcanlı yeşil yapraklarından utanmış gibi görünen narin yeni ağaçlar, büyükler nöbetçiydi, gagalarında ince dallarla kuşlar ağaçların arasından uçuyor, ruhsatsız yuvalarını yapıyorlardı. Rolf, Dag'ın flash belleğini almış ve dalgınlaşmıştı. Ofiste dalgındık, güneş en tepeye ulaştığında pencereleri açtık, kuşların özgür cıvıltılarını duyduk. Kafayı çalıştırıyoruz diyorduk, uzun saatler boyunca masalarımızın başında AB, Avrupa Ekonomik Alanı ve neoliberalizmi anlamak için yabancı gazetelerle dergilere kapanmış oturduktan sonra koridorda ya da mutfakta birbirimizle karşılaştığımızda. Kafayı çalıştırmak hiç de fena bir şey değil, dedi Rolf, ne demek istediğini anlıyordum, doğru yolda ilerliyorduk. Öğreniyor, kavrıyorduk ve yeni şeyler düşünmeye çalışıyorduk, anladığımız şey kendi kifayetsizliğimizdi, buna rağmen insan rahatlıyordu, yani en azından ortalıkta dolanıp hayale kapılmıyorduk. Sol kesimin, mevcut koşulları değiştirmek yerine onlara uyum göstermeye mi çalıştığını, temel meseleler yerine yüzeysel mevzularla mı uğraştığını, yeni ekonomik dünya düzenini değiştirmeye çalışmak yerine babalık izni ve parayla seks üzerine yasayı mı desteklediğini merak ediyorduk. Bir görevi bölüşüp Dag'ın anısına çalışmak güzeldi,

Dag pes edip çekip gitmeden önce olduğu gibi. Elimizde kahvelerimiz mutfakta oturup onu son zamanlarındaki haliyle hatırlıyorduk, gittikçe kamburlaşmış, karamsarca çatışmalar yaşayan birine dönüştüğünü çok geç fark etmiştik, dağılmakta olan karanlık bir bulut. Dag teknede hayat muhasebesini yapıyor. İşler ne zaman ters gitmeye, her şey ne zaman tepetaklak olmaya başlamıştı? Gazetecilik için siyasetten vazgeçtiğinde mi? İletişim danışmanlığından para kazanacağını umarak gazeteciliği bıraktığında mı? İletişim danışmanlığı şirketinden zengin olamayacağı ortaya çıktığında mı, başka şekilde de zengin olmaktan vazgeçtiğinde mi, artık çok geç olduğunda mı? Karısı onu terk edince posta direktifine olan inancını yitirdiğinde mi?

"Kesinlikle bahar geldi," dedi Rolf. Giderek aydınlanan geceleri İşçi Partisi'nin kıdemlilerinden olan komşusu Thor Granengren'de geçiriyordu. Thor Granengren parti örgütünü, yerel örgütleri, diğer İşçi Partisi kıdemlileriyle ülkenin dört bir yanındaki kilit isimleri tanıyordu. Rolf Postkom müdürüyle günlük konuşmaları sürdürüp sabahtan akşama oradan buradan gelen telefonlara bakarken ben yalnız başıma kafa yoruyordum. Planlandığı üzere İşçi Partisi'nin ulusal kongresinden bir gün önce gazetede çıkacak olan ve pek çok sendika liderinin altına imzasını koymasını umduğumuz yazı üzerinde çalışıyordum ve zaman daralıyordu. Pek çok kez yazmaya başladım ama öğle uykusuna çekilmişken okunacak türden bir şey yazamadım. Çarşamba günü pes ettim, işi Rolf'a bırakıp düşünmek için Bygdøy'e gittim, çünkü Bygdøy'deki ormanda insanı rahatlatan anemon çiçekleri yetişiyordu. Bygdøy'de mavi deniz ve mavi anemon çiçekleri arasında Margrete'yi aradım ve bana hamile olduğunu söyledi. Tepkimi beklemeden, üç ay boyunca bundan kimseye söz etmemeye karar verdiklerini, ama kendini tutamadığını söyledi. Stein'a bir şey söylemeyeceğime, Trond'a

bana bundan bahsettiğini söylemeyeceğime, anneme de söylemeyeceğime söz vermeliydim, bu kez de işler ters gidebilirdi, gerçi geçen seferkinden üç hafta daha uzun süre geçmişti, ayrıca ben onun en yakınıydım.

Bu laf kafama takıldı. Noel akşamı üçüncüde hayır vardır deyişinden farklı bir şekilde söylememiş olsa da, kız kardeşlerin "en yakın" oldukları öğretildiğinden böyle demiş olsa da, bu laf kafama takıldı doğrusu. Böyle *hissediyor* olabilir miydi? Hiç sanmıyorum. Ama diyelim ki benim onun en yakını olduğumu hissediyor, öyle miydim peki? Öyleyse, bu ne anlama geliyordu?

"Bir düşün hele, teyze olacaksın," dedi, "yani bir şeyler ters gitmezse."

"Eminim her şey yolunda gidecek," dedim.

"Çok mutluyum," dedi, "ve çok korkuyorum," dedi, "çok tuhaf, sanki her şey adı olmayan muazzam bir duygunun içine karışmış."

Bizi pazar yemeğine davet etti. Sizi, dedi, Stein ile beni kastetmiş olmalıydı, davetini kabul ettim ve onu bir kez daha tebrik ettim, sonra ilk seferinde onu tebrik etmediğim aklıma geldi. Teşekkürler dedi, telefonu kapattık, Stein'ı aramalıydım. Ama önce bu havadisleri biraz hazmetmeyi bekledim. Bir ağaca yaslandım, gözlerimi kapadım, Margrete'yi bir bebekle hayal ettim. Güzel bir görüntüydü. Margrete, daha önce hiç görmediğim gibi gülümsüyordu çocuğuna. Arka plan biraz daha endişe vericiydi. Ellinor teyze annesinin yanında kazık gibi duruyordu. Bu işi kıvıramayacaktım. Elimde metin olmasına rağmen rolümü oynamaktan acizdim.

Finnmark'tan döndüğümden beri Stein'a uğramamıştım. Onu uçurumdan aşağıya itmekten, Helga Brun ve posta direktifinden söz etmekten korkuyordum, bunu fiyaskoya çevirmek

istemiyordum. Ama şimdi pazar yemeğini sormak için aramıştım ve o da benim nerede olduğumu soruyordu, belki de martıları, ağaçların uğultusunu duymuştu. Bygdøy deyince birazdan gelebileceğini söyledi, engebeli alanlarda yürümesini tavsiye eden fizik tedaviciden dönüyordu.

Birkaç dakika sonra park yerinde buluştuk, kolumdan tuttu, tuhaftı, ama muhtemelen kırık yüzündendi. Kendimi buna hazırlamamıştım, belki de bundan dolayı telaşla bankada işlerin nasıl gittiğini, memnun olup olmadığını sordum. Beklediğim gibi evet demedi, sorar sormaz bunun çok aptal bir soru olduğunu, laf olsun diye evet diyeceğini düşündüm. Birbirimizden farkımız yoktu. "Memnun olmakla neyi kastettiğine bağlı," dedi.

Eğer ciddiyse bu önemli bir soruydu. Hemen cevap vermeyince kolumu sıktı, belki de öyle sandım, ama ihtiyacım buydu. Yani yıllarca çalışmayı düşünebileceği bir iş olup olmadığını merak ettiğimi söyledim. İşini anlamlı bulup bulmadığını merak ettiğimi söyledim. Orada da durmadım, hayalini kurduğu işin bu olup olmadığını sordum. Ama bunun olması mümkün değildi, o yüzden şunu ekledim: "İdeal işin ne olsun isterdin, neyin hayalini kuruyorsun?"

Kısa bir süre önce yaslandığım ağaca vardığımızda hâlâ bir şey söylememişti. Lafı pazar yemeğine getirmeyi düşündüm, belki bir faydası olur diye, ama yan gözle ona baktığımda sanki canı acıyormuşçasına kaşlarının çatıldığını gördüm ve tepeden tırnağa ürperdim. Yere eğilip bir taş aldım, suya attım. "Mesele şu," dedi alçak ve yumuşak bir sesle, "ben hiçbir şeyin hayalini kurmuyorum."

Konuşmadan park yerindeki arabalara yürüdük, arabasını benimkinin yanına park etmişti, birbirimizin arabasının hangisi

olduğunu biliyorduk. Bir sürü şey biliyorduk. Pazar yemeğine evet dedi, ben de ona bir mektup yazacağımı söyledim.

"Mektup mu?"

"Ya, bildiğin eski moda mektup işte."

Ona söyleyemediğim ama söylemem gereken bir şey vardı.

"Sevgili Stein," diye yazdım yeni bir kalemle. Yeni beyaz bir kâğıda, sağ köşeye 21 Mart tarihini attım, ulusal kongreye on sekiz gün kalmıştı. Sonra kalemi kâğıdın üzerine bıraktım, kocaman bir mürekkep lekesi oldu, ama fark etmezdi.

"Hayatım sanki çektiğim umutsuzluğa kıyasla fazla banal. İlişkimiz sanki umutsuzluğumuza kıyasla çok sıradan ve yeterince tutkulu değil. Hayatlarımız umutsuzluğumuzu sığdıramayacağımız kadar küçükse umutsuzluğumuzla ne yapacağız peki? Umutsuzluğumuzu reddedeceğiz, çarpan kalbimizi görmezden geleceğiz, aklımızın asla almayacağı pek çok şey olduğunu kabul etmek yerine, akla yatmayanla yaşayıp önemli şeylerin belki de sadece sezinlenebilir olduğu fikrini kabul etmek yerine kendimizle anlaşmazlığa düşecek, kavgaya tutuşacağız ve beynimize kalplerimizi aydınlatmasını, ortadan kalkmayacak çelişkilerle birlikte yaşamayı mümkün kılmasını öğreteceğiz, sonra da hayli sıradan bir ölümlü olmanın da yeterli olduğu, hatta pek çok açıdan yeterlinin de ötesine geçtiği fikrine açık hale gelecek, canlıyken utançla ve felç içinde değil, tutku ve minnetle yaşamayı deneyeceğiz."

Orada durdum, kustuktan sonra hissedilen rahatlamayı yaşamıştım.

Bunu yollayamazdım tabii ki. Önemli olduğundan değil. Ama bir şeyler yazmak zorundaydım, çünkü ona bir mektup sözüm vardı, mektup hediye gibidir. Kitapçıya girdim, umudun rengi olduğundan yeşil bir kâğıt ve biraz daha koyu yeşil bir zarf

aldım, sırf eğlence olsun diye, eve döndüm, uzun süre kâğıdın başında oturdum. Başlamadan kalktım, odada birkaç tur atıp yeniden yerime oturdum, uzun bir süre kalkmadım. Sonunda "Seni seviyorum," yazdım, uzun zamandır aklımdaydı, belki de doğru değildi. Kâğıdı güzelce katladım, zarfa koydum, onu Rosencrantz Caddesi'nde hayal ettim ve Bygdøy'deki kucaklaşmamızı yeniden yaşadım. Son aylarda sıkça yaptığım postane ziyaretlerinden birinde temin ettiğim, Arnold Haukeland'ın bir heykelinin fotoğrafını taşıyan pulu zarfa yapıştırdım. Üzerine birazcık parfüm de sıktım.

Sabah kalktığımda mektup gizemli yolculuğuna çıkmak üzere komodinin üzerinde duruyordu, içindeki sözcükleri gözümün önüne getirdim, şu anda, onları yazmadan önce olduğundan daha gerçek olduklarını hissettim, sözcükler yazılınca gerçek olmuştu. Narvesen dükkânının önünde durdum ve mektubu posta kutusuna attım. Posta kutusunun üzerinde yazan doğruysa ertesi gün eline geçecekti, buna inandım. Posta Hizmetleri'ne büyük itimadım vardı, saat dörde çeyrek kala Holtet'deki kırmızı posta kutusuna bıraktığım mektubun, oranın postacısının güzergahına bağlı olarak saat onla iki arası bir vakitte Stein'ın yeşil posta kutusunda olmasını sağlayacak görünmez düzeneğe de.

Çarşamba günü, işi Rolf'a vermemin üzerinden bir hafta geçtikten sonra gazete yazısı için son derece güzel bir taslak teslim etti. Yorumlarda bulundum, ufak tefek düzeltmeler yaptım, keyifle, üstümden yük kalktı, bu mu o mu değil de hem bu hem oydu. Bu dünyada eylemde bulunmamız ve öğlen uykusundan önce okunabilecek bir şeyler yazmamız gerekiyordu. Ancak Drammen'deki anonim kişi E.J.'nin sözcüklerini de gözden kaçırmamalıydık. Bazıları büyük laflar etmeliydi, diye kendi kendime fısıldadım. Onlarla hiç beklemediğim anda karşılaştığımda

modalarının geçtiğini anlamış ve kullandıkları sözcükleri yeni bir biçimde dinlemeye başlamıştım, lisanlarını ciddiye aldım, lisanlarındaki anlamın peşine düştüm. Etrafa saçılan bir sürü güzel sözcük vardı, güzel laflar enflasyonu yaşanıyordu, büyük laflar da dikkat çekiyordu çekmesine, ama sadece yokluklarıyla. Yine de bu lafları da vakti zamanında hayli sıradan ölümlüler keşfetmişti, aynanın karşısına geçip geceleri bunları yüksek sesle ve en sonunda da hiç takılmadan söyledim: Sonsuz, içgörü, aydınlanma, barışma, özgürlük, eşitlik, kardeşlik ve bir sürü şey daha.

İnternette sekiz bin imza toplanmıştı, ama bu bir anlamda gizli saklıydı. Tüm posta direktifi bir sırdı. Møllergata 10 numaradayken öyle hissedilmiyordu, ancak Torgata'da telaşla koşuşan, alışveriş yapan, gözlerinde güneş gözlükleriyle kafe sandalyelerinde oturan insanların arasına karıştığımızda posta direktifi gerçekliğini kaybediyordu. Halkın posta direktifiyle bir alakası yoktu. Dünyanın bu konudan haberi olmadığı, dünya bu konuyla ilgilenmediği sürece posta direktifinin önemine tutunmak güçtü. Egertorget'den geçerken, ofisimize yaklaşmışken arada sırada bir tanıdığa rastlayıp ayaküstü sohbet ettiğimiz oluyordu. Nereden geldiğimizi sorduklarında utanıp sıkılıyorduk. İkimizden biri AB'nin posta direktifinin yürürlüğe konmasıyla ilgili çalışıyoruz dediğinde hemen başka bir muhabbet açılıyordu.

24 Mart'tı ve İşçi Partisi'nin ulusal kongresine iki hafta kalmıştı. İmza kampanyasına 11.000 kişi katılmıştı. İşçi Sendikası liderleri direktife karşı karar çıkarttılar, bu olayları duyurmak benim görevimdi. Basın bültenleri yazdım, yolladım ama hiçbiri eksiksiz yayınlanmadı. Bazı yerel gazeteler arka sayfalarındaki ilanların arasında küçük haberler olarak bastı. *Romerikes* gazetesi iyiydi, eski günlerin hatrına. Radyo ve televizyonun umuru olmadı. Telefonumda çıkan her bilinmeyen numarada posta

direktifi meselesinin nasıl gittiğini merak eden bir gazetecinin aramasını umuyordum, ama hiç de öyle olmuyordu. Gazeteciler neredesiniz diye bağırasım vardı, ama her yerdeydiler, bulunmaları gereken yerin dışında, bir zamanlar ben de öyle yapmıyor muydum sanki? Film yıldızları hakkında yazmak istemiyor muydum? Rolf da eski meslektaşlarını postdirektivet.no'da yazmaya ikna edememişti, buna karşılık kendi bir sürü şey yazmış ve postdirektivet.no'da yayınlamıştı, çok güzel bir günde İşçi Sendikaları Birliği'nin 25 üye sendikasından 18'i gazeteye yollanacak yazının altına imzalarını koymayı, *Dagsavisen* gazetesi de yazıyı basmayı kabul etti. Rolf bundan çok gurur duyuyordu ve ofisle Møllergata arasında daha sağlam adımlarla yürüyordu, bir öğleden sonra, son derece ciddi bir yüzle kapımı vurdu: "Oldu bitti!"

Bir anlığına kötü anlamda işin ciddiye bindiğinden korktum ama gözündeki muzırlıktan meselenin o olmadığını anladım.

"Ne oldu bitti?"

"Norveç Krallığı İşçi Partisi'nin taze bir üyesiyim."

"Oo, harika! Tebrik ediyorum! Nasıl hissediyorsun?"

"Hiç fena değil, hem de hiç, üyelikten ayrılmak da mümkünmüş."

"Nasıl oluyormuş bu işler?"

"Bir telefon ettim. Temiz kâğıdın var mı diye sordular."

"Seni bir google'lasınlar da gör."

"Ne demek istiyorsun?"

Google'da bulunabilecek sırlarını merak etmem onu endişelendirmişti.

"Dalga geçiyorum, seninle kafa buluyorum," dedim, "şimdi geriye tek bir sorun kaldı."

"Neymiş o?"

"Seni ulusal kongre balosuna sokabilmek. Her şey orada olup bitiyor muhtemelen."

"O zaman bu görev sana düşüyor."

Görevi üstlendim, o üstüne düşeni yapmıştı. İşçi Partisi'ne, hükümete ya da İşçi Sendikaları Birliği'ne yakın olduğundan kongre balosuna davet edilmiş bekâr bir kadın bulmak için kafa patlattım ama nafile. Postkom müdürünü aradım, meseleyi anlattım, partinin verildiği salonda Rolf'un bulunmasının iyi olacağına katıldığını ve ne yapabileceğine bakacağını söyledi. Birkaç gün sonra arayıp acil bir çözüm bulduğunu söyledi.

"Öyle mi?"

Davetliler listesini ele geçirmişti, ama İşçi Sendikaları Birliği'nin lideri Gerd-Liv Valla'dan başka, ki o da gelemeyeceğini bildirmişti, telefon edebileceği tek bir bekâr kadına rastlamamıştı. Yalnızca eşcinsel Helge Helseth yardım edebileceğini belirtmişti. Teşekkür edip, "Şahane, ama bu aramızda kalsın," dedim.

Pencereye gittim, dışarı eğildim. Gözlerimi kapatıp içime çektiğim havanın başka gezegenlerden geldiğini hayal ettim. Küçük şeyler her zaman küçük şeyler değiller, diye düşündüm, gözlerimi açtım ve parlak yeşil renkteki ağaçların tepesine, yavaşça titreşen akçaağaç yapraklarına baktım, ağaçların arkasında toprağın onları uzun süre taşıyacağına inançlı, yaşayan ve hırslı binalar duruyordu. Her şey hevesli, sanki sevecendi, Rolf'a bakmadan önce online imza kampanyasını ve elektronik ortamda dolaşan mektubu kaç kişinin imzaladığını kontrol ettim, her geçen gün artıyordu, bu güzel günde sayı toplamda neredeyse on iki bine ulaşmıştı. Bu güzel haberi vermek için Rolf'un kapısını çaldım, koltuğunda doğruldu, ben iletişim danışmanlığı yazıları yazma yeteneğimi kaybettiğimden beri internette dolaşan

zincir mektuba son şeklini o vermişti. Ancak bu rakamları kamuya nasıl ulaştıracaktık, Postkom müdürünü aradık, o da heyecanlandı, heyecanla her bir ismi basmaya karar verdik, kaç para tutarsa tutsun, on iki binin hepsini de basacaktık, her biri tek tek önemliydi, herkes katılacaktı! Rolf *Dagsavisen* gazetesini aradı, yer ayırttı, tam yedi sayfa, bu iş hallolduktan sonra elastik deri koltuğuna yaslandı, "İletişim danışmanlığı o kadar da kötü değil," dedi. Ulusal kongre balosu için bir çözüm bulduğumuzu söyledim.

"Öyle mi?"

"Helseth'e eşlik edecek kimse yok."

"Helseth mi?"

"Finnmark'tan iyi bir eyalet delegesi."

"Bu kadınla mı gideceğim?"

"Helseth'e eşlikçi olmanı sağlayacağız ama istediğin zaman gidebilirsin, Helseth'ten başka bir kadının yanına oturtulacaksın, nasıl olduğunu bilirsin işte, ama sana sorduklarında Helseth'le geldiğini söyleyeceksin."

"Helseth'in tam adı ne?"

"Şimdi aklıma gelmedi, bakacağım, tam adını önceden söylerim."

"Önceden mi? Beş gün kaldı zaten."

"Helseth'e takılma, söz konusu kişiyle karşılaşman bile gerekmiyor."

"Söz konusu kişi mi?"

"İyi hafta sonları Rolf! Evdekilere selam söyle!"

Beklentiye girme benzeri bir şeyler hissettim. İşçi Partisi'nin ulusal kongresini sevinçle beklemekteydim, bu inanılmaz bir şeydi. Rolf'un, altında on sekiz sendika liderinin ve perşembeye

kadar on iki bine ulaşacak ismin imzasını taşıyacak yazısının çarşamba basılıyor olmasına çok seviniyordum. Ne yazık ki *Dagsavisen* gazetesini çok az kişi okuduğu halde. Tanıdıklarım arasında *Dagsavisen* okuyan yoktu. *Dagsavisen* olmasında ısrar eden Postkom müdürüydü, aslında doğaldı bu. Ama politikacılar *Dagsavisen* okuyor, diye kendimi teselli ettim, önemli olan da buydu. Ve başka gazeteciler de *Dagsavisen*'i önemsiyordu, bu da ikinci önemli noktaydı. Bir *Dagsavisen* alıp Saray Parkı'nda gölgede bir banka oturdum, bir yandan da çarşamba gününü sevinçle bekliyordum, Saray Parkı'na daha önceden, güneşli olmayan bir günde yaptığım başka bir gezinti geldi aklıma, sevinçli değildim, aksine endişeliydim, üzgündüm, sanki bir gemideydim ve karayı bulmaya çalışıyordum, ama aradığım karaya çıkmak istemiyordum, aynı zamanda da ya kara gözükmezse diye endişeliydim. Ama şimdi İşçi Partisi'nin ulusal kongresini sevinçle bekliyordum, bir de böyle hissetmeye devam edebilseydim.

Stein, Truls'un hafta sonu onda kalacağına dair bir e-posta yolladı. Mektuptan bahsetmemişti, ama ondan bahsedilmesi gerekmiyordu zaten. Margrete'yi aradım, Stein'ın oğlu Truls'un gelmesinde bir sakınca var mı diye sordum, galiba ona Stein'ın bir oğlu olduğundan bahsetmemiştim. Olur dedi, ama önceden aramamın iyi olduğunu, böylelikle hazırlık yapacak zaman ayarlayacağını söyledi. Hazırlıkla neyi kastettiğini merak ettim, belki de yemeği kastediyordu, "Yaşı küçük," dedim ama kaç yaşında olduğunu hatırlayamadım ya da bilmiyordum. Stein'a Truls'un tabii ki gelebileceğini yazdım.

Erkenden hazırlanmıştım. Stein ve Truls gelmeden önce orada olmak istiyordum, bir tuhaflık olmasın diye. Direksiyonu tutan

ellerim titriyordu, kendimi huzursuz ve kötü hissetmemin işten bile olmamasına şaştım. Tam biraz aşama kaydettiğimi düşünürken yine başa sarıyordum. Sarayın parkındaki bakış açıma tutunmaya çalıştım, ama Lommedalen'a yaklaştıkça bu iş zorlaştı. Margrete beni üzerinde mutfak önlüğüyle karşıladı ve kapı açılır açılmaz çocukluğun sıkışık dünyası üzerime abandı. Annem çoktan gelmişti, geceyi orada geçirdiğini söyledi Margrete, bir gece önce neler yaptıklarını merak ettim. Bir gece önce ben yalnızdım ve E.J.'nin Helga Brun'e yazdığı mektubun kopyasını okuyordum. Sözcüklerin her seferinde aynı olmasında insanı teselli eden bir yan vardı. Tekrarlamalar, yeniden okumalar onları daha az önemli kılmıyordu, tam tersi. O kadar çok dengesiz ve belirsiz şey var ki, gelgelelim mektupta sabit olan, değiştirilemez bir özellik vardı, ancak Margrete'nin holünde bu şey elimden kayıp gitmişti. Onun suçu değildi bu. O sıradan bir insandı, hatta başka bir insanı taşıyan bir insan, bu bir mucizeydi, bir gizem, ama Margrete'nin oturma odasında ne bir mucize ne de bir gizem vardı, sadece pazar uyuşukluğu. Bütün mobilyalar yeni, her şey yeni ve moderndi ama yine de solgun, renksizdi, masadaki çiçekler havasızlıktan solmak üzereydi, boğucu atmosferden ben sararıp solmuştum, odaların kapıları dünyaya kapalıydı, dışarıdaki her şeye kapalı, tıpkı ben büyürken olduğu gibi, sanki evin dört duvarı dışında önemli bir şey yokmuş gibiydi, gökyüzü yoktu da seri üretim bir ufuk vardı, ne uçurum ne savaş, sadece terbiyeni takınman isteniyordu burada, sanki hayatta tek derdin miş gibi yapmak ve yakınından geçtiğin kuralların hepsine anında uymaktan ibaretmiş gibi. Margrete'nin oturma odasına girdim ve çocukluğumun oturma odasını gördüm, boğazım daraldı.

Paltomu asmıştım ki kapı çalındı, gelenler Stein ve Truls'tu. Margrete önlüğünü çıkardı, bakınca karnı farkedilmiyordu, daha çok erkendi. O kapıyı açarken hemen arkasında durdum,

daha önce birkaç kez karşılaşmışlardı, olsun. Stein kibarca selamlaştı, Truls'u tanıttı. Truls küçücük elini uzattı. Stein beni kucaklayıp çabucak boynumdan öptü, mektup içindi bu. Ayakkabılarını çıkardılar, ceketlerini astılar ve benimle oturma odasına geçtiler, annem divandan ayağa kalktı. Stein'la ilk selamlaşması böyle oldu, önce Truls'a, sonra da bana baktı, sarıldık, soğukluğunun kokusunu aldım. Margrete mutfakta ona yardım etmemi istedi ve yeniden önlüğünü taktı, ben de onun peşinden gittim.

"Bize bir şey söylememiştin, şu mesele hakkında yani," diye fısıldadı, başımı salladım. Fırında deniz somonu vardı, Lommedalen'daki yerel bir çiftlikten gelen patates ve salatalıkla ikram edilecekti, tatlı olarak da Hardangervidda'dan gelen sarı yabani böğürtlenlerden yapılmış bir puding vardı.

"Her şeyin en hası, en hakikisi," dedi, önlüğünü çıkardı, patates çanağını bana verdi, kendi balık tabağını aldı. Sonra içeri girdik, bunları pazar yemeği için hazırlanmış sofraya koyduk.

"Sofraya buyrun," dedi Margrete evsahibi sesiyle.

Margrete yine kendinden emin diye düşündüm. Ayakları yere basıyor; uçurumdan, Bygdøy'de telefonla konuşurken bana yarasını açtığına memnun kaldığım o yerden çok uzakta şimdi. Tabii ki yaralanmasından memnuniyet duymamıştım, ama kırılganlığı onu gözümde daha görünür kılmıştı, telaşla çok hızlı cırlayan, adını koyamayacağım kocaman bir duyguyla hem mutlu hem korkak çıkan sesini daha duyulur kılmıştı. Ne kadar hakiki şeyler yersek yiyelim, varoluşun tesadüflerine, doğanın kaprislerine, kontrol edemediğimiz biyolojinin insafına kalmıştık. Ama şimdi kendinden emindi, varoluşun tesadüflerini, doğanın kaprislerini aşmıştı, insanın kendini uçurumun kenarında, tekrar, üçüncüde hayır vardır diye düşünürken bulması işten bile değildi.

"Küresel düşün, yerel alışveriş et," diye lafını bitirirken sanki birilerine, donmuş pizza yiyenlere karşı çıkıyormuş gibi uyaran

bir sesle konuştu. Bunun pek yersiz bir protesto olduğunu düşündüm. Kaldı ki protesto da değildi, bir sinyal, moda bir tavır, takılan bir maskeydi. Kendinden emin ve kontrollü bir tavırla Lommedalen'ın çevre ve alerji bilinci en yüksek kişisi gibi sahnede duruyordu, daha iyi hammadde sanki her derdin çaresiymiş gibi konuşuyordu, şimdi kendini daha fazla beğendiğine şahit olmak acı bir şeydi, işin içinden çıkamayıp kırıldığı zamana kıyasla şimdi kendiyle çok daha barışıktı. Kırıldığımızda daha çok sevilebilir oluyoruz diye düşündüm, tıpkı Stein'ın kırıldığı zaman olduğu gibi, onu sevmeye başlamış, ona mektup yazmıştım, daha mutlu etmişti bu beni. Peki ben kırıldığımı gösterip sevilebilir biri olabilir miydim? Onların gözü önünde, burada, şimdi, sevilebilmek için kırılabilir miydim?

"Posta direktifini duyanınız oldu mu?"

Hiç tepki yoktu. Trond patatesleri ona uzatmamı istedi, uzattım, gözünün içine baktım ve özellikle ona, Trond'a posta direktifini duyup duymadığını sordum.

"Hayır," dedi umursamadan.

"Gelecek hafta İşçi Partisi'nin ulusal kongresinde posta direktifi kabul edilecek," dedim, "bu da standart servis ücretinin değişeceği anlamına geliyor, Drammen'den Alta'ya mektup yollamak Oslo'nun bir semtinden diğerine yollamaktan pahalı olacak."

"Mektup mu?" dedi Margrete, "bu zamanda artık kim mektup yolluyor ki?"

Stein bana bakıp gülümsedi.

"Hâlâ postadan almanın kaçınılmaz olduğu bir sürü şey var," dedim, "faturalar mesela."

Burun kıvırdı.

"Postanın sadece haftada beş gün gelmesi sence kötü değil mi?"

"Benim için fark etmez."

Şimdi durmak olmazdı.

"Direktife karşı çalışıyorum," dedim.

Stein Truls'un tabağının üzerine eğilmiş, balık kılçıklarını ayıklıyordu.

"Her şeye karşısın sen zaten," dedi annem.

Boğucu bir sessizlik oldu, tıpkı gençliğimdeki gibi.

"Peki müşterin kim?" diye sordu Stein, bana yardım ediyordu.

"Postkom. Posta çalışanlarının sendikası."

"Sendikayla mı çalışıyorsun? Bunu bilmiyordum."

"Ben de bilmiyordum," dedim, "öyle tesadüf oldu."

"Zavallı Truls," dedi annem, "galiba balık sevmiyor."

Pek fazla bir şey yemeyen Truls'a baktık, annem haklı çıkmak istiyordu.

"Balık sevmiyorsun değil mi Truls?"

Truls sandalyesinde kıpırdandı.

"Aslında sen balık seversin Truls," dedi Stein yanlışını anlamadan önce, çünkü böyle deyince Truls özellikle Margrete'nin yaptığı deniz somonunu sevmemiş gibi görünmüştü.

"Yemek zorunda değilsin Truls," dedi annem. Truls önüne baktı.

"Umarım yabani böğürtlen seviyorsundur," dedi Margrete. Truls başını eğdi ve kıpkırmızı kesildi.

Böylece heyecan son buldu, anda yaşamak ve kırılmak meselesi de bu kadarmış işte. Mucize gerçekleşmedi ve bir bataklıktaymışız gibi dünyevi olana sarıldık. Direktif aracılığıyla onları kuyruklarından yakalayıp bataklıktan çekebileceğime nasıl olmuştu da inanmıştım ki?

Dışarıda Stein'la arabaların arasında ne yapacağımızı bilemeden öylece duruyorduk, çünkü ona yolladığım mektuptan sonra

başka bir tarzda konuşmamız gerekiyordu. Hava hâlâ kararmamıştı çünkü artık bahar gelmişti, yolun karşındaki arazide bulunan bir huş ağacının etrafında beyaz anemon çiçekleri vardı. Truls onları toplamaya gitti.

"Bu işle çok ilgilisin, yani posta direktifiyle," dedi Stein.

"Evet, tuhaf," dedim.

"Neden?"

"Benim için çok gerçek bir şey oldu. *ByggBo* ve En Hakiki'den daha gerçek."

"Ne demek istiyorsun?"

"Açıklaması zor olan da bu."

"Deneyebilirsin," dedi, "karşında yabancı yok."

"Yabancı yok mu?" dedim, güldüm, o da güldü. Beni çabucak öptü ve huş ağacının altındaki Truls'a baktı, sonra beni daha uzun öptü. Baharda dışarıda öpüşmek güzeldi, bunu yapmayalı epey olmuştu.

Mesele 50 gramın altındaki posta gönderilerinin rekabete girecek olması dedim.

"Hadi ama," dedi, güldü, ama bunun ciddi bir mesele olduğunu söyledim ve olası sonuçlarını anlattım, başını salladı, bana katılıyordu, hazır başlamışken sıkça mektup alıp almadığını sordum. Öne arkaya sallandı, daha yeni bir mektup aldığını söyledi.

"Onu kastetmemiştim," dedim.

"Öyle mi?"

Görmemden korktuğundan biz eve gelir gelmez saklamak için önden gittiği mektubu kastettiğimi söyledim.

"Ha, o mu?" dedi.

"Ne vardı o mektupta?"

Bu kadar doğrudan sormak biraz cesurca olmuştu, planlamamıştım, ama olan olmuştu. Belki de o, benim en yakınımdı.

"Biraz utanılacak bir şey," dedi, önüne bakarak.

"Çünkü?" dedim, onu zorladım, ortamı gerdim, cevaptan korkuyordum, tam onu bulmuşken kaybetmekten korkuyordum, ama bir şeyler bana bu mektubun çok önemli olabileceğini söylüyordu.

"Ben iletişim kurmakta pek iyi değilim," dedi tereddüt ederek, "yani bir iletişim uzmanına ihtiyacım var da diyebiliriz."

"Ha ha," dedim.

"Hayır, aslında bazen," dedi, "ne yapacağımı bilemediğimde, kafam karışıkken kendime mektup yazıyorum."

"Ne için? Posta Hizmetleri'ne destek olsun diye mi?"

Gülme sırası ondaydı.

"Hayır," dedi, "ama kendimi sanki ben değilmişim gibi ifade ederken aradığım sözcükleri buluyorum," dedi, "başkasıymışım gibi davranıyorum, o zaman kendimi daha net ifade ediyorum. Ne demek istediğimi görmek için de mektubu kendime gönderiyorum," dedi.

"Bunları yalnızca bir kâğıda yazıp bir kenara koysan, sonra tekrar ortaya çıkarsan olmaz mı?"

"Denedim," dedi, "aynı şey değil. Hepsini tek tek yapmalıyım, zarf, pul, posta kutusu, o zaman işe yarıyor."

Ne demek istediğini anladım.

"Görmemem için cebine attığın mektup kendine yazdığın bir mektup muydu?"

"Evet."

Biraz bekledi, sonra başını önüne eğdi ve yavaşça, "Mektupta seni bırakmamam gerektiği gibi bir şeyler yazıyordu, sadece tabii ki

daha iyi formüle edilmişti çünkü mektubu yazan kendini ifade etmişti. Senin anlayacağın, ben kendimin iletişim danışmanıyım, böylesi daha ucuza geliyor, her ay birkaç puldan fazlasına para harcamıyorum ve senin şu direktif kabul edilmezse bu fiyat artmayacak da."

"Kesin değil," dedim.

"Hiçbir şey kesin değil," dedi.

"Doğru," dedim.

"Ama aynı yerde durduğumuza, aynı zorlukları yaşadığımıza inanıyorum. Beceremediğimiz şey aynı."

Truls elinde beyaz anemon çiçekleriyle geldi, Stein onu karşıladı ve arabaya binmeden önce kulağıma eğilip ulusal kongrede bana başarılar dilediğini, pazar günü her şeyi duymayı dört gözle beklediğini fısıldadı.

Ben de bunu dört gözle beklediğimi hissettim, sonuç ne olursa olsun. "Çarşamba günü *Dagsavisen*'i oku! Perşembe günü *Dagsavisen*'i oku! Ulusal kongre haberlerini takip et!" diye bağırdım, "Posta direktifinden söz ederlerse hiç şaşırmam!"

Çarşamba günü yazı, "Posta ve kâr" başlığı altında *Dagsavisen*'de çıktı, alt başlığı "Posta Hizmetleri'nin ödediğimiz vergilerle özelleştirilmesine karşı çıkıyoruz. Veto hakkınızı AB posta direktifini reddetmek için kullanın!"

"Buyrun bakalım!" diye düşündüm, Narvesen dükkânında durup gazeteyi aldım, bir otobüs durağına girdim. Rolf heyecanla beni arayıp, "Şimdi tepeleri atacak," dedi, "yarın daha fazlası geliyor!"

Bütün gün telefonun başındaydık. Rolf, Thor Granengren'le kahve ve kurabiye eşliğinde bahar geceleri geç vakte kadar çalışıp bir isim listesi çıkarmıştı. Ulusal kongrenin hemen

öncesinde posta direktifi hakkında bilgi verilmesi ve hatırlatma yapılması gereken İşçi Partisi'nin anahtar isimlerinin listesi. Hordaland'dan yerel hastaneyi kurtarmakla meşgul genç bir kadın, Buskerud'den çevreyle ilgili bir genç, Sogn ve Fjordane'den cehennemin dibindeki rüzgârlı bir adaya köprü yapılması için mücadele veren bir adam. İlk ismi aradığımda kendimi biraz tuhaf hissediyordum, ama gayet sıcak karşılandım, meseleyi anlattım, hastanenin postasının güvenle ve hızla ellerine geçmesinin yerel hastanedeki endişeli hastalar için ne kadar önemli olduğunu hatırlattım, kadın bu konuda benimle hemfikirdi. İkinci ismi aradığımda sinirlerim biraz yatışmıştı, gayet sıcak karşılandım, kısaca meseleyi anlattım, posta direktifi kabul edilirse ve posta hizmetleri rekabete açılırsa, bunun trafiğe yarı dolu nakliye arabalarının çıkması ve atmosfere daha fazla co_2 gazının salınması anlamına geleceğini söyledim, genç kadın bunu hiç düşünmediğini, bu bilgi için teşekkür ettiğini ve haberi etrafa yayacağını söyledi, sonra üçüncü kişiyi aradım, ilk ikisi sayesinde keyiflenmiştim, cehennemin dibindeki rüzgârlı adaya köprü yapılması fikrini desteklediğimi söyledim, posta direktifi kabul edilmediği sürece köprü postanın adaya güvenli bir şekilde ulaşmasını sağlayabilirdi, ama adaya tekneyle veya arabayla posta ulaştırmak kâr getirmediğinden direktif kabul edilirse postaların adaya ulaşacağını kimse garanti edemezdi. Ve Sogn ve Fjordane'nin delegesi bana yürekten katıldı, bavulu hazırdı.

Telefonlara gece de devam ettim, Rudolf Karena Hansen'ın yaşadığını söylediği aydınlanmayı yaşamış gibi hissettim kendimi, önceden anlamadığım durumları anladım, insanlar hakkında başka zaman olsa hiç duyamayacağım hikâyeler duydum, daha önce göremediğim bağlantıları gördüm, kendimi bir bağlamın parçası gibi hissediyordum.

Gece saat dokuzda çalışmaya hâlâ devam eden Rolf'a hoşça kal dedim. Kaldırımda durup Rolf'un Dag'ınkine komşu ofisinin penceresinde yanan ışığa baktım, Dag'ınkinde ışık yoktu. Rolf'un telefon kulağında, sağ koluyla el kol hareketleri yaparak volta attığını gördüm. Şimdi onu çok seviyordum. Belki de Kraft-Kom'un beşinci yılını kutlamalıydık. Katlı otoparka inmedim, o küçük arabaya sığamayacak kadar dopdoluydum, artık neden göğsüm kabardı dendiğini anlıyordum. Møllergata'ya bu sefer bilindik bir yoldan gittim, yol şimdi farklıydı çünkü geceydi, çünkü çarşambaydı, küçük cumartesi yani, bahardı, insanlar sokaktaydı, içiyorlardı, şehrin ısıtma lambalarının altında oturmuş sigara tüttürüyorlardı, mutlu görünüyorlardı ama belki de bu kalabalığı dışarıda olmaya maddi gücü yetenler oluşturduğundan durum böyleydi, keşler, çingeneler köprü altlarına ve şehirde hâlâ rastlanabilen ormancıklara çekilmişlerdi. Møllergata 10'da Postkom müdürünün dördüncü kattaki odasında ışık yanıyordu, orayı iyice görebileceğim bir yerde durdum, evet oradaydı, tıpkı Rolf gibi telefon kulağında, sağ koluyla el kol hareketleri yapıyordu, insanın içini ferahlatan bir görüntüydü bu. Günlük tutuyor olsaydım bunu yazardım. Çalışan insan, kendini işine vermiş insan, enerjisini işine harcayan insan, başkalarıyla konuşup iş birliği yapan insan hakkında yazardım. Hazır yolumu değiştirmişken Youngstorget'den geçeyim dedim, Folkets Hus Kongre Merkezi'nde de hareket vardı, merdivenler, minibüsler, binanın ön cephesinde ve terasta toplanmış insanlar, onlar da ertesi güne hazırlanıyorlardı.

Gece gözüme uyku girmedi, endişe edecek bir şey olmamasına rağmen yatakta dönüp durdum. Kimse posta direktifinin reddedileceğine cidden inanmıyordu, Postkom'un müdürü bile. Ama son âna kadar mücadeleyi sürdürmek için motive olmak amacıyla bu olasılığa sarılmalıydı, bunu üyelerine borçluydu, bunu

kendine ve davaya borçluydu. Fakat zaferle sonuçlanmayacaksa bunca çabanın bir kıymeti var mıydı? Sadece yapmış olmak için mi yapıyorduk? Hayır, çünkü bunca çaba zaferle sonuçlanmasa dahi hükümetin karşılaması ve garanti sağlaması gereken somut talepler sunulmuş olacaktı. Siyaset bu, dedim kendi kendime arabayla oraya giderken, kalbim küt küt atıyordu. Son aylarda politika hakkında çok şey öğrenmiştim, Dag'la daha sık konuşmuş olsaydım daha da fazlasını öğrenecektim diye düşündüm, belki Rolf, Dag ve ben molalarda daha fazla politika konuşsaydık durum daha farklı olabilirdi. Kalbim o kadar hızlı atıyordu ki direksiyonu tutan ellerim titriyordu, Kiwi marketinde durdum, ama *Dagsavisen* gazetesi yoktu, satılmıyordu, Narvesen dükkânına varana kadar kalbim daha da hızlı çarptı, gazeteyi buldum, ya yazı çıkmadıysa diye açmaya korkup arabaya koştum, ama çıkmıştı, yazı ve on iki bin isim, yedi tam sayfa, inanılacak gibi değildi! Herhangi bir yorumda bulundular mı diye radyoyu açtım, bir şey yoktu, telefonumun çalmasını bekledim, çalmadı, Rolf'la buluşana kadar oyalanmak için P4 radyo istasyonunu açtım, ABBA'nın *money-money-money* şarkısı üstüme üstüme geldi, parmaklarımla direksiyonda ritim tuttum, öne arkaya sallandım, arabayı katlı otoparka bırakıp yukarı koştum, Rolf yeni duş almıştı, üzerinde yeni ütülenmiş bir gömlek vardı, elleri huzursuz, bakışları keskindi, masasının üzerinde yazının olduğu sayfa açık bir şekilde *Dagsavisen* seriliydi: "Hazır mısın?"

Başımı salladım, Møllergata'ya neredeyse koşarak gittik, kağnı gibi asansörü bekleyemediğimizden telaşla merdivenlerden çıktık, Postkom müdürünün kapısı açıktı, içeride *Dagsavisen*'in üzerine eğilmiş üç çalışan vardı, bizi gördüğünde onları kabaca bir kenara itti, onun kabalaştığını hiç görmemiştim, iş ciddiye binmişti.

Bugünü planladık. A ve B planlarımız vardı. Kim kiminle konuşacak, falan. Kimler henüz kararını vermemiş, kimler fikrini değiştirebilir, falan. Daha önce de planların üzerinden geçmiştik ama şimdi her şey hareket halindeydi, tahmin edilemezdi, kılıçları bilemiş, zırhımızı kuşanmış, gücümüzü toplamıştık, kalbimden yavaş atmasını, sindirim sistemimden sakinleşmesini, kanımdan düzgün akmasını istedim, beni meydana getiren o gürültücü, karmaşık makinenin bütününe, nasıl olduğumu kimse anlamasın diye sessiz olmasını emrettim. El sıkıştık, birbirimize başarılar diledik ve sessizce Youngstorget'ye, savaş meydanına gitmek için yola koyulduk.

Folkets Hus Kongre Merkezi'nin önünde kıyamet koptuğunu uzaktan görebiliyorduk. "İşçi Partisi'nin 2011 Ulusal Kongresi" yazılı kocaman pankartlar bahar rüzgârında dalgalanıyordu, İşçi Partisi ve Norveç bayrağından oluşan bir dizi bayrak merkezin damına çekilmişti, Youngstorget Caddesi'nin alt kısmında bulunan parti binasının giriş kapısı Jens Stoltenberg'in posterleriyle süslenmişti, her taraf insan kaynıyordu. Bu renk cümbüşüne yaklaşmışken, posta direktifine karşı çıkan bildiriler dağıtan İşçi Partisi üyesi posta hizmetleri çalışanlarıyla karşılaştık, onları destekleyen bir iki laf edip bildirileri aldık. Direnin delikanlılar! Direnin kızlar! Propagandaya benzer her türlü şeyin dağıtılmasını yasaklayan Sendikalar Birliği'nin genel sekreteri Raymond Johansen ana girişe yirmi metreden fazla yaklaşmamalarını söylemişti. Postkom'un haber bülteni olan Posta Borazanı'nı dağıtmak için izin istemiş ve hayır cevabını almıştık. Oslo İşçi Partisi geçen seçim kampanyasından kalan tek kullanımlık diş fırçalarını dağıtma izni de alamamıştı çünkü diş sağlığı masraflarını devletin karşılaması önerisi oylanacaktı. İşçi Partisi üyesi posta çalışanları yirmi metre talebine uydular, ama delege olduğunu düşündükleri birinin girişe yönlendiğini

gördüklerinde, ellerindeki bildiriyi yirmi metreyi aşmadan bu kişilere ulaştırdılar. Rolf'la ben kalabalığın arasında Postkom müdürünü takip ediyorduk, sağla solla ve merkezdan insanlarla el sıkışıyor, lüzum gördüğü yerde posta direktifi mevzusunu açıyordu, merdivenlerden kayıt masasına kadar neredeyse yirmi kere sohbet için durdu, Postkom müdürü resmi konuk, Rolf yandaş ve parti üyesi olarak kayıtlıydı, kulağıma, partiye ilgisinin gerçekliğini kontrol etmeyeceklerini umduğunu fısıldadı. KraftKom'dan önceki iş hayatından tanıdığı gazetecilerle karşılaştı, Postkom müdürü herkesi tanıyordu, boynunda kartı olmayan tek kişi bendim, kendimi dışarıda kalmış ve yabancı hissettim, dillerini, kodlarını bilmiyordum, gözümü Postkom müdürünün sırtından ayırmayıp orada tek başıma dikildim, kendime acıdım, eski bir okul arkadaşımla metroda karşılaşınca kim olduğumu itiraf etmek zorunda kaldığım zamanki gibi kalabalığın ortasında eski bir keyifsizlik duygusu üzerime çöktü. Gerçek olmak ve gerçekten anda olmak, sorun buydu, bu, hasbelkader hangi grubun içinde ya da dışında olmama bağlı değildi, unutmamak lazımdı. İnsanlar salona girdi, en az bin kişi vardı, Postkom müdürünü, diğer sendika liderleriyle birlikte oturduğu protokol koltuklarında görebileceğim bir yerde durdum, Rolf basın sırasının arkasında yandaşlar için ayrılmış sandalyelerden birinde oturuyordu, kapılar kapandı, dışarıda kaldım. Dışarıdan rapor verecektim, dışarısı rapor vermek için önemli bir yerdir.

Biraz sonra ABBA melodileri duydum, çalan *money-money-money* değildi, ama benzer bir şeydi. Rolf, Christian Ringnes tiyatrosunun Mamma Mia müzikalinden iki oyuncunun kongreye kültürel katkıda bulunduğunu yazdı iPhone'nundan. ABBA'dan sonra ışık ve sıcaklık hakkında bir şarkı söylediler, kapıya görevlileri kızdırmayacak kadar yakın duruyordum. Rolf, başbakanın son kongreden bu yana kaybettikleri önde gelen üyelerin isimlerini anarak açılış konuşmasına başladığını yazdı, hepsini

tek tek anamazdı. Posta direktifinden de söz etmedi diye yazdı Rolf, *Dagsavisen* gazetesinde imzaların olduğu sayfa açık oturuyordum, on iki bin ismin hepsini tek tek okumaya karar verdim, hazır orada oturuyorken bir imza da ben attım, ara verildiğinde bunu Rolf'e söyledim, kızardı ve kendisinin de öyle yaptığını söyledi. Posta direktifine pek çok kişinin değindiğini söyledi, bir müddet sonra Postkom müdürü de geldi, pek çok kişinin posta direktifine karşı olduğunu belirttiklerinde alkışlandıklarını ve başkalarının da alkış almak için konuşmalarının arasına "bu arada posta direktifine de karşıyım" lafını sıkıştırdığını anlattı. Bir köşede duran koltukların üzerine yerleştim, bilgisayarımı çıkardım, kendime bir kahve aldım, birkaç kez tuvalete gittikten sonra kendimi evimde hissetmeye başlamam hiç zor olmadı. İnsan uyum göstermeye meyyal diye düşündüm, bunu benden önce düşünen birileri çıkmıştı mutlaka, ama fark etmezdi çünkü insanlar birbirini taklit ederdi, bunun ne anlama geldiğini, başkalarının düşündüklerini ve ifade ettiklerini deneyimlemek bir paylaşım hissi doğuruyordu. Rolf basın mensuplarıyla takılıyor, posta direktifi meselesinin parti liderlerinin kaybedebileceği bir mesele olduğuna onları ikna etmeye çalışıyordu ve kimse buna inanmıyordu. Liderler ajandalarında olanı ne yapıp ne edip geçirecekler lafıydı nakarat, hiç de garip değildi, biz de aynı nakaratı söylüyorduk. Ama biz politikacılara baskı yapmadan, onlara tavizler verdirmeden önce geçiremeyecekler diye açıkladı Rolf, yine de talepler ve tavizler basın için pek de iyi malzeme değildi.

Postkom müdürü bir süre salondaydı, posta direktifi hakkında kiminle ne zaman konuşacağına karar vermek için dışarı çıkıyordu çoğunlukla. Vakit yaklaştığında telaşla içeri girdi ve rapor vermek için hemen dışarı çıktı, ben de notlar aldım. Ancak ikisi birden salondayken oturduğum yerden bir iki şey yakaladığım da oluyordu. Görünüşte imzalarda neredeyse B harfine

kadar geldiğim *Dagsavisen* gazetesinin arkasında gayet masum oturuyordum ancak o sırada aslında Telemark delegelerinin konuşmalarını dinliyordum. Real Madrid ve Barcelona maçından bahsediyorlardı. Ama ayrıca posta direktifi hakkında birkaç laf ettiklerini de duydum çünkü konu yüksek ve kızgın ses tonuyla tartışılmıştı, AB'yi canı gönülden destekleyenler bile direktife karşıydı, işbirlikçilerim arada dışarı çıktıklarında raporumu verdim, başlarını salladılar, onlar da bunu fark etmişlerdi.

Saat dokuz buçukta toplantı sonlandığında yakınlardaki İtalyan restoranı Santino'ya gidip pizza yedik. Rolf telefonu bana uzatıp en güzelini sona sakladığını söyledi.

Arka planda duyulan sesler, büyük kapı her açıldığında duyduğum seslerdi. Bir sürü insan sesi, cızırdayan mikrofonlar ve gıcırdayan sandalye bacakları, adımlar, seslerin uğultusu, alkış, bağrış çağrış, fısıltılar, ama ayrıca konuşmacılar İşçi Partisi'nin ünlü "herkes katılacak" sloganının yazılı olduğu kırmızı duvarın önündeki kürsüye çıktıklarında oluşan sessizlik ve beklenti. Söz Hordaland'dan bir delegeye verilmişti, uzun adımlarla yürüyen, hevesle öne doğru eğilip konuşan genç, esmer bir adamdı bu, sesinde insanı kıskandıran bir özgüvene sahipti çünkü söyledikleri yürektendi, ciddiydi, anlam taşıyordu ve yalnızca haklı bir davayı savunanların sahip oldukları, parti liderlerine karşı çıkabilecek o iradeye, davaya adanmışlığa ve o derin güce sahipti. İnsanların büyük şehirlere göç etmesinin pek çok nedeni olduğunu söyledi. "Egzotik yiyeceklerin, herkese parmak atan mahalle papazının eksikliği," dedi neşeli bir şekilde söyleyeceği önemli şeye gelmeden önce. "Yaşayan bir yerel toplum kendiliğinden oluşmuyor," dedi ve hükümetin kendi ısmarladığı araştırmayı havaya kaldırdı. "Bir sosyal demokrat için ciddi bir okuma," dedi. "Posta direktifi sayesinde sosyal dampingde Avrupa Şampiyonluğu için

yarışılıyor, tam zamanlı Alman posta çalışanları artık o kadar kötü maaş alıyorlar ki sosyal yardım almak zorundalar," dedi. AB taraftarı olduğunu söyledi, ancak AB'de çoğunluğu sağcıların ele geçirdiğinin de farkındaydı. Norveç'te Posta Hizmetleri'ne rekabet ortamı oluşturulması daha önce de teklif edilmişti, ama o zaman İşçi Partisi hayır demişti. Şimdi AB'nin yapmaya çalıştığı da pratikte aynı şeydi. Milyarlarca krona mal olacak, istenmeyen bir politikayı mı yürürlüğe koyacaksınız? Østlandet bölgesindeki tüccarları zengin ederken Posta Hizmetleri'ni ayakta tutabilmek için vergi ödeyenlerin parasını mı kullanacaksınız? Benim düşündüklerim, ifade etmeye çalıştıklarım, Rolf'un ifade etmeye çalıştığı ama *Dagsavisen*'deki yazıda bile zayıf kalan her şey ortaya konmuştu. Kral Elvis'ten alıntılayacak olursak: *Return to sender*! Kelimenin tam anlamıyla basit ve en güzelinden ilkel bir şekilde ortaya konmuştu. Son olarak, "Şimdi ormanlar canlandı,"* diye alıntı yaptı, "korular yapraklandı. Yaradılışın vaktidir, ama tavizin değil asla."

Bunu gördükten sonra uzun bir süre sessizce oturduk. Ertesi gün çok önemli olduğu halde uzun bir süre aklımızdan çıkıp gitti.

Keşke Dag da bunu görebilseydi, çünkü belirleyici olan, hayati önem taşıyan böyle şeylerdi. Genç bir insan kürsüye çıkıyor, görüşlerini belirtiyor, düşündüklerini ortaya döküyor, görüşlerini başkalarına sunuyor, iktidara karşı çıkıyor, çünkü derinlerde bir yerde hâlâ iletişim kurabildiği birileri var ve onu duyanlar Dag'ın seçtiği yoldan başka bir çıkış olduğunu anlıyorlar.

Gece rüyamda Dag'ın koltuğunda oturduğunu gördüm. Ofise girdim, Dag koltuğunda oturuyordu, kolları koltuğun kollarından sarkıyordu, elleri yere sarkıyordu. Başı sallanıyordu, iki

* Bir Hıristiyan ilahisi. (ç.n.)

köpek dişi neredeyse çenesini geçen uzunluktaydı, yüzü kocaman inciler büyüklüğünde gözyaşlarıyla kaplıydı, ayağa kalktığında sarhoş ya da hasta gibi sallanıyordu. Dışarıda lapa lapa kar yağıyordu, ince giyinmiş Dag bu karlı havada ne yapacak diye merak ettim, karın yüksekliği birazdan pencereye kadar gelecek hatta iyice örtecekti, kapıyı açmak istedim, imkânsızdı, kar yüzünden içeride kapalı kalmıştım, dışarıdaki kar yüzünden ofisten başka bir yeri göremiyordum, şehir karlar altındaydı, belki de dünyada buz devri başlamıştı, yüz yıl sürecekti belki. Biraz sonra gümbürtüler duyuldu ve bina sallandı, kar yüzünden her şey çöküyor diye düşündüm, oda sallandı, başım dönüyordu, sonunda sallantı durduğunda oda yamulmuş, bütün mobilyalar bir tarafa doğru kaymıştı, pencerenin önünde, karın içerisinde bir tır tekerleği duruyordu, kar yüzünden bir tır yoldan çıkmış, tırın bazı parçaları etrafa dağılmıştı, kocaman tekerleklerden biri penceremin önüne gelmişti, tekerleğin arkasında, bembeyaz ve çok güzel karın içerisinde tuhaf bir çiçek açıyordu, güneşin parladığı yerde olup kayak yapmak vardı şimdi.

Ertesi gün plan yapmak için Møllergata'da buluştuk. Bugünkü gündemin posta direktifiyle pek ilgisi yoktu, bizi ilgilendiren Başbakanın saat on bir buçukta yapacağı özet konuşmasıydı. Ama orada olmak, davayı sunmak, tartışmak, ikna etmek, teşvik etmek önemliydi. Rapor ver, bunu şimdi biraz daha az gergin ve sakin olan zihnime ekledim. Bugün merdivenleri çıkmak kolay geldi, birileri selam verdi, direktif hakkında haber çıkmış mı diye bakacağım gazeteler elimde yine aynı köşeye çöktüm. Rolf ve Postkom müdürü salona girdiler, ama Rolf kısa bir süre sonra dışarı çıktı, sigara içmeye başlamıştı, posta direktifi meselesi olmasa çoktan partiden ayrılmıştı, içeride işlerin ne kadar sıkıcı ve sürprizsiz olduğunu fısıldadı.

"Sıkıcı bir ortamda heyecan çekmek dayanılmaz bir şey," dedi. Thor Granengren'den aldığı listeyi arka cebinde gezdiriyordu, sürekli bir sütunun arkasına geçip kirli, yıpranmış listeye göz atıyor, lafa girişmeden önce önemli biriyle karşılaşıp karşılaşmadığını kontrol etmek için delegelerin yakalarındaki isim kartlarını dikkatle inceliyordu, bahar havasında merdivenlerde giderek daha fazla vakit geçiriyordu, ağzında bir Marlboro Light sigarasıyla Stoltenberg'in kocaman resminin altında, Youngstorget manzarasına karşı sigara içen diğerleriyle posta direktifi hakkında hararetle konuşuyordu. On biri çeyrek geçtiğinde sigarasını söndürüp salona girdi. Ben kapı görevlilerini sinirlendirmeyecek mesafede dışarıda durdum.

Stoltenberg posta direktifine karşı muhalefetin çok güçlü olduğunu fark ettiğini belirtti. Sesi, daha çok, kendi partisine söz geçiremediğini gösteren bir kararla Brüksel'e gitmekten korkan birisi gibi çıkıyordu. "Önemli olan politik ilkeler doğrultusunda destek sağlamak," dedi. Posta direktifiyle ilgili taleplerin çoğu vetoya gerek duyulmadan yerine getirilecekti. Hükümet posta iletilerinin en fazla altı günde teslim edilmesi ve tüm ülkede aynı posta ücretini sürdürme garantisini verebilirdi.

"Ne demiştim," diye fısıldadı Rolf basın mensuplarına, ama onlar garantilerin haber değeri olmadığını düşündüler.

"Bize güvenin," diye sözünü tamamladı Stoltenberg. Bazıları alkışladı.

Karar komitesi çalışmalarına başladı.

Rolf dışarıda takılıyordu, başbakanın buyurgan konuşmasına rağmen partinin pek çok eyalet kolunun kararından dönmeyeceğini duyduğunu söyledi, ben de not aldım. Postkom müdürü protokol sırasında görevi başındaydı, yerel yönetim platformunda meseleler tartışılırken de posta direktifinin

durdurulmasının önemini belirten pek çok kişiye rastlandığı haberini sms'le bize yolladı.

"Yerel yönetim platformu mu?" diye sordum.

"Evet, öyle dedim," dedi Rolf.

Postkom müdürü heyecan içerisinde dışarı çıktı, karar komitesinde pek çok kişinin direktife karşı görüş belirtmek için partiyle ters düşmeyi göze aldığını duyduğunu söyledi. Fuayede bir hareketlilik göze çarpıyordu, insanlar fısıldaşıyor, telefonlar sürekli çalıyordu.

"Kaybedebileceklerini anlamak üzereler," dedi Postkom müdürü ve eyalet kolları liderlerini hizaya getirmek için yükseklerden birilerinin yolladığı parti görevlilerini, siyasilerin sekreterlerini işaret etti. Eğer böyle yaparsanız biz de şöyle yaparız, yapmazsanız şöyle şöyle yaparız, yerel yönetim platformu posta direktifini kabul ederse şu mevki olur, şu karar alınır, burada şu çıkar, şurada şu çıkar, falan. Talimat alıp da gelmiş olan eyalet liderlerinin, ama özellikle de talimat almamışların peşindeydi bu ulaklar, onlardan kararlarından vazgeçmelerini isteyecek, bunun için baskı yapacaklardı, o sırada Rolf'la Postkom müdürü aynı kişileri, özellikle de daha ehlileştirilmemiş, hâlâ oportünist olmamış, neyin mümkün, neyin mümkün olmadığı hakkında hâlâ hayal kırıklığı yaşamamış gençlik kolları üyelerini kafakola almaya çalışıyorlardı. "İstikrarlı, sağlam ve sıkı duran bir muhalefet!" diye buyuruyordu Postkom müdürü, ama vetodan kurtulmak için talepleri karşılama konusunda son derece esnek olmayı kafasına koymuş Rigmor Aasrud liderliğindeki deneyimli, güçlü siyasilerden oluşan karar komitesinde posta direktifi karşıtı olmanın kolay bir iş olmadığını da ekliyordu. "İşler böyle yürür," dedi Postkom müdürü. "Büyük kararları geçirmek için küçük kararları geçireceğine söz ver, ilkelere karşı düğmeler, misketler değiş tokuş et. Çünkü iktidar şu fil meselesinde olduğu gibidir," dedi, "tarif etmesi güçtür ama ona toslayınca tanıyıverirsin."

Bugünlerde Folkets Hus Kongre Merkezi'nde pek çok fil vardı anladığım kadarıyla, gazetelerden ve televizyondan tanıdığım kadarıyla oldukça büyüklerdi, orta boy olanlar daha da çoğunluktaydı, kim olduklarını bilmiyordum ama Postkom müdürü bu konuda beni aydınlatmıştı. Bazıları da büyük olmayı sabırsızlıkla bekleyen küçük fillerdi. Postkom müdürü de bir fildi ve fillerin dilinden anlıyordu. Ama çok gerekli bir lisan daha vardı, beni son aylarda sırtlayıp taşımış bir lisan. Gölgelerde, kuytularda, kıyıda köşede kalmış adalarda, eski işçi sınıfı barlarında, üst katlarda, yatak odalarında, mektuplarda, uçurumun kenarında duranlardan, düşmekte olanlardan gelen telefonlarda konuşulan bir lisan. Gelecek yılların zor geçmemesini dileyerek olayı dosdoğru yazan posta çalışanınınki gibi, mektubu yazan hakkında gerçek bir şeyi ifade etmekten öte bir derdi olmayan bir lisan. Kandırmayı, gizlemeyi amaçlamayan, açıklayıcı ve yüceltici, her şeyi daha berrak görmeme yardım eden ve taşıyamadıklarımdan beni çekip kurtaran bir lisan. Bu lisan muhafaza edilip koruma altına alınmalıydı çünkü o olmadan insanlık var olmayı başaramazdı, filler de öyle. Çünkü filler de kendileri olmaktan, fil olmaktan çıkmanın, fil dilinde ne tanımlanabilen ne de övülebilen daha yüce şeylerin özlemini çekiyordu.

Bir günlük alıp bu lisanı geliştirmeliydim.

Dokuz buçuğa kadar oradaydık, herkes kendi yoluna gitmeden önce fuayede kısa bir toplantı yaptık, ben eve gittim, Rolf da gitti sandım, ama saat on bir buçukta Justisen bardan beni aradı. Bu aşamada posta direktifini veto etmenin sorumsuzluk olduğunu iddia eden kızgın bir dışişleri bakanı sekreterlerine yakalanmıştı. Mantıklı, demokratik ve sorumlu davranış talepte bulunmak ve bu talepler yerine getirilmezse veto hakkını kullanmakmış.

"Ama olacak olan bu zaten," diye cevap verdiğini söyledi Rolf ve şimdi bunu tekrar etti, "olacak olan bu."

Ertesi sabah anlaştığımız gibi dokuzda oradaydım, Rolf gelmedi. Aradım, cevap vermedi. Postkom müdürü salondaydı, tek başıma oturup Rolf'u özledim, tuhaf bir duyguydu bu. Biz iş ortağıyız diye düşündüm, bunu düşünmem iyi bir şeydi, saat on gibi sesi kısılmış halde geldiğini görmek de öyle.

"Karım sigara içtiğimi keşfetti," diye homurdandı, "ama onunla bir pazarlık yaptık. Ulusal kongre bitene kadar içeceğim, sonra bırakacağım!"

İçeri girdi, ama hemen tekrar dışarı çıktı çünkü yerel yönetim platformu görüşmeleri yapılıyordu ve sigara içmesi gerekiyordu. Postkom müdürü de dışarıdaydı, karar komitesinde ve eyalet kollarında işlerin nasıl gittiğini öğrenmeye çalışıyordu.

"Bak," diye fısıldadı, yerel yönetim idarecilerinin nasıl bir bir parti kurmayları Støre, Stoltenberg ve Johansen'le görüşmeye çağrıldığına dikkat çekti.

"Tabandaki insanlar bizden yana, pis işleri onlar yapmak zorunda!"

O gün işler erken bitti, geceki balo için hazırlıklar yapılacaktı.

"Şu Helseth," diye sordu Rolf, "kadına bir merhaba demem lazım."

"Bir araya gelmeniz gerekmiyor," dedim, "sadece kapıda Helseth'e eşlik ettiğini söylesen yeter, adın listede yazılı."

"Tamam, tamam ama..."

"Postkom müdürü kontrol etti, masada yanında Nordland'dan şahane bir delege oturacak. Bir bira içelim mi?" dedim. Geçen geceki gibi yine Santinos'a gittik. Bardağın yarısına gelmişti ki ona haberi verdim.

"Adamın adı Helge."

"Kimin?"

"Eşlik ettiğin kişinin."

"Ne?"

"Helge Helseth."

"Adam mı?"

"Ona selam bile vermen gerekmiyor, sadece kapıda Helge'ye eşlik ettiğini söyleyeceksin, adını söylemen dahi gerekmiyor, Helseth yeter."

"Homo olduğuma dair dedikodu çıkmayacak mı?"

"Çıksa ne olur? Eşcinselliğe karşı mısın?"

"Hayır, hayır, ama gerçekten Ellinor."

"Baloya gitmeyebilirsin, sana kalmış, ama içeri girmenin tek yolu Helge'ye eşlik etmen. Ayrıca adam yakışıklı."

"Onunla karşılaştın mı?"

"Hayır ama posta direktifine karşı."

"Tamam, tamam."

Bardağındakini bir dikişte bitirdi.

"Evet, evet," dedi.

"Karar komitesi tam gaz çalışıyor," dedim.

Düşünceli bir halde kafasını salladı.

"Evet, evet," dedi yine, bir bira daha ısmarladı, ben de bir tane aldım, arabayı bırakmaya karar verdim, özel bir durumdu bu.

"O zaman benle geliyorsun," dedi, "bekleyeceğine, orada olacağına söz veriyorsun değil mi?"

İçim ısındı derler ya, gerçekten içim ısındı.

"Tabii ki," dedim, "biz iş ortağıyız!"

Gri takım elbisesini siyah takım elbiseyle değiştirmek için ofise yürüdük, oradan da balo için giyinmiş insanların kapının önündeki merdivenlerde kuyruğa girdiği Folkets Hus Kongre Salonuna gittik. Kadınlar elbise, erkekler takım elbise giymişlerdi, Postkom müdürü büyük bir heyecanla karar komitesinin hâlâ

toplantıda olduğunu söyledi. Hâlâ karara karşı çıkan tek bir kişi varmış, Genç İşçi Partisi'nin başkan vekili.

Zavallı başkan vekili, iç çektik, üzerimdeki günlük kıyafetler yüzünden kalabalıktan ayrılsam da bana da bir içki verdiler ve kadehlerimizi, davamız için cesurca direnen Genç İşçi Partisi başkan vekiline kaldırdık.

"Helge Helseth'e merhaba dedin mi?" diye sordu Postkom müdürü ve bir sürü dişi eksik, yaşlıca bir adamı kolundan çekti. Rolf'ün yüzü bembeyaz oldu, ama Finnmark eyaletinden konferans delegesi olan Helseth'le selamlaştı. Helseth, Rudolf Karena Hansen'ı iyi tanıyordu. Rolf Nordland delegesini bulmak için ortadan kayboldu, birazdan herkes salona girmiş olacaktı ve ben neredeyse tek başıma kalacaktım, ama bir sürü insanın sigara içmek, dedikodu ve spekülasyon yapmak için dışarı çıkmaya başlaması uzun sürmedi, çoğu posta direktifinden söz ediyordu. Tuvalet kabininde uzun süre oturup kadınların partinin yönetim kadrosunun direktif meselesinde onlara baskı yapmak için hâlâ birtakım insanları üzerlerine salmasından yakınmalarını, kızgınlıklarını dile getirmelerini dinledim, Rolf parti yönetiminin direktifle ilgili görüşlerini değiştirmeleri için sürekli insanları uyardığını ve bunun Nordland delegesinin de dikkatini çektiğini yazmıştı. Bunun farkında olduğumu, çünkü kadınlar tuvaletinde de başka bir şeyden söz edilmediğini yazdım cevap olarak. Nihayet on bir buçukta dışarı çıktı, karar komitesinin üyelerinden biri bir sigara otlanmak için yanımıza geldiğinde merdivenlerde duruyorduk, bizden ateş aldığında karar komitesinin toplantısının bittiğini söyledi ve çoğunluğun posta direktifi hakkında şahane bir beyanda bulunmak için anlaştığını söyledi, belli ki kim olduğumuzdan haberi yoktu. Rolf adamı konuşturmayı denedi ama adam tereddüt etti. Rolf Postkom müdürünün bu beyanı görmesini istedi, adam pek gönüllü değildi. Yoksa dedi Rolf, yumruklarını sıktı, adam kabul etti.

Rolf, Postkom müdürünü alıp getirdi, İşçi Partisi'nin genel sekreteri Raymond Johansen ve Rigmor Aasrud ile arka odaya geçtiler, yirmi dakika sonra geri geldi, sersemlemiş gibiydi. Beyanda Postkom'un ileri sürdüğü taleplerin hepsinin kabul edildiği yazıyordu, şimdi ne yapıyorduk? "Amaç posta direktifini durdurmak olsun diye durdurmak değildi," dedi. "Politik ilkeler doğrultusunda destek kazanmaktı amaç," dedi sanki birilerinden alıntı yapıyormuş edasıyla, ama alıntı yapıyor olsa bile söylenenin doğruluğu şüphe götürmezdi.

Birbirimize baktık, yorgun düşmüştük.

"Aslında amacımıza ulaştık," dedi Postkom müdürü bezgin bir halde, iktidarla yaptığı toplantıdan sonra pek kendinde değildi.

"Aslında umduğumuzdan daha iyisi oldu," dedi Postkom müdürü, işe olumlu tarafından bakmak istiyordu.

Başkaları da geldi, beyanı duymuşlardı, şöyle dediler: "Hepsi desteklendi mi? Çok iyi iş becerdiniz!"

Sonra Postkom müdürü Raymond ve Rigmor'un olduğu arka odaya geçti ve ufak tefek değişikliklerle beyanı kabul ettiğini bildirdi. Günden geceye süren macera pek çok kişi için bitmişti, ama bizim için değil. Biz üç silahşörler, sonuçları tartışmak için Møllergata 10 numaraya doğru yürüdük. İşçi Partisi'nin gençlik kollarının kızgın olduğu haberi Postkom müdürünün telefonuna mesaj olarak geldi, buna üzüldük, Postkom'un muazzam baskı altında pes etmesinin İşçi Partisi'nin gençlik kollarını nasıl hayal kırıklığına uğrattığını çok iyi anlıyorduk. Ama yine de bu bir tür başarıydı, bunu elimizden kaçırmamalıydık! Talepler öne sürüldüğünde AB bunları kabul etmeyecekti, veto hakkını yine de kullanabilirdik! Bunu tekrarladık! "Hükümet, taraflar arasında anlaşmazlık çıkması durumda Avrupa Serbest Ticaret Birliği anlaşmasında önerilen sürecin başlatılmasından başka bir şeye destek vermemişti," dedik süngümüz düşmüş vaziyette, pek de gurur duymayarak. "Aynen!" dedik ve başımızı anlamlı anlamlı salladık.

Kendimizi böyle ikna ve teselli etmeye çalıştık, hayal kırıklığımızı ve kırılan umutlarımızı konuşa konuşa zafere dönüştürerek. Zaferi kazananlar tarih yazar, ama kaybeden iletişim uzmanları da katkıda bulunur. Eve taksiyle döndüğümüzde saat ikiye gelmişti ve Rolf Postkom'un karar komitesinin beyanından duyduğu memnuniyeti dile getiren bir basın bülteni taslağı yazdı.

Pazar sabahı çok yorgundum, ama diğer günlerde olduğundan daha da önce kalkmalıydım ki basın bülteni saat sekize çeyrek kala hazır olsun. Pazar günleri seyrek işleyen tramvay yerine taksiye bindim, olağanüstü bir durum vardı. Yedi buçukta Møllergata'daydım, Postkom müdürü İşçi Partisi gençlik kollarının itirazlarını gece geri çektiğini söyledi, bunun nasıl gerçekleştiğini tahmin edebiliyorduk, ben sevindim çünkü İşçi Partisi gençlik kollarının kızgın olmasından hoşlanmamıştım, belli ki karar yeterince iyiydi, geceleri gözüme uyku girmeden düşündüğüm Rudolf Karena, Asfrid Basso ve medya eğitimi kursundaki diğer kişiler için de yeterli olmalıydı.

Basın bültenini yazdık, bastık, kopyaladık ve Folkets Hus Kongre Merkezi'ne gittik. Bülteni basın mensuplarına dağıttık, yanımızdan geçen Raymond Johansen'e de bir kopya verdik, üslubumuzu o kadar beğendi ki bülteni çoğaltıp herkese dağıttırdı.

Rolf, Postkom müdürü ve diğerleri içeri girdi. Artık sahiplendiğim koltuğa çöktüm, gazetelerin posta direktifi hakkında neler yazdığına göz attım, az haber çıkmıştı, zaten bunun da bir önemi yoktu, mesele hallolmuştu, posta direktifi olmadan geçecek ertesi gün için şimdiden üzülüp kaygılanmaya başlamıştım. Özetlemek için yapılacak birkaç toplantı, kısa bir rapor ve Postkom müdürüne, posta direktifine ve Møllergata 10'a elveda, Dag'ın boş koltuğunun durduğu ofise geri dönüş. En Hakiki ya

da ilginç olmayan, anlamsız başka şeyler hakkında bir iki şey yazmak, hayatımı kazanmak için boş bir fıçı gibi yuvarlanıp durmak. Yine memnuniyetsizlik ve yarın fikri üzerime abanmıştı, bilgisayarla telefonumu bıraktım, merdivenlerde duranların yanından koşarak indim, dışarı çıktım, seslerine tahammülüm yoktu, konuşmalarına, dedikodularına, yoldaşlıklarına, içten pazarlıklarına, sadece yorgunsun dedim kendime, sadece yorgunsun, Kirkeristen'deki çayıra kadar deli gibi koştum, kendimi yere attım, yüzümü çimene gömüp ağladım, bir gece önceki rüyamı hatırlamaya çalıştım. Rüyadaki görüntülere daldım, penceremin önündeki kocaman tır tekerleği, yaşam döngüsü, o tuhaf çiçek ve sonunda güneş, içime işlemişti, yavaşça sakinledim ve dünyaya ait olduğumu hissettim, gözlerimi açtığımda çalıların arkasında açmış sapsarı bir karahindiba gördüm, çalının arkasında büyümekten, bir karahindiba olmaktan, sarı renkte olmaktan mutlu görünüyordu. Ayağa kalkıp üstümü başımı silkeledim ve sakin bir halde geri döndüm, bir yandan da Rudolf Karena Hansen'ın her adımda, her kararda, hangi tarafı tutacağında belirleyici olan "ölüm kalım" meselesini düşünüyordum. Seçme şansım vardı ve seçmek zorundaydım, kimse kurtulamıyordu bundan, buz devri mi olacaktı yoksa bahar mı? En Hakiki'den vazgeçebilirdim, klavyeye bir kez tıklamama, tek bir cümleye bakardı bu iş, kendimi başka bir işe vermek için diğerinden vazgeçmek, başlamak için asla geç değildi. Bunu anladığımı sanıyordum ama bazı şeyleri tekrar tekrar anlamak gerektiğini kavrıyordum. Şimdi biraz daha rahat nefes alıyordum, taleplerin karşılandığını kendime hatırlattım, Norveçli posta çalışanları Almanlar gibi çekmeyeceklerdi, Tanrı korusun, tabii ki dünyada tehlikeli bir gelişme yaşanıyordu, bu durumda tavrımı göstermeliydim, kürsüye çıkmalıydım, kendimi geri çekmek, buhran geçirmek, bir şeyleri bastırmak yerine bir görüş belirtmeliydim, çünkü benim ilgisizliğim dayanamadığım şeylerin sürekli artmasının nedenlerinden biriydi. Başlamak için asla

geç değil, diye kendi kendime tekrarladım, sanki bir konuşma yapmaya hazırlanıyormuşum gibi, çünkü bu basit sözcükler bir şeyleri kapatmak yerine açıyorlardı, değişim umudu yeşertiyorlardı, umut oldukça hayatında can var demektir dedim, Folkets Hus Kongre Merkezi'nin merdivenlerini çıktım, köşeme geldim, kimse bilgisayarımla telefonumu çalmamıştı, bu kadar insanın olduğu yerde bu bile bir mutluluktu. Rolf, Aasrud'un kararı açıkladığını yazdı, vakti geldiğinde oylanacaktı, ben dışarıda kendimi toparlamaya çalışırken saatler geçtiğinden vakit gelmişti. Rolf "Vakit geldi," diye yazdı, Akershus'den genç bir kadın söz almıştı, Rogaland'dan gelen ve direktife hayır diyen bir önergenin desteklenmesini istiyordu. Posta direktifi kongrede ele alınan en önemli meselelerden biriydi dedi, bu yüzden kongrenin bu konuda bir tavır alması gerekiyordu. Ayrıca parti yönetimi hiç utanmadan partinin en yüksek organını son derece onursuzca, sinsice ve kınanmayı hak eden bir biçimde etkilemeye çalışarak balonun tadını kaçırdığı için de çok kızgındı!

"Salondan alkışlar yükseldi," diye yazdı Rolf, bunu duymuştum, Rogaland'dan orta yaşlı bir kadın söz aldığında alkışlar hâlâ kesilmemişti. Kadın en son konuşmacıyı yürekten desteklediğini söyledi, parti yönetiminin insanları etkileme çabaları ve özellikle de balodaki utanç verici tavırlarından dolayı o daha da öfkeliydi. Balo eskisi kadar eğlenceli geçmemişti! Tekrar alkışlar geldi, sonra oylamaya geçildi, Rogaland'ın önerisi 300 oydan 181'ini aldı, inanılacak gibi değildi.

Ayağa kalktım, etrafımdakiler de kalktı, içeriden kopan gümbürtüyü duyduk, sanki deprem olmuştu, bina sallandı, insanlar ayaklarını yere vuruyor, alkışlıyor, bağırıyor, ıslık çalıyor, kutlama yapıyorlardı, tarihi bir andı, daha önce olmuş bir şey değildi, kimse de olacağına inanmıyordu, parti yöneticilerinin beti benzi attı, durumu akılları almadı, gözlerine, kulaklarına

inanamadılar, kapı açıldı, kolları havada ayakta durup bağıranları gördüm ve Rolf kendinden geçmiş bir halde: "Gördün mü? Gördün mü?" dedi. Hayır görmedim ama duydum, duyulmayacak gibi değildi, gazeteciler Postkom müdürünün etrafını sardı, müdür kargaşadan dolayı doğru dürüst konuşamıyordu, haber herkesin dilindeydi, internetteydi, tweet'ler atılıyordu, insanlar birbirine sarılıyor, birbirini kucaklıyordu, mutlu bir kargaşa çıkmıştı, salona sızıverdim, sabah dağıttığım basın bültenlerini topladım, üzerlerinde elle düzeltmeler yaptım. "Postkom posta direktifi kararından memnun" lafı "Postkom posta direktifi kararından FEVKALADE memnun" olmuştu.

Rolf Postkom müdürüyle konuşmak isteyen gazetecileri uzun bir sıraya sokuyordu, televizyon, radyo ve gazeteler oradaydı. Støre'nin Brüksel'e çekinerek gitmesi gerekecekti, cebinde bir hayır cevabı vardı. NRK televizyonu ve *Aftenposten* gazetesi Postkom müdürüyle Posta Hizmetleri'nin Lørenskog'daki merkez binasında röportaj yapmak istiyordu, taksiye bindik, medya için canımız feda.

Keşke Dag bunu görseydi diye düşündüm, öldüğüne pişman olurdu.

Møllergata 10, 10 Nisan, saat beş. Pencereleri içeri bahar havası girsin diye açmışız, bir şişe de şarap açmışız. Bir sürü insan var, Postkom çalışanları, burada olmak, biraz daha tadını çıkarmak için uçuşlarını ertelemiş posta çalışanları. Olayları yeniden gözden geçiriyoruz. Bir gece öncesinin hayal kırıklığını tekrar anlatıyoruz, duyduğumuz kuşkuyu ve yorgunluğumuzu yeniden yaşıyoruz, sonra da coşkumuzu yeniden yakalıyoruz. Tekrar tekrar yaşayabileceğimiz bir coşku bu, uğraşırsak bu mutluluk düşüncelerimizde ve gönlümüzde tekrarlanabilir. Büyük resimde tabii ki basit bir posta direktifi bu. İşçi Partisi'nin tabanı için küçük

bir adım ama benim için büyük ve önemli çünkü bu iş süresince keyif alarak yaşayabilmek için bazı şeyleri anlamanın ne kadar önemli olduğunu öğrendim. Hiç kimse önemsiz değil, her birimiz, her gün ya bir medeniyet kurmak ya da tam tersine dünyayı yok olmaya terk etmek arasında seçim yapmak zorundaydık, en ufacık şeylerde bile üstlenmemiz gereken bir görev vardı.

Stein beni saat altıda almaya geldi. Bir kez daha Rolf'u kucakladım, Postkom müdürünü kucakladım, önüme geleni kucakladım, orada dururken Stein'ı da kucakladım, yiyecek bir şeyler ve şarap almıştı, her şeyi duymak istiyordu. Elimden geldiğince anlattım ona, tek kadınlık devrimimin başladığını düşündüğüm yerden başladım.

2000'li yıllardan kalma günlüğümü bulduğum gün başlamıştı her şey. Ya da Dag'ın gittiği gün. O bizi hiç olmayacak şekilde bırakıp gittiğinde. Bana olmayacak bir iş yapıp çekip gitmenin mümkün olduğunu göstermişti, ben de olmayacak işlere kalkmak, çekip gitmek istediğimi anlamıştım. Yoksa Dag'ın öldüğü gün müydü? Hiç olmayacak, dönüşü olmayan bir şey yapmış, kendini öldürmüştü. Normal bir gün. Her zamanki gibi kalkmıştım oysa, kahve yapmış, bilgisayarın başına geçmiş, *ByggBo*'nun yeni sayısını hazırlamaya başlamıştım. Sonra Rolf aramış, ofise gelmemi söylemişti, sonra Dag çekip gitmişti, sonra Dag ölmüştü, bir anlamda ben de ölüydüm ama yaşayan bir ölü ve canlı kalmak için bir şeyler yapmalıydım.

11 Nisan 2011, gün ağardı. Gazetelerin geldiğini duydum, her zamanki gibi *Aftenposten*'la *Dagsavisen*'ı almak için dışarı çıktım, takımı tamamlamak için *Klassekampen* gazetesini de aldım, her ne kadar *Klassekampen*'ı kapı kapı dolaşıp satma heveslisi olmasam da kapıma kadar gelmesine bir itirazım yoktu. Üçü de baştan

aşağı posta direktifi haberleriyle doluydu ve Stoltenberg'le Større tüm fotoğraflarında feci şekilde tatsız gözüküyorlardı.

Bu güzel bahar sabahında bir yürüyüşe çıktım, uykusuzluktan tatlı bir sarhoşluk içerisindeydim, kafamın üzerinde uçan kuşların cıvıltılarını keskinleşmiş duyularımın hepsiyle duydum, aşağıda çukurda açmış beyaz anemonları gördüm, yarın diye bir dertleri yoktu onların, yarının kendi zorluklarını da beraberinde getireceğini bilsem dahi ben de bu güzel günü yarın endişesiyle gölgelemek istemiyordum.

Yarın beklendiği üzere geldiğinde bir günlük ve krem rengi kartlar satın aldım. Rudolf Karena Hansen'a mektup yazdım, kazandığımız zaferden dolayı onu kutladım. Harika iş birliğimizden dolayı teşekkür ettim ona, daha çok yazmak, yazmak, teşekkürler etmek istiyordum ama o sırada postacının içeri girdiğini duydum. O dışarı çıkana kadar kapıda heyecanla bekledim ve elimde anahtarla koşarak merdivenlerden indim. Posta kutumdan pek fazla bir şey çıkmazdı çoğu zaman, ama belli de olmazdı. Telefon faturamın altında yamuk yumuk büyük harflerle adımın yazılı olduğu bir zarf buldum. Bir çocuk yazmış gibiydi. Truls'tan bir mektup. Postacı Pat kitabı için teşekkür ediyordu, büyüyünce postacı olmaya karar verdiğini yazmıştı. Hemen oturup teşekkür mektubuna teşekkür etmek için bir teşekkür mektubu yazdım ve postacı olmak istemesinin cesur bir seçim olduğunu belirttim. Bütün mesele cesur seçimler yapmakta diye de ekledim, bu seçimler ister büyük ister küçük şeylerle ilgili olsun. Sonra günlüğümü açtım.

Norveç edebiyatının güçlü sesi Vigdis Hjorth'tan günümüz insanının yalnızlaşmasına ve yabancılaşmasına dair bir roman: *Postane Günlükleri*. Hayatına anlam katma çabasını uzun zaman önce bırakmış, günlük tekrarları haricinde yaşamdan fazla bir beklentisi kalmamış bir kadın kahramanın, Ellinor'un izini sürüyor *Postane Günlükleri*. Masa başında tükenen ömürler, rutine dönüşen düş kırıklığı ve gelecek kaygısı, iletişim uzmanı ve eski gazeteci Ellinor'un kendi kelimelerine yabancılaştığı ıssız dünyanın yapıtaşlarını oluşturuyor. Peki bu dünyayı yıkmak, daha mutlu bir dünya yapmak mümkün mü?

Vigdis Hjorth'un kılıç keskinliğindeki üslubuyla *Postane Günlükleri*, neyi yaşamayı, neyi yazmayı ve neyi anlatmayı seçtiğimizi sorgulayan, varoluşçu bir metin.

Kendi bodrumunda tıkılıp kalan ve üst katlara çıkan basamakların önünde bekleyip duranlar için.

SİREN YAYINLARI | ZAMANIN RUHU

ISBN-13: 978-605-72601-4-7
9 786057 260147